

„Október 15. és 17. között országszerte mintegy négyezer-ötszáz fiatal teljesített közhasznú feladatokat – nem titkoltan azzal a szándékkal, hogy szolgálatuk révén ne csak az önkéntes munka elismertségét növeljék, hanem egyúttal biznyságot is tegyenek hitükről.”
72 óra kompromisszum nélkül ► 12. oldal

„Saját felelősségünket is meg kell fogalmaznunk. Mert a hit és a hiszékenység nem ikertestvérek, és nem is következhetnek egymásból.”
Kik lopnak a templomban?
► 13. oldal

„Az evangélikus Chrismon Kiadó vezető szerzője az egyház korábbi püspöke, Margot Käßmann, ám a békéről és a reménységről szóló könyveinél is jobban fogynak kilincsré akasztható adventi naptárai.”
Frankfurti könyvvásár 2010 ► 15. oldal

Az Írás titka ► 2. oldal
Pogány keresztény szeretetotthona ► 4. oldal
Interjúk bajor püspökökkel ► 5. oldal
150 éve született Szlávik Mátyas ► 7. oldal
A Szentírás vasárnapja ► 8–9. oldal
Rejtőzködő képek – 1956 ► 10. oldal

„Ébredj, biznyságtévő lélek!” – Közös éneklés a Baptista Központi Énekkarral, Berkesi Sándor karnagy vezényletével

FOTÓK: LUKÁCS GABI

Nehéz szövegek, könnyű szívek

Reformációi gálaest az Uránia Nemzeti Filmszínházban

► Egyszerre köszöntötte „Áldás, békesség” és „Erős vár a mi Istenünk” mindazokat, akik október 17-én 17 órára az Uránia Nemzeti Filmszínházba sereglettek, hogy együtt ünnepezzék közös kulturális örökségüket a reformáció hónapjának keretében rendezett gálán. Bár az est programja nem könnyed szórakozást ígért, lelkülete és lelkesége nem hagyott kétséget afelől, hogy a nézőtérén ülők könnyű szívvel távoznak majd a dalban, versben és színjátékban előadott biznyságtételek után.

Előre jelezte az est sikerét, hogy a nézőtér jó néhány sorához pótszékeket kellett illeszteni, így – különben hagyományosan számító – hétperces késéssel kezdődhetett csak el a reformáció hónapjának rendezvénysorozatához kapcsolódó gálaest.

A Baptista Központi Énekkar Brahms Német rekviemjének 4. tételével indította műsorát, amelynek szövege a Luther által fordított Bibliából származik, így tökéletesen bevezette az elsőként beszédet mondó D. Szebek Imre nyugalmazott püspök mondanivalóját. Egyházunk volt elnök-püspöke, a Magyar Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke ugyanis három gondolat köré fűzte fel a reformáció hónapjának üzenetét, amelyek közül az első az *ad fontes*, azaz a „vissza a forráshoz, vissza a Szentírás szövegéhez” volt. Ehhez csatlakozott az *ad Christum*, azaz a lutheri tanításból ismerhető „vissza Krisztushoz”, amelyhez a püspök a „vissza az egyházhoz” tételt is hozzáfűzte. Ugyanis ahogyan a reformáció korát megelőzően az egyház tévedt el, úgy jár tévúton a ma embere, aki jószokat vagy pogány vallásokat követ,

ahelyett hogy az örök életet hirdető egyház közösségéhez csatlakozna.

Az idén ünnepi beszédre felkért Novotny Zoltán egyaránt szólott sportriporterként és a Protestáns Újságírók Szövetségének (Prúsz) elnökéül. Első „szerepében” kiemelte, hogy a sportolónak mindig is megvolt az igényük a spiritualitásra: a brazil válogatott játékosainak a vébégőzelem után közösen elmondott hálaadó imájával példázta, hogy néha milyen felemelő hitvallásoknak lehetünk tanúi a pályákon. Ahogyan a Prúsz is azokat a magyar pro-

énekes hangja töltötte be hosszú percekre a termet. Elsősorban moldvai és alföldi egyházi népénekeket előadva mutatta be a kereszténységnek a magyar népdalokban fellelhető lenyomatát, majd Soós Andrea előadóművész szavalatával ismét az odafigyelést igénylő, nehéz szövegek vették át a szerepet: ő *Dsida Jenő Psalmus Hungaricusával* ábrázolta Isten és a magyarság kapcsolatának másfajta nézetét.

Az est záróprogramja *Az ember tragédiájának* utolsó színe volt az Evangélium Színház szövegű előadá-

„Mondottam, ember...” – zárókép *Az ember tragédiájából*

testáns médiamunkásokat fogja össze, akiknek fontos, hogy tevékenységük során a keresztény értékeket képviseljék, és ezen keresztül tegyenek biznyságot.

A rendezvénysorozat „Ébredj, biznyságtévő lélek” mottója nemcsak kettejük szájából hangozott el többször: a baptista énekkart vezénylő Berkesi Sándor műsoruk végzetével a közönséggel is elénekeltette az ezzel a sorral kezdődő éneket.

A szünet után Takács Éva népdal-

sában – rövidsége ellenére jól példázta az Istenről elforduló, majd hozzá visszatérő ember vívódásait.

Az est különböző műfajú programjait Bényi Ildikó televíziós műsorvezető részletes és információban gazdag felkonferálási kötöték össze. A komoly mondanivalón és a nehéz szövegeken túl pedig még a távozáskor is ott csengett a közösen énekelt dal e sorok írójának fülében: „Ébredj, biznyságtévő lélek!”

■ NAGY BENCE

Meghívó reformációi megemlékezésre

Budapest, Reformációi emlékpark, október 31., 15.30

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által szervezett megemlékezést követően az emlékparkból (Városligeti fasor – Bajza utca sark) a résztvevők – négy fúvószenekar kíséretében – biznyságtévő ünnepi menetben vonulnak a Deák téri evangélikus templomban 18 órakor tartandó reformációi istentiszteletre, ahol az igét Szabó István református püspök hirdeti; előadást tart Ittész János evangélikus elnök-püspök. (A zenei szolgálatot a Lutheránia énekkar végzi dr. Kamp Salamon karnagy vezetésével.)

Az istentiszteletet követően a Deák téri evangélikus templomban 20 órától reformációi ifjúsági hangverseny lesz a Szélrözsza Band közreműködésével.

Mindennapi.hu

Keresztény elkötelezettségű közéleti portál indul

Mindennapi.hu néven forradalmian új közéleti, keresztény értékrendet magáénak valló portál indul(t) október 23-án a Corvin közből.

A politikai, gazdasági, kulturális tematikájú oldal főszerkesztője Balavány György, aki éveken át a *Magyar Nemzet* publicistája volt. A honlapot indító és finanszírozó Élő Szó az Igazságos Társadalomért Alapítvány kuratóriumában megtalálható Balog Zoltán, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium társadalmi felzárkóztatásért felelős államtitkára, ő azonban református teológusi minőségében vesz részt a vállalkozásban – mondta a Magyar Távirati Iroda (MTI) megkeresésére Balavány György. A kuratórium tagja Szczeny Sándor baptista lelkipásztor, Fütő Róbert presbiteriánus lelkész, Szeverényi János evangélikus lelkész, valamint Visky András költő, író, rendező is.

Az MTI úgy tudja, hogy tizenkét főállású munkatárs és csaknem negyven rendszeres szerző fogja készíteni a honlapot; a szerkesztőség a Corvin közben lesz. Az MTI birtokába került dokumentum szerint „rendelkezésre áll a teljes infrastruktúra, valamint két évre a működési költség”.

E szerint a létrehozók „ütőkés, magas színvonalú keresztény közéleti weboldalként” határozzák meg a készülő orgánum beállítottságát. Többek között kifejtik, hogy az újságírói semlegesség mítoszát nem szándékoznak fenntartani, vállalják keresztény elfogultságukat, de a médium

„nem lehet egyik politikai ideológiának sem elkötelezettje”.

Az alkotók őszinte, provokatív, színvonalas, szellemes oldalt képzelnek el, amely híreket, háttéranyagokat, blogokat és fórumot tartalmaz. A bloggerek között felemlítik Balog Zoltán államtitkárt, akinek on-line fogadóórja lesz; *Süveges Gergőt*, a Magyar Televízió műsorvezetőjét, aki a család témakörében fog blogolni, valamint *Böjte Csaba* ferences szerzetest és Visky Andrást. Rajtuk kívül Szczeny Sándor olyan, katasztrófa sújtotta területekről fog bejelentkezni, ahol a Baptista Szeretetszolgálat tevékenykedik.

Annyiban bizonyosan el fog térni más közéleti hírportáloktól a *mindennapi.hu*, hogy a hetedik napot „megszentelik”, vagyis a honlap főoldalán elmékedések, biznyságtételek, meghallgatható igehirdetések, istentiszteletek találhatók majd. A távlati tervek között szerepel keresztény kiadó, filmstúdió, szabadegyetem létrehozása is.

Balavány György elmondta: azért október 23-án indulnak, mert „a forradalmian új kezdeményezéssel be szeretnének robbanni” a magyar közbeszédbe. Az újságíró az MTI kérdésére kifejtette: a függetlenséget minden tekintetben meg szeretnék őrizni, ezért a Balog Zoltán által elnökölt Magyar Polgári Együttműködés Egyesülettől nem kérnek pénzt. Az anyagi forrásokról a főszerkesztő annyit mondott: azokat az alapító, Galambos László informatikai vállalkozó teremté elő.

► MTI

Felhívás offertóriumra

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnöksége kéri a gyülekezetek vezetőségeit, hogy ez év november közepéig tartsanak offertóriumot az ajkai egyházközséghez tartozó Kolontáron és Devecserben élő – iszaplavinában károsult – evangélikus testvérek számára. Az adományokat az OTP Bank 11707024-20478070 számú számlára kérjük átutalni „Vörösiszap” megjelöléssel.

Devecserben ötvenhat evangélikus él, közülük öt családot érintett a tragédia. Kolontáron három evangélikus családból egy veszítette el otthonát. Az adomány az ajkai lelkészi hivatalon keresztül jut el az érintettekhez.

Erős vár a mi Istenünk!

Ittész János elnök-püspök, Pröhle Gergely országos felügyelő

Oratio oecumenica

Mennyei Atyánk! Hálát adunk azért, hogy személyes kapcsolatban lehetünk veled: te szólsz hozzánk igéden keresztül, mi pedig imádságban fordulhatunk hozzád. Ébressz bennünk naponként szomjúságot szavad iránt, és indíts arra, hogy buzgón kutassuk a Szentírást! Láttasd meg velünk, hogy a teljes Írás tőled ihletett, és azért íratott meg, hogy megváltó szeretetedről tegyen bizonyosságot, és Krisztushoz vezessen bennünket.

Köszönjük, hogy naponta van mondanivalód számunkra. Add Szentlekedet, hogy megértsük azt, amit szívünkre kívánsz helyezni, és vedd el azt, ami megakadályozza, hogy tetszésed szerint éljünk! Indíts őszinte bűnbánatra, és engeddd meghallanunk bűnbocsátó kegyelmed evangéliumát!

Imádkozunk azokért, akiknek polcán ott van a Biblia, de csak porosodik, mert nem tudják, hogy kézbe vehetnék, és tölthetnének általa. Könyörgünk azokért, akik azt hiszik, a vasárnapi igehirdetés meghallgatásánál nincs többre szükségük. S kérünk azokért, akik nem értik szavad, ezért nem is igyekeznek kutatni az ige üzenetét. Mutasd meg, Urunk, melyik ismerősünkért, rokonunkért tartozunk felelősséggel e téren, és adj bátorítást, hogy közös igeolvasásra hívjuk őket!

Adj hitcésességet és kitartást a szülőknél, hitoktatóknál, lelkészeknek, akik a gyermekeket és fiatalokat nevelik. Áldd meg az iskolai hittanórákat, valamint a gyülekezeti gyermek- és ifjúsági alkalmakat, hogy a kicsinyek a bibliai történeteket minél jobban elsajátítsák, és elinduljanak a hit útján!

Imádkozunk hozzád a betegekért, az idősekért és minden elesettért. Te légy a haldoklókkal és a gyászolókkal! Hozd el számukra a vigasztalást, bátorítást! Segítsd meg azokat, akik katasztrófa sújtotta területen élnek, és nehéz helyzetbe kerültek!

Könyörgünk a missziós szolgálatokért bel- és külföldön egyaránt. Úr Jézus, te parancsoltad meg tanítványaidnak, hogy vigyék el az evangéliumot minden néphez, segíts hát, hogy bizonyoságtévő igehirdetésünkön és cselekedetünkön a te áldásod nyugodjék!

Hozz, Urunk, megújulást egyházunkban és ébredést országunkban! Szentleked ereje töltsön be és vezessen bennünket, hogy téged dicsőítsünk, és magasztaljuk nagy tetteidet! Hallgass meg minket! Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Majdnem mindegyik zsoltárban megleled a keresztet azok közül, amelyek az üldöztetést panaszolják, és büntetik s ostorozzák az istentelenekeket. Aki azonban a hitben akar élni, annak Isten nevéért testben sokat kell túrnie, és meg kell öletnie a régi Ádámot, ezért e két dolgot gyakran és nagy erővel látjuk beteljesülni a Zsoltárok könyvében: egyfelől, mint él, küzd, cselekszik és gyarapodik a lélek Isten szava és igazsága által a hitben; másfelől, mi módon pusztul el, szenved, sorvad és vékonyodik a test; a hit, noha megjárja a halált, mégis megtartja életét.”

► Luther Márton:

Utószó a Zsoltárok könyvéhez (Szita Szilvia fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 21. (BIBLIA-) VASÁRNAP – JN 5,39–44

Az Írás titka

Nincs a földön még egy olyan könyv, mint a Biblia. Évszázadokkal ezelőtt íródott, sőt egyes részei évezredekkel ezelőtt, s az évezredek és évszázadok alatt milliók és milliók ismerkedtek vele, hallgatták és tanulták. Több mint négyszáz nyelvre fordították le a teljes Szentírást, és közel kétezer-ötszáz nyelven készültek részfordításai. Története során volt már a tudomány és a gondolkodás mértéke; volt idő, amikor belőle kiindulva értelmezték a világ fizikai törvényeit is, és kiszámították belőle, hogy mikor keletkezett a világ. Igazi „papiroszápa” lett, ugyanakkor sok tévhit is a Bibliára hivatkozva terjesztette téves nézetét.

Volt idő, amikor az egyház a Biblia gyönyörű kódexeit féltve őrzött kincsei között tartotta számon, miközben az Írás tanításától már régóta messze járt. Sokan használták és használják ma is a Bibliát okkult, babonás tevékenységek segédeszközeként. Rá hivatkoznak azok, akik ördögűzéssel foglalkoznak, és azok is, akik úgy vélik, sikerült kiszámítaniuk a világvége pontos időpontját.

Volt, hogy megcsönkítették a Bibliát. A fülnek tetszetős, a kornak vagy korszellemnek, egy-egy diktátor parancsának megfelelően meghagyták, a többit kihúzták. Nevezték a vallást és vele a Bibliát – mint a kereszténység alapvető tanításait őrző könyvet – a nép ópiumának, amely megrontja, szolgátságba süllyeszti az embereket, megfosztja őket a józan gondolkodástól és önnön jogos érdekeik felismerésétől.

Nincs a földön még egy olyan könyv, mint a Biblia. Túlél és átvészél minden korszakot, minden könyvégetést, minden pokoli gondolatot és eszmét.

Mai korunkban inkább tisztelettel emlegetjük, mint a zsidóság és a kereszténység szent iratainak gyűjteményét, amely kultúránk és történelmünk ismeretéhez nélkülözhetetlen, múltunk, gyökereink feltárásában, identitásunk őrzésében felbecsülhetetlen értékű. Gyakran hangsúlyozzuk a Biblia meghatározó szerepét a világ erkölcsiségének fejlődésében.

Am a Biblia nagybecsültsége, kulturális és történelmi szerepének hangsúlyozása ellenére is titok marad mindazok előtt, akik a kulcsot, amely a titkot megnyitja, nem ismerik, vagy nem akarnak tudni róla.

A kulcs, amely által helyesen, Isten akarata szerint érthetjük meg szent könyvünket, élő személy: maga az Isten Fia, az Úr Jézus Krisztus. Hiszen a Biblia, benne minden egyes szent könyv, azért íratott meg, hogy őt hirdesse, őiránta ébresszen hitet, és az ő dicsőségéről beszéljen.

Kérdezhetjük: igaz-e mindez a teljes Bibliára, igaz-e az *Ószövetség*-re is? Igaz-e, amikor annyi háborúról, emberi gonoszságról, pusztításról olvashatunk, és a „szemet szemért, fogat fogért” elv is megfogalmazódik benne? A válaszuk ez: mégis igaz.

Emlékezzünk a teremtés történetére, az *Ószövetség* első lapjain olvashatókra: „...Isten Lelke beeggett a vizek fölött.” Isten Lelke, az Atya és a Fiú Lelke. A Fiúként majdan testet öltő második isteni személy, az Úr Jézus Lelke. S nem sokkal később, a bűneset büntetésénél Isten megígéri, hogy eljön majd az Utód, aki lábbal tapossa a kígyót, legyőzi a sátánt. Az ígértet nem vonatkozhat másra, mint

Jézusra, aki halálával győzni fog a bűn, a gonosz, a sátán uralma fölött.

Majd a zsidó nép kiválasztásának, növekedésének, vándorlásának, hányattatásainak története következik. Miért? Hogy végül e népből születessen meg a világ Üdvözítője. A próféták egymást követve, újra meg újra hirdették: eljön, akit Isten megígért! Órora, Jézus Krisztusról beszéltek már az ószövetségi népnek is, róla írtak az *Ószövetség* könyveiben. Jézus ezért nemcsak magyarázza a Biblia igéit, hanem ő az, aki visszaadja eredeti értelmét az *Ószövetségnek*, és ő az, aki a Biblia valódi értékére, igaz tartalmára mutat rá. Zsidó hallgatóságának mai igénken ezt mondja: az Írások rólam tesznek bizonyosságot.

Ma, bibliavasárnapon pedig minket tanít vele Urunk: az Írások órora tesznek bizonyosságot. A Biblia minden egyes igéjének értéke attól függ, mennyire szól órora, mennyire krisztusi tartalmú. S ha valamelyik ige elmentes Krisztussal, a megváltás drága, szent evangéliumával, nekünk akkor is Krisztus a kulcs, a Biblia értékének egyedüli mértéke. Luther mondja: „Ha ellenfeink az Írást alkalmazzák Jézus ellen, nekünk Jézust kell alkalmaznunk, s reá kell hivatkoznunk az Írás ellen.”

Ne a Bibliába vessük hát hitünket, ne a Bibliától reméljük üdvösségünket, hanem egyedül Krisztusban higgyünk, az ő drága és szent megváltó művében, melyről egyedül a Biblia tanúskodik hitelesen. Az Írások rólam tesznek bizonyosságot – mondja Krisztus, s ha őt keressük a Biblia minden egyes lapján, akkor hamar felismerjük: ez a könyv nem azért íródott, hogy ne-

A VASÁRNAP IGÉJE

künk szerezzon dicsőséget, megbecsültséget, jó hírnevet, nem is egymás dicsőítésének alapjául akar szolgálni, hanem Isten dicsőségét hirdeti. Azt a dicsőséget, amelyet a világ szemében szégyenfának számító kereszt ragyogtat fel teljes fényében a hívők előtt. Mert tetszett az Istennek, hogy Krisztus a kereszt gyalázatát és gyötrelmeit viselve győzze le a gonoszt, halálával tiporja el a halált és nyissa meg az üdvösség kapuját minden ember előtt. Egyedül tehát Istené és a Fiúé, a Megfeszítetté minden dicsőség, dicséret és hálaadás!

Nincs még egy olyan könyv, mint a Biblia. Olvassuk, forgassuk, tanulmányozzuk ezért hűségesen, de ne magas nivójú erkölcsi tanításáért, kulturális értékéért: mert mit használnékünk, ha az egész világot megnyerjük is vele vagy általa, de nem lesz miénk az örökkévalóság Krisztus kegyelme által. Olvassuk, forgassuk, tanulmányozzuk tehát Krisztusért! Egyedül érte, hogy belé vetett hitünk ébredessen és gyarapodjon, egykor pedig elnyerjük általa az élet koronáját Isten mennyei országában!

■ ISÓ DOROTTYA

Imádkozunk! Úr Jézus Krisztus! Kérünk, vezess minket bibliatanulmányozásunkban is! Add, hogy mindig felfedezzük az evangéliumot igéd-ben, mely rólad tanúskodik, téged hirdet! Köszönjük, hogy a Bibliát nekünk adtad, és általa sokakat elvezetsz a benned való hitre és reménységre. Legyen ezért tiéd minden dicsőség! Ámen.

Lelki próbáimban, Jézus, légy velem

► A 20. század énekeskönyv-szerkesztő munkáját a történelmi énekhagyomány tudatos felélesztése mellett a népi kultúra befogadása is jellemezte. A magyar népzene újrafelfedezésének köszönhetően, mely a népi gyűjtések hatására egész elmúlt századunk zenei életét áthatotta, immár magyar népdalok is gazdagítják gyülekezeti énekrepertoárunkat. Ugyanez a törekvés külföldön is megmutatkozott, ám nem lévén mögötte olyan mélyreható tudományos gyűjtő- és kutatómunka, mint hazánkban, e külföldi „népdalok” eredetisége nem minden esetben tisztázott.

Ír dallamra visszavezethető heti énekeinkről – *Lelki próbáimban, Jézus, légy velem* (EÉ 451) – is kevés adat áll rendelkezésünkre. Csomasz Tóth Kálmán (1902–1988) református zene-tudós, lelkész, a református énekeskönyv szerkesztője ezt írja: „Dallama ír népdal volt, de már több mint száz éve egyházi énekként használatos.” A patetikus hangvételű, mindannyiunk számára kedves, keserű melódia eredetének tisztázása nélkül is nagy hatást gyakorol az azt éneklő gyülekezetre. Mégis felmerülhet a kérdés, hogy az erőteljes hangközlekedésekből építkező, nehéz énektechnikai elemeket tartalmazó dallam valóban az ír nép ajkán született-e, vagy inkább csupán egy népies elemekre építő, jól sikerült kompozíció.

Csomasz Tóth volt az, aki először emelte be a magyar protestáns énekekbe e darabot, s a gondozásában elkészült református gyűjtemény számára ő maga készítette a magyar fordítást az *In the hour of trial Jesus, pray for me* kezdetű angol szövegre.

Szövegírónk, az angol költő, hírlapíró és -szerkesztő James Montgomery (1771–1854) misszionárius-lelkész családból származik. Édesapja a

Moravian Church kötelékében szolgált, mely a világ minden tájára kiterjesztette buzgó hittérítő tevékenységét. Ennek hatására fiatalon árván maradt fia – újságírói munkája mellett – a bibliaterjesztés és a missziós ügyek elkötelezett pártfogója lett.

Az evangélicizáció feladatát költeményein keresztül is szolgálni kívánta: írásai között nem kevesebb mint négyszáz gyülekezeti éneket tartunk számon. 1834-ben írt *Lelki próbáimban* kezdetű, imádságos jellegű ének-szövegében a Gecsemáné-kert történeire való többszöri utalással állítja elének Jézus tusakodását.

Bár mindvégig az „én” szemszögéből fogalmaz, biblikus tartalmával mégsem válik túlságosan szubjektívvé Montgomery szövege. „*Ne győzőn le téged a rossz...*” – hirdeti a Szentháromság ünnepe utáni 21. vasárnap heti igéje (Róm 12,21), s ezzel összhangban áll heti énekeink is, mely Megváltónk példája által erősít bennünket saját lelki próbáinkban.

■ FEKETE ANIKÓ

Zsoltár ködben

Úgy emlékszem, ennek az éneknek először a dallama fészkelte be magát

a szívembe. Különös, szomorú hangzásával, szinte lebegő dallamvezetésével. Dúdolom, és elképzelem, hogy ez az ír népdal úgy talált rá a szöveg írójára, mint ahogy énram is rá találunk a dallamok bánatban és örömben.

Érdemes izlelgetnünk a szöveget, mert gyönyörű harmóniában van a dallam lebegősségével. Talán olyankor született, mikor nem érzett biztos talajt a lába alatt a szerző. Vagy inkább magát nem érezte biztosnak egy-egy élethelyzetben.

Ősz van. A tegnapelőtt még üde zöld levél ma már nem bír kapaszkodni. Erőtlenül, barnán hull a földre. Dúdolom a dallamot. Ez őszi ének. Az önmagukban erőtlének, a meg-megtántorodók éneke.

Lelki próbáimban... Zavaró ez a jelző. Súlyos terheinkhez képest szinte legies. Hiszen földi csatákban, félelemekkel, az anyagiak vonzásában, a megélhetés hajszájában, kapcsolataink gubancjai között, veszekedős bántások terhét cipelve élünk. Testi tüneteink vannak. Szorítások, szúrások a gyomorszájban, a szívűjékon, a koponyánkban, a gerincünkben. Éppen elég. Nem futja már lelkizésre az erőnk. Kár, hogy nem vesszük észre testünk jelzései mögött a lelkünk szomjúságát. Az elvesztett földi csaták mögött a mennyei háttér, az igazi erő hiányát. Jézus így mondja: „...mit használnál az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?”

Ez az ének azzal erősít, hogy a látható tények, a vereségeink mögötti egyetlen igazi valóságról énekel: Jézus jelenlétéről minden körülmények között. Sőt győzelmről minden ellenkező látszat mögött. Akkor ve-

CANTATE

szítünk igazán csatát, ha őt elveszítjük. Ha az ő szeretetében elbizonytalanodunk, ha az ő szenvedésének és halálának nem látjuk az értelmét.

Kertész Eszter Zsoltár ködben című verse mintha ennek az éneknek a dallamán zsongana bennem.

És néha ködben érek.
Az út, minék irányát
magam szabtam meg,
elhagy.
Nem látzom. Félek.
Aztán –
amint fűtőtest felett
látható a levegő –
kirajzolódik arcod,
köddé lett leheleted.

Jól van hát,
magam megadom.
Legyek jószágod vagy magzatod,
Isten.
Terej vagy növelj magadban.
Hozzád szegődöm,
Nincs kívüled.

Hogy fénybe vonsz,
vagy földbe nyomsz,
még nem tudom.

A fény sátor,
a föld akol
birtokodon.

■ CSERHÁTINÉ SZABÓ IZABELLA

Hármas ünnep Várpalotán

▶ Október harmadik vasárnapját jelölték ki a várpalotai evangélikusok, hogy egész napos ünnepsorozat keretében adjanak hálát 310 évvel ezelőtt alapított gyülekezetükért, 230 évvel ezelőtt felépült templomukért, valamint két évtizeddel ezelőtt megnyitott óvodájukért.

A régi jegyzőkönyvek és egyháztörténeti dokumentumok arról tanúskodnak, hogy Palota (ma Várpalota) lakosságának nagy része már 1628-ban protestáns volt. Kezdetben a reformátusokkal együtt tartottak istentiszteleteket a vár keleti vagy északi oldalán fekvő imaházban.

Az evangélikus gyülekezet 1700-tól jegyzi hivatalos történetét, amikor a protestánsok az uraság parancsára különváltak. Első lelkészük *Molitorisz Molnár András* volt. Ekkoriban történt, hogy a vár északnyugati szomszédságában, a mostani templom és lelkészlak helyén két házat vettek.

Megalakulásakor a gyülekezet alig száz lelket számlált, míg 1778-ban, a templomépítés előtt végzett összeírás már 961 főt mutatott. (A templom 1780-ban, *Horváth Sámuel* lelkész idejében épült.) 1804-ben 1137 lélek volt evangélikus a községben – jelenleg közel ezer lutheránust tartanak nyilván.

A palotai lelkészek sorában senkinek a nevéhez nem fűződik annyi áldásos építés és oly nagyarányú fejlődés, mint *Hrabovszky György*é. Két tanítói állást is szervezett, iskolai törvényeket állított össze, amelyeket a Dunántúlon sokfelé használtak. Az elhagyott, árva gyermekek megmentése végett alumneumot, árvaintézetet létesített. Az ő idejében történt (1805-ben) a toronyépítés is.

Sántha Károly pap és énekköltő 1870 és 1876 között szolgált Várpalotán. Kiemelkedő volt *Pintér Mihály* esperes sokrétű építőmunkája is. Különösen a gyülekezeti és egyházszervezeti munkában, külföldi kap-

csolatok kiépítésében, az egyházi óvoda beindításában, közösségi formák életre hívásában, zenei hagyományok ápolásában jeleskedett.

Maga a gyülekezet is több lelkész adott egyházunknak. (Az egyházközség élén jelenleg – 2003 óta – *Tóth Attila* szolgál.)

A múlt vasárnap délelőtti úrvacsorai istentiszteleten *Ittész János* püspök a nap igéje, Lk 14,25–35 alapján tartott igehirdetésében elmondta, hogy Jézus követése teljes odaszánást igényel. A templomrenoválás még nem tanítványosság. A szívnek kell változnia. Isten azért csepegteti be-

A SZERZŐ FELVÉTELE

lélnk üzenetét alkalomról alkalomra, mert rest a szívünk – zárta szavait a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület lelkészi vezetője.

A gyülekezet történetéről *Borbás Zoltán* tanító tartott előadást az istentisztelet utáni közgyűlésen, vetített képekkel is felidézve a múltat.

A két évtizeddel ezelőtt megnyitott óvodáért hálát adó délutáni együttlét az intézmény apróságainak „szolgálatával” kezdődött (*képünkön*), majd – újabb ünnepi istentisztelet keretében – *Ittész János* 1Kor 3,11 alapján hirdetett igét. „Úgy üljenek az óvodát végzett gyerekek az iskolapadba, hogy a fundamentum, Jézus már a szívükben legyen” – fogalmazta meg a közösség vágyát a püspök.

Az istentisztelet liturgiájában *Tóth Attila* helyi, valamint *Isó Dorottya* veszprémi lelkész, az óvoda igazgatótanácsának elnöke segédkezett. Ezután

Lampért Gábor, a gyülekezet egykori segédlelkésze Ézs 41,18–20 alapján tartott igehirdetésében a névadás jelentőségére, teológiai hátterére hívta fel a figyelmet, különös tekintettel arra, hogy a várpalotai intézmény neve 2011. január elsejétől *Forrás Evangélikus Keresztény Óvoda* lesz.

Lassú Tamásné meghatottan idézte fel a kezdeteket. Az indulást 1990-ben – két csoportban, hatvan férőhellyel – a külső körülmények tették lehetővé. Az óvodavezető szerint indulásukat az is motiválta, hogy minél több gyereknek szerették volna elmondani az evangéliumot. Új épületükbe, amelybe 2001-ben költöztek, már nyolcvanöt kisgyermeket vehettek fel, és megkezdődhetett a sajátos nevelési igényű kicsinyekkel való foglalkozás is. Ünnepi beszéde végén *Lassú Tamásné* kiosztotta az óvoda örökös tagságát kiérdemelt családok emléklapjait azoknak, akik az elmúlt két évtizedben három vagy több gyermeket járattak az intézménybe.

A köszöntők sorában – többek között – *Szabó György* egyházkerületi felügyelő kért szót. Elmondta, hogy az óvónők munkájáról egyértelműen pozitív a visszajelzés, s hogy az evangélikus óvodába szinte felvételizni kell. *Hesz Erzsébet* óvodai szakreferens egyházunk országos irodája igazgatójának, *Kákay Istvánnak* és az oktatási osztálynak a köszöntését tolmácsolta, *Kissné Kárász Rózsa* egyházkerületi másodfelügyelő pedig a gyülekezetből elszármazottak nevében köszöntött, egy falitáblán a szeretet himnuszának sorait nyújtva át a jubilálóknak. Végül *Ittész János* püspök az egyházkerület ajándéka-ként adott át eszközbeszerzésre, játékvásárlásra fordítható százezer forintos utalványt az ünneplő óvodának.

■ MENYES GYULA

Szegénységsszimpózium

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban tartott szimpóziumot október 15-én a Zákeus Médiacentrum a szegénység és a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem európai éve 2010 jegyében.

Ónodi Szabolcs gimnáziumigazgató köszöntőjében felhívta a diákok figyelmét arra, hogy felelősséggel tartozunk egymás iránt is. Aki például árvíz sújtotta területen született és él, nem tehet erről, nekünk viszont kötelességünk lehetőségeinkhez mérten segíteni őt a talpra állásban.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Győri János Sámuel, a Zákeus Médiacentrum igazgatója, projektgazda (*képünkön*) bemutatta a *Mérleghinta* című projektet. Ennek alapja: ha valaki fent van, akkor valakinek lent is kell lennie... A bonyhádi gimnázium pedagógusai és diákjai sokat segítettek a megvalósításban a szegényekhez való viszonyulásukkal, az elesettek iránti érzékenyítéssel.

Póthné dr. Veres Gabriella, a bonyhádi városháza hatósági osztályának vezetője elmondta, hogy ahol nem megfelelő a szülői háttér, ott nagy valószínűséggel újratermelődik a szegénység. A kitörési pont az iskolázottság lehet. Ebben nagy szerepük van az oktatási intézményeknek, az olyan programoknak, mint például – a bonyhádi gimnáziumban is működő – Arany János tehetséggondozó program, melynek keretében tehetséges, jó képességű, de esetleg szegényebb családból érkező, rászoruló gyerekek tanulhatnak. A diákok a tanulásban is segíthetik hátrányos helyzetű társaikat, illetve támogathatják őket a közösségbe való bevonással. Azt is

megtudhatták a jelenlévők, hogy Bonyhád Város Önkormányzata az idén 380 millió forintot fordít szociális célokra.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet sajtóreferense, *Kis Boáz* a szervezet tevékenységét mutatta be. Az intézménynél kétszáz munkatárs dolgozik; 2009-ben közel kétmilliárd forint értékben nyújtottak segítséget. Nem csak hazai bajbajutottakat segítenek: tevékenységük kiterjed Európa több országára és Ázsiára is. Képzéseket szerveznek, jó-

szágpótlással segítik az állattartókat, iskolát és családok átmeneti otthonát építenek – mindezzel hosszú távú megoldásokra törekszenek.

Brauer János, a Völgység–Hegyhat Takarékszövetkezet elnöke elmondta, hogy szintén a szolidaritás jegyében igyekeznek dolgozni. Törekcsenek arra, hogy segítsenek bajba jutott ügyfeleiknek, szerepet vállalnak civil szervezetek pályázati előfinanszírozásában, és támogatják a helyi rendezvényeket is.

A szimpóziumon részt vevő több mint száz fiatal részletet tekinthetett meg a Zákeus Médiacentrum *Mérleghinta* című filmjéből, melyet az alkotók százhusz iskolának és ötven televízióknak küldtek el.

Andorka Árpád egyházmegyei felügyelő a Tolna-Baranyai Egyházmegye – amely 2013-ban lesz háromszáz éves – statisztikai adatait osztotta meg a jelenlévőkkel.

A felügyelő a programhoz méltó idézettel zárta beszédét: „Mindig tud adni, akinek a szíve szeretettel van tele. A szeretetnek nem kell teli erszény.”

■ MÁTÉ RÉKA

A legek szuperlatívusza

1953-ban Madridban elhunyt nagy erdélyi írónk, *Nyíró József* néhány héttel halála előtt *Küzdelem a halállal* című művében a következőket írja: „Nem, nem, itt nem tudok meghalni. Akárhogy szeretem, akár-hogy becsülöm, idegen ez a föld nekem, minden föld idegen. Ha már azonban nem lehet kitérni a nagy törvény elől, igyekszem átvarázsolni. Hallatlanul megkényszerített képzettem idehozom magamnak a szülőföldet, a Hargitát, Rika rengetegét, Küküllőt, Csicsert, Budvart, a pisztrángos patakot, a virágos réteket, ellopom a bükkösöket, fészere villámló nyíreket, az elveszett csodás magyar világot, és gyönyörű képek vonulnak el szemem előtt. Így talán könnyebb lesz.”

Elgondolkodtam azon, hogy mekkorát is változott az erdélyi „csodás magyar világ” Nyíró korától napjainkig. Szinte hihetetlen, ahogy hatvanegynéhány évvel ezelőtt valakinek hitelesen megélt magyarságáért menekülnie kellett, mindent hátrahagyva: szülőföldet, szeretteit, mindazt, ami éltette, azt, aki volt.

Nos, nem lehet állítani, hogy világunk azóta ne változott volna radikálisan. Szinte hihetetlen, de ma új-

ra divatba jött magyarrá lenni kies tájainkon.

Nem kell hatvan évet visszamenni addig az időig, amikor fajtánk életrevalóbb egyedei a remélt babérokért (meg különféle anyagi előnyökért) egészen más irányba orientálódtak. Ennek érdekében sok buzgó ember átesett egy-két könnyed névvaltozáson, és lett Kovács elvtársból tovaráshul Covaci, Jánosból Ion, Jenőből Eugen, Gyulából Iuliu, csak hogy tessen kenyéradó gazdáinak, az egyenlőbb elvtársaknak.

Voltak, akik még nagyobb bravúrra vállalkoztak, és tudományos marxista materialista beállítottságuk ellenére vállalták a „csodát”: egyik napról a másikra elfelejtettek magyarul beszélni, és csak ékes, tört románsággal nyilatkoztak meg, ország-világ előtt, hűségüket bizonyítandó. (Mondják is a tudósok, hogy a fajok törzsejlődésében az alkalmazkodás képessége játszotta az egyik főszerepet.)

Ma azonban újra más szelek fújnak, másként leng a zászló, újra másképp írogatják a neveket az ilyen-olyan *kedvezményes* okmányokban. Aztán itt van a meglebegtetett „Schengen-közeli állampolgárság” reménye, és így még inkább divat lett

ÉGTÁJOLÓ

magyarnak lenni. Nagy magyarnak. Lassan kezdjük megtanulni a ragozást idehaza is – magyar, magyarabb, legmagyarabb –, és szorgalmasan memorizáljuk, hogy van magyarabb és kevésbé magyar meg jó és rossz magyar meg fekete és fehér és ezekhez hasonló.

A magyarság iránti elkötelezettségünket bizonyítandó újra előkerült valami, ami magyarságminőségünknek a mutatója lehet. Ki nem találna senki, mi ez, ha le nem lenne írva. Nem zöldmezős beruházások, vállalkozások beindítása Székelyföldön vagy Kalotaszegen, nem egy nagyszerű oktatási program startja, nem az M0 székely autópálya átadása vagy a csikdánfalvi nemzetközi reptér megnyitása a kritérium, óh, nem efféle apróság. Most Nyíró József végakarata buzgó teljesítésének vágya, hamvainak „édes Erdély” földjébe való újratemetése az indikátor.

Most, miután bérek, nyugdíjak, szociális, egészségügyi és mindenféle ellátás megoldva, megvalósulóban az erdélyi magyar ígéret földje, a jólét, a jó közérzet, a szebb jövő, most az a nagy kérdés, hogy kik és hova temessék Nyíró Spanyolországban nyugvó hamvait. Annak a Nyírónek a hamvait, akiről évtizedeken át beszélni sem lehetett, akinek könyveit indexre tették, aki úgy halt meg 1953-ban egy Madrid melletti kolostorban, hogy egy „jó szót is alig hajítottak” felé.

Most viszont újratemetésének nemzetépítő gondolatából lett nagy galiba, sajtóvita, öntömjénezés: ki is legyen – melyik párt, mozgalom, egyesület – Nyíró szellemi hagyatékának legfőbb örököse. A Romániai Magyar Demokrata Szövetség, a Magyar Polgári Párt, a Székely Nemzeti Tanács, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács, a néhai *Pál Gyula* bácsi, az *Ábel Alapítvány*, *Bunta Levente*, *Szász Jenő*, és még sorolhatnánk, ki mindenki jelentkezett a végakarát betöltőjeként. Mert hát Nyíró írói, emberi hitelességével takarózni momentán hasznos dolog lehetne. Ahogyan az író mondaná: „más botjával csapkodni a csalánt”? Így, ha már más fonto-

sabb dolgunk nincs, hazafias hevületől fűtve eldönthetjük, nagy társadalmi közakarattal, hogy kié legyen – teljes kizárólagossággal – a nagy Nyíró újratemetésének teljes dicsősége. *Sic transit moda mundi!*

Egyik utolsó írásában keserűen állapítja meg Nyíró: „A magyarok! Az egymást pusztító, pártoskodó, gyűlölködő, szanaszét szakadt, szerencsétlen magyarok, ez a fájdalomosan tragikus sorsú nép, az elveszett haza kísértetei! Lehet rájuk számítani? (...) Itt vívodom egyedül (*sic*), elhagyottan a kopár hegyek tövében, de eddig még jó szót is alig hajítottak felém.”

Erre a szomorú vallomásra őszinte szívvel egyet mondhatok: bocsáss meg nekünk, méltatlan utódainak, Nyíró atya!

Adorjáni Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

Hit, remény, szeretet

Némelyik mag pedig a jó földbe esett, és amikor felnövekedett, százszoros termést hozott. (Lk 8,8)

Napjainkban sok ember életében játszik szerepet az egyre inkább reneszánszát élő póker. A Facebook közösségi portálon gyakran érkeznek meghívó különböző játéklehetőségekre. A játékosok figyelik téjeiket, és esténként a fél ország izgul a mind nagyobb nyereményekért.

Egy Békés megyei kisváros evangélikus templomában az elmúlt vasárnapi istentiszteleten hasonlóan nagy izgalommal figyelték a tétet. Az of-fertóriumra ugyanis egy óvodás kislány nehéz helyzetben lévő családja várt. És a szarvas-újtemplomi gyülekezet tagjainak szívében megszületett a válasz arra a kérésre, hogy segítsenek a beteg kislány műtéti költségeinek előteremtésében. A nem éppen pókerarcú hívek egyetlen vasárnap alatt összegyűjtötték a műtetre szükséges összeget. Ez nem blöff! Ötvenhatvan ember, aki nem dűskál az anyagiakban, egy szempillantás alatt háromszor annyi pénzt tett a perelybe, mint más vasárnapokon.

Az elvetett mag tehát jó földbe hullott, s ha nem is százszoros, de háromszoros termést hozott. Megerősítette a gyülekezetet abban, hogy közös erővel képesek vagyunk tenni egymásért.

A hosszú nehéz időszakot megélt szarvas-újtemplomi gyülekezet lassan ébredszik. A szülők, nagyszülők rend-

szesen küldik, hozzák gyermekeiket, unokáikat a gyermek-bibliaköri foglalkozásokra, a konfirmációs órákra. Élettel telnek meg a vasárnapok, és megtapasztaljuk, hogy milyen fontosak ezek az alkalmak, amikor az istentiszteleten egy szívvel és lélekkel gondolunk imádságban és tettel gyülekezetünk szükségét szenvedő családjára. Amikor a legkisebbek is szívesen jönnek a templomba, mert Isten szeretete ismét egységbe, családba öleli gyülekezetünket.

„Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.” (1Kor 13,13) A katasztrófák és rossz hírek özönében sokszor talán úgy érezzük, alig marad egy szikrányi erőnk hinni ennek az igének az igazságában. A pénzünket a hitelek viszik el, családkban reménytelenség és szeretetlenség morzsolja fel erőnket.

Isten szava azonban egyértelmű: a hit, a remény és a szeretet megmarad. Legyen bármily csekély, amit tenni tudunk, bármily apróság, amellyel a körülöttünk élők reménységéért teszünk, Isten azt ígéri, a magvető nem dolgozik hiába. Mi azt gondoljuk: az útfélre, sziklás talajra vagy gyomok közé esett magokkal kár is vesződni, de számára egyikünk sem felesleges. És minden nap új lehetőség, hogy terméketlen szívünket jó földde tegye, mely azután hitet, reményt, szeretetet teremhet a ránk bízottak számára.

■ LACZI ANIKÓ

Pogány keresztény szeretetotthona

► **Baldauf Gusztáv** lelkész 1917-től haláláig, 1931-ig szolgált a pécsi evangélikus gyülekezetben. Ő teremtette meg az alapjait a róla elnevezett szeretetotthonnak, amelyben idős emberek gondozása folyik. Az országos egyház fenntartásában lévő otthon ez évben Pécsről Pogányba költözött. Az új épületet, melynek alapkövét 2008. május 24-én tették le, múlt szombaton **Iltzész János**, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke szentelte fel.

Gondozottak, gondozók, pécsiek, pogányiak gyülekeztek össze szombat délután, hogy részesei legyenek a modern, európai színvonalú otthon – melyhez szervesen kapcsolódik egy gyógyszertár és egy orvosi rendelő is – felszentelésének. Az elnök-püspök ennek keretében egy rózsafát is elültetett. „Nincsen rózsza tövis nélkül – idézte fel a mondást a püspök –, de adja az Isten, hogy ebben a házban a szeretet tövis nélkül legyen jelen.”

Az ünnepélyes aktust – az udvaron felállított hatalmas sátorban – úrvacsora istentisztelet követte. **Gáncs Péter**, a Déli Egyházkerület püspöke az otthon udvarán elhelyezett emlékkövön olvasható jézusi szavak –

„Menjete, és tanuljátok meg, mit jelent ez: Irgalmasságot akarok, és nem áldozatot” (Mt 9,13) – alapján hirdette Isten igéjét.

„Mi a különbség irgalom és áldozat között? Ég és föld! Az áldozat üzletkötés, befektetés: adok, hogy kap-

ség résztvevői meghallgathatták a dr. Herényi Gejza vezette szeretetotthon idős lakóinak énekét, valamint a pogányi német közösség kórusát.

A köszöntések sorát Iltzész püspök nyitotta meg. Az egyházi vezetők mellett megszólalt **Varga Károly** bácsi,

FOTÓ: WISZIDENSKY ANDRÁS

ajak. Az irgalmasság Krisztus szeretetének továbbadása. Adok, mert kaptam. Ezt kell megtanulnunk Krisztustól, ezt kell gyakorolni ebben a házban is” – mondta Gáncs Péter.

Az úrvacsora szolgálatában a két püspök mellett **Németh Zoltán** és **Unyi Anikó**, a pécsi gyülekezet lelkészei vettek részt.

Az istentiszteletet követő ünnep-

az otthon egyik lakója; **Baldauf Gusztáv** unokája – **Bejte András** –, valamint **Dragovác Ágnes**, a község polgármestere, aki – utalva az építés nehézségére, sok munkával járó, feszültségektől sem mentes időszakára is – visszaemlékezését azzal zárta, hogy jó döntés volt Pogányba hozni a **Baldauf Gusztáv** Evangélikus Szeretotthont.

■ W. A.

Terényi templomépítők

► Százéves templomáért adott hálat a Nógrád megyei Terény evangélikus népe október 17-én vasárnap délelőtt. Az ünnepi istentisztelet és közgyűlés ugyanakkor méltó módon megemlékezett a gyülekezet eddigi lelkészeiről is.

A terényiek korábban Cserhátsurányra jártak istentiszteletre, az ot-tani „Sréter-templomba”. Akkor került fel a templomépítés gondolata,

rényieket templomépítésre indította. A most zsúfolásig telt templom nem pusztán kő és berendezési tárgyak összessége – a közösség hálaadása, a szívek dobbanása és imádsága teszi igazán szent helyé. Nem mindegy, hogyan imádkozunk. A farizeus imádságában tulajdonképpen önmagával beszélget, mert valójában nem érzi, hogy szüksége van Istenre, s ezért megveti embertársát is. A vámszedő dialógusba kerül Isten-nel, mert égetik a bűnei, szüksége van a kegyelemre. Reformáció havában különösen is aktuális Isten Krisztus

FOTÓ: KOVÁCS ISTVÁN

amikor a gyülekezetnek már a kilencven százaléka terényi volt.

Szlancsik Pál volt az első lelkészük (1893–1935), őt követte **Váczai János** (1936–1960), majd **Polónyi Zoltán** (1961–1991).

A rendszerváltás után **Klenóczkyné Sulyok Anna**, majd **Gulácsiné Fabulya Hilda** vitte tovább a szolgálatot, közben rövidebb időre **Záborszky Csaba**, illetve **Benkő Ferenc** lelkész is helyettesített. Most **Fűke Szabolcs** galagutai lelkész gondozza nagy lelkesedéssel Terényt.

A hálaadó istentiszteleten elhangzott ígéhirdetésében dr. **Fabiny Tamás** püspök a farizeus és a vámszedő példázata alapján szólt arról a belső igényről és bátorságról, amely a te-

általi megigazító munkájáról vallanunk – mondta a kerület püspöke.

A közgyűlésen **Csordás János** történész, a gyülekezet tagja tartott érdekes előadást a közösség múltjáról, a gyülekezeti teremben pedig – a szakember igényességével – nagyszerű kiállítást állított össze.

Október 17-e nem csak a múltról szólt Terényben. Szolgálók és szolgálatok sokasága jelezte, hogy a gyülekezet ma is él és élni akar. Versek, énekek és az „asztal körüli” szolgálat mutatta, hogy a gyökerek mélyek és épek, és a tevékeny hit friss hajtásai sarjadnak ma is a megfeszített és feltámadt Krisztusról szóló isteni íge nyomán.

■ Sz. A.

Meglátni a másikban a Megváltót

Diakóniai konferencia a Balatonnál

► Újonnan kinevezett közszolgálat volt az október 11-étől 13-ig zajlott, elsősorban intézményvezetők számára meghirdetett őszi diakóniai konferencia meghívott vendégei között. A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Diakóniai Osztálya által szervezett balatonszárszói alkalomra ellátogatott dr. **Andrácz-Tóth Veronika**, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Családi és Szociális Szolgáltatások Főosztályának vezetője is, hogy kötetlen beszélgetés keretében válaszoljon a szociális szakmában tevékenykedők kérdéseire. A szélrózsa minden irányából érkezett csaknem hetven résztvevő ugyanakkor minden napot a Biblia üzenetére figyelve kezdett az Evangélikus Konferencia- és Missziói Központban.

Hétfőn, miután **Gregersen-Labossa György** szombathelyi lelkész, a diakóniai bizottság elnöke és dr. **Mekis Viktória** országosirodaigazgató-helyettes köszöntötte a megjelenteket, **Iltzész János** elnök-püspök tartott áhítatot a hét igéje (Jer 17,14) alapján, majd a diakóniai szolgálat bibliai előképeit ismertette a hallgatósággal.

A délután folyamán három, az ismeretszerzést és a tapasztalatcserét szolgáló műhelyfoglalkozás közül választhattak a résztvevők; a témák a demencia (szellemi hanyatlás), módszertani kérdések, illetve a vezetői konfliktusok voltak. (Az első nap tartalmas programjának végzetével **A Lakmusz**, a **Rögtönzések Színházának** művészei szórakoztatták a jelenlévőket.)

Másnap reggel a „diakóniai csapat” új tagja, **Laczi Roland** lelkész szolgált áhítattal. A szarvas-újtemplomi gyülekezet közelmúltban beiktatott fia-

tal pásztora – aki egyben az egyházközség Betánia szeretetotthonának intézményvezetője is – Jón 3,1–4 alapján hirdette Isten igéjét.

„Rövid távú céljaink között az egyszerűsítés, az ésszerűsítés és az adminisztratív terhek csökkentése szerepel” – hangsúlyozta dr. **Andrácz-Tóth Veronika** főosztályvezető, aki a **Mekis Viktória** vezette plénumbeszélgetés keretében – egyebek mellett – arról is szólt, hogy zajlik az országos szociálpolitikai koncepció, valamint – ezzel párhuzamosan – az új szolgálati törvényjavaslat megalkotása. (A konkrét jogszabályi változtatások ismertetésére épp ezért – ígérete szerint – csak a diakóniai osztály által jövő januárra tervezett intézményvezetői konferencián vállalkozik.)

A munkatársak motiválásának lehetőségeiről **Kuna Gábor**tól, a **Cromo Alapítvány** képviselőjétől kaphattak ötleteket az evangélikus szeretetszolgálatokat vezetőik.

Dr. **Halászné Kasziba Valéria** minőségügyi tanácsadó a Szociális Innováció Alapítvány (SZIA) szakemberei által kidolgozott, öt modulból álló modellt ismertette, amelynek alapja az a „kliensközpontú szemlélet”, melyet egyházunkban öt intézmény, illetőleg a diakóniai osztály ültetett át a gyakorlatba. Ez a modell a munkatársak aktív részvételére alapoz, és a folyamatos kommunikációra buzdít, de lényeges eleme az intézményi működés állandó ellenőrzése és az elégedettségmérés is.

Dr. **Keveházi László** nyugalmazott lelkész, egyháztörténész a **diakónisszák szolgálatát a magyarországi szociális ellátórendszerben a 20. században** címmel tartott előadást abból az apropóból, hogy a Luther Kiadó gondozásában most jelent meg két általa jegyzett kiadvány, az **„Irgalmasságot akarok”** – A diakónia bibliai alapjai és vázlatos története című, valamint a győri diakónisszák

életét és munkásságát ismertető kis kötet, **Isten nagy dolgokat kicsiny kezdetből szokott elindítani** címmel. Ez utóbbit dr. **Szilvácsnyé Peregi Eszter**, a Börcsi Evangélikus Szeretotház intézményvezetője méltatta.

A könyvbemutatók sorát a diakóniai osztály vezetője, **Buda Annamária** zárta, aki a **Tenger harcon át** című könyvről szólt. Ebben **Joób Olivér** evangélikus lelkésznek fia, **iff. Joób Olivér** állított emléket.

Az utolsó előadó **Bozorády Zoltán** volt. A nyugalmazott lelkész Balatonszárszón **Közösségépítés lehetőségei a munkatársak között** témacímét boncolgatva azt hangsúlyozta, hogy a megújulás Isten tisztelete és a Szentírás tekintélyének elismerése, valamint Krisztus jelenléte által valósítható meg. A nap a **Ribár János** orosházi esperes-lelkész által tartott úrvacsorai istentisztelettel zárult.

A rendezvény zárónapján **Decmann Tibor**, a lajoskomáromi Agape Evangélikus Szeretetszolgálat igazgató lelkésze az **Útmutató** aznapi igéjének, **Szolt 27,8-nak** az üzenetével bátorította a diakóniai szolgálatban állókat.

Dezanove Bartolomeu Inácio intézményvezetőnek és munkatársainak – **Papp Andrásnak** és **Nagy Juditnak** – köszönhetően a konferencia résztvevői a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat munkájával ismerkedhettek meg, majd **Fricker Andrea**, a kaposzekecsői Evangélikus Diakóniai Otthon intézményvezetője mutatta be szolgálati helyét, ahol már sikerrel alkalmazzák a fentebb említett SZIA-modellt. Ennél az összetett módszernél léteznek sokkalta egyszerűbb „gyakorlatok”, vagyis a mindennapi életben bevált módszerek is, melyekről **Molnár István János** szociális szakértő vezetésével oszthatták meg egymással tapasztalataikat a résztvevők.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

A magyar egyházzal a legelevenebb a kapcsolatunk

Interjú dr. Johannes Friedrich bajor evangélikus püspökkel

► Az *Evangelikus Élet* legutóbbi számában a címlapon tudósítottunk az 1992-ben kötött bajor–magyar testvéregyházi szerződés újabb öt évvel történt meghosszabbításáról. Felkért munkatársaink a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében október 12-én, kedden lezajlott ünnepélyes aláírást követően beszélgettek a mintegy negyvenfős német egyházi delegáció két vezető lelkészével. Akkor, amikor múlt heti lapszámunkon már a nyomda gépek dolgoztak... (A szerk.)

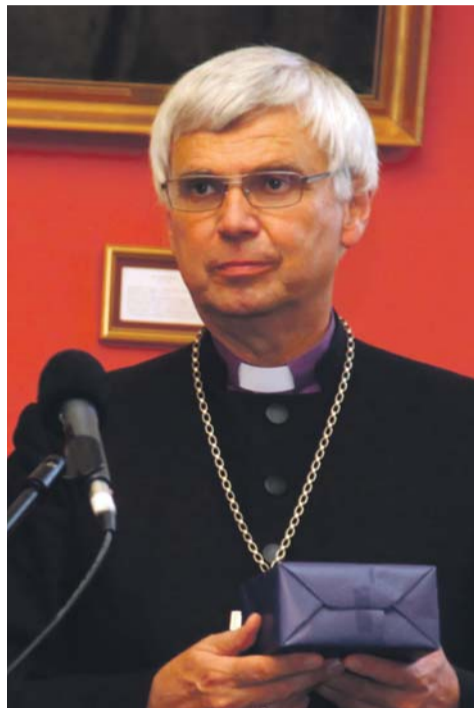
– Püspök Úr, hogyan jutott a Bajor Evangélikus Egyház arra az elhatározásra, hogy további öt évvel meghosszabbítja a testvéregyházi megállapodást?

– Nagyon fontos számomra, hogy bajor tartományi egyházként ne csak magunkra figyeljünk, ne csak magunk körül forogjunk, hanem világszerte más egyházakkal is legyenek kapcsolataink, különösen evangélikusokkal. Így más földrészeken is vannak testvéregyházaink, de ma a magyar lutheránusokkal van a legelevenebb kapcsolatunk. Ez biztosan összefügg azzal is, hogy a földrajzi távolság nem túl nagy, továbbá hogy itt sokan beszélnek németül, tehát a kommunikáció is egyszerűbb. A testvérkapcsolat gyülekezeti szinten is élénkebb, mint más egyházakkal. Ezért is örülök, hogy most további öt évvel meghosszabbíthatjuk.

– Véleménye szerint vannak új

elemek a mostani megállapodásban, vagy inkább arról van szó, hogy jobban kitöltjük a meglévő kereteket?

– Úgy gondolom, hogy mind a kettő. Sok minden bevált, és ez az új szerződés arra utal, hogy egy összenövő, összeforró Európában élünk. Mindketten ehhez az Európához tartozunk, fontos tehát, hogy a népek, de az egyházak is minél közelebb

FOTÓ: LUKÁCS GÁBI

kerüljenek egymáshoz. Ezt magában a megállapodásban is hangsúlyoztuk.

– Említette, hogy más egyházakkal is van hasonló kapcsolatuk. Melyek ezek?

– Nagyon régi, több mint százöt éves az együttműködésünk a Brazíliai Evangélikus Egyházzal. Az első német telepések Bajorországból érkez-

tek oda, innen a szoros kapcsolat. A hatvanas évek óta Afrikában Tanzániával van együttműködésünk, amelyet a Lutheránus Világszövetség kérésére létesítettünk. Kelet-Afrikában a Lipcsei Misszió működött, de az NDK-s időkben az ottani egyházaknak nem volt lehetőségük a kapcsolattartásra. Utoljára – azaz már a magyar egyházi testvérkapcsolat létesítése után – a közép-amerikai kis evangélikus egyházak szövetségével: Honduras, Nicaragua, Salvador, Costa Rica evangélikusaival kötöttünk írásos megállapodást.

– Nézzünk az evangélikus egyházakon kívülre is. Hogyan látja az ökumené mai helyzetét, és milyen várakozással tekint a reformáció megindulásának ötszázadik évfordulójára?

– Örülök, hogy már most efelé tekinthetünk, és hogy Németországban az egyházak 2017-ig minden évben egy fontos témát határoznak meg ezzel kapcsolatban. Ebben az évben a reformáció és az oktatás áll a középpontban, Melanchthon halálának négy- és ötvenedik évfordulója alkalmából, jövőre a reformáció és a keresztség, 2012-ben a reformáció és a zene, majd később 2015-ben vagy 2016-ban az évforduló közeledtével a reformáció és a Biblia lesz a téma, 2017 pedig maga az emlékév lesz.

Úgy gondolom, hogy ezt az évfordulót csak ökumenikusan ünnepelhetjük. Nem tehetünk úgy ötszáz évvel később, mintha a reformáció

csak a mi egyházunkra vonatkozna. A valóságban a reformáció, illetve hatása az azóta eltelt időben minden – legalábbis minden nyugati – egyházat érintett, a katolikus egyházat is reformálta, messze túlmutatva azon az egyházon, amelyben Luther Márton élt. Közös feladatunk, hogy átgondoljuk, hogyan kerülhetünk közelebb egymáshoz. Ezért a reformáció ünnepe nem foglalkozhat csak önmagával, hanem ökumenikus formában, ökumenikus partnerekkel kell alkalmazni a teremtést az ünneplésre.

– Végeztesen egy teljesen más kérdés. Egész Magyarországot megrázta az október 4-i vörösiszap-katasztrófa. A mostani ünnepi istentisztelet offertóriumára is az érintett gyülekezetek megsegítését szolgálta. Hálásak lennének, ha szólna néhány szót ezzel kapcsolatban lapunk olvasóihoz, közöttük azokhoz is, akiket sújtott ez a csapás.

– Otthon a sajtóból értesültünk erről a katasztrófáról. Borzasztó volt látni – tegnap itt az országos irodában is mutattak nekünk képeket –, hogy milyen nagy mértékű és tömeges volt a rombolás. Pusztultak házak, falvak, emberek, állatok, az egész teremtettség pusztult ezen a területen... Szóval nagyon-nagyon megdöbbentett. Örülök, ha legalább egy kicsit segíthetünk, vagy legalább itt-ott a legnagyobb szükséglet enyhíthetjük. Elmondhatom a lap olvasóinak, hogy Bajorországban nagyon is figyelemmel kísérjük az eseményeket, imádságban hordozzuk az érintetteket, és keressük a lehetőségeit annak, hogyan segíthetünk a továbbiakban.

■ DR. SZENTPÉTERY PÉTER

Nők főpásztori szolgálatban

► Magyarországon ma még szokatlan látványban lehetett részüknak azoknak, akik részt vettek a bajor–magyar testvéregyházi szerződés meghosszabbítása alkalmából tartott istentiszteleten. A fasori templom oltáránál ugyanis az egyházi vezetők sorában egy asszony is állt püspöki kereszttel a nyakában. Dr. Dorothea Greiner, a Bajor Evangélikus Egyház Bayreuthi Egyházkerületének főpásztora azonban nem az egyedüli e magas pozícióban. Az egyház hét régiójának püspökei közül már kettő is nő...

– Szolgatársnőm, Susanne Breit-Kessler is eljött erre az ünnepi alkalomra, Budapestre. Ő már régebb óta, több mint tíz esztendeje püspök a Müncheneri Egyházkerület élén. Én csupán másfél éve töltöm be e posztot, de ezt megelőzően, 1999-től egyháztanácsos voltam, amely megbízatás hasonló „ranggal” jár.

– Kicsit elmosolyodott ezen a megfogalmazásán: rang. Vajon a nők a férfiaktól eltérő módon gondolkodnak karrierrel, vezetéssel?

– A püspöki megbízatást csak szolgálatnak szabad felfogni. Minél magasabb pozícióba kerül valaki, annál nagyobb a felelőssége, hogy a rábízottakat emelje, hordozza. Azt pedig még mindig nem tudom eldönteni, hogy más légkör van-e egy olyan egyházi közösségben, amelyet nő vezet.

– Én mindenestre törekszem egy-

fajta családi hangulatot teremteni a kerületemben. Az asszonyokról úgy tartják, ők ügyelnek az otthon melegére, a bensőséges kapcsolatok ápolására. Ilyen értelemben vállalom, hogy nő vagyok, és így a személyes kapcsolatok kiépítésére nagyon nagy hangsúlyt helyezek. Sokat utazom, látogatom a rám bízott gyülekezeteket.

FOTÓ: LUKÁCS GÁBI

Igyekszem tájékozódni, tanácsolni, hidat építeni egyházvezetés és egyháztagok, lelkészek és laikus munkatársak között.

Ebbe az otthonosságba illik bele az is, hogy például legújabb püspöki körlevelemet néhány, a családomra vonatkozó hírral kezdtem. Beszélgetésünk elején kérdezte tőlem, hogyan állnak a szolgálatom mögött a szereteteim. Nos, az említett körlevélben

épp erre válaszolok. Felnőtt fiaim vannak, akik előző lakhelyünkön maradtak, lelkész férjem viszont örömmel költözött Bayreuthba, hogy emberi támaszom legyen szolgálómban.

– Püspök asszonnyal nem ez az első találkozásom. Néhány héttel ezelőtt magyar nők kis csoportját fogad-

ta hivatalában. A találkozóról kijelentve önkéntelenül kiszaladt valamelyikünk száján: „Áldás volt ez az együtt töltött óra”.

– Talán nem véletlenül írtam doktori disszertációmot éppen az áldás témájáról. A spiritualitást, a lelki töltöttséget elengedhetetlennek tartom az egyházi szolgálatban.

– Az egyházkerülete munkatársainak, gyülekezeteinek szánt írását

reformációi körlevelnek nevezte el. Ennyire sokat jelent Önnek ez a protestáns ünnep?

– Csatlakoztam püspöktársaim kezdeményezéséhez. Az úgynevezett Luther-években nem hűsvétkor vagy pünkösdkor küldjük el körleveleinket, hanem a reformáció hónapjához igazodunk. Mint tudja, 2017-ben lesz ötszáz esztendeje annak, hogy Luther Márton kitűzte 95 tételét, s ezzel elindult az a megújulási mozgalom, amelynek örökségéből táplálkozunk mi, ma élő keresztyének is. Bajorországban megadjuk ennek az emlékezésnek a módját: egy évtizeden át készülünk a nagy ünnepre.

Bizony sokat köszönhetünk a reformációnak és személy szerint Luthernek, az ő áldozatos munkásságának. Csak néhány dolgot hadd említssek. Nagy reformátorunk vitt vissza bennünket hitünk forráshoz, a Szentírásához. Énekei által magunk is éneklő egyházzá váltunk. Prédikációiban, tanításában, legfőképpen pedig bátor hitvallásával Krisztust állított a középpontba. Reá mutatott, arra a Jézusra, aki az egyedüli Szabadító. Kimondta: nincs más útja az üdvösségnek, csak Krisztus, az Isten Fia. Világossá tette azt is, hogy a megváltás titka csak a hit számára ragadható meg, és csak úgy élhető meg a mindennapokban.

De talán a legaktuálisabb üzenet, és ezt a gondolatot ki is emeltem idei körlevelemben: az egyház csak akkor maradhat élő közösség, Krisztus élő teste, ha mindig kész a reformációra, vagyis ha hajlandó szüntelenül megújulni a Lélek által.

■ B. PINTÉR MÁRTA

Megjelent a *Credo* 2010/1–2. száma!

Tartalom: Fábri György: *Evangelikusok: a szabadság és felelősség keresztyénei* • Nagy Olivér: *Pünkösdről sokadszor...* • Jász Attila: *Majd* • Jenei Gyula: *Aggódások – Grafitt* – *Nézni a tájat* • Molnár Krisztina Rita: *Fegyelmezett – Lesz valami – Tücsök* • Nyíri Kristóf: *Képek a természetes teológiában* • Kemény Aranka – Komáromi Csaba: *„A költészetben mindig él a szép”* – *Faludy György előkerült diákkori verseiből* • Tóth Károly István: *A Magyarországi Evangélikus Egyház és az első világháború* • Böröcz Enikő: *Mihályfi Ernő szerepe az evangélikus egyház életében* • Tóth Noémi: *„A teremtés fele”*. *A Shakespeare-kultusz megjelenése a IV. Henrik színpadi recepciójában a Kádár-korszakban* • Hídvégi Violetta: *Az emberi szellem és test gondozói: a Batizfalvy fivérek* • Mirák Katalin: *„Nem akarok sötétben maradni...”* *Ön- és múltfeltárás: Keveházi László állambiztonsági kapcsolatairól – személyesen és általánosan* • *Határ-eselek. A Maek kerekasztal-beszélgetése a szlovák–magyar viszonyról* • Keserű Katalin: *Orlai Petrics Soma családi portréi* • Huncik Péter: *Magyarként Szlovákiában, avagy az egyenlő szárú háromszög* • Zalán Tibor: *Szklabonyától Balassagyarmatig és azon is túl. Az érvényes Mikszáth* • Tabajdi Gábor: *Egyházúldözés (1956–1990). Tényfeltáró kiállítás a Párbeszéd Házában* • Hegedűs Attila: *Jakobs vagy Jákob?* • Hegedűs Attila: *A hetedik házon túl* • Tóth Sára: *„Istent nem kell megváltanunk”* • Fabiny Katalin: *Hallom az időt* • Dobszay László: *Spiritualitás és gyakorlat* • Szűcs Ferenc: *Szerző – négyféle társaságban* • Bechtold Ágnes: *A fény festője* • Guóth Emil: *Az ökológiai politika kezdetei Magyarországon*

Szerkesztette: Zászkaliczky Zsuzsanna. Egységár: 895 Ft (5% áfával).

A hónap könyve – októberben a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Dr. Muntag Andor: *Jób könyve*

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 1600 forint.

http://bolt.lutheran.hu/
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229
1085 Budapest, Üllői út 24.

A mártós tolltól a laptopig Északi kerületi pedagógustalálkozó

► **Hogy többé ne legyünk kiskorúak (Ef 4,14a) mottóval szervezett találkozót az Északi Egyházkerület a területén működő tizenkét evangélikus oktatási intézmény pedagógusai számára. Az október 16-i együttlétet elsődleges célja nem a szakmai továbbképzés volt, inkább a találkozásra és a lelki táplálék „fogyasztására” került a hangsúly.**

Az alkalom az 1994 óta működő Váci Evangélikus Óvoda nagycsoportjának táncos-énekes műsorával kezdődött. A nap során elhangzott énekeket a *Huszák Zsolt* vezette Szélrózsza Band kísérte.

Detre Jánosnak, a vendéglátó Váci Evangélikus Egyházközség lelkesének nyitóáthitára és *Benczúr László* kerületi felügyelő köszöntő szavai után *Dr. Gaál Sándor* református esperes, teológiai tanár előadása következett *A változó társadalmi környezet, intézményeink és a család egymásra hatása* címmel. Személyes, gyermekkori élményeken keresztül jutott el az előadó a hajdan volt társadalmi környezettől a máig; e kor embere – az esperes meglatása szerint – sokkal kevésbé ápolja a személyes kapcsolatokat, lényegesen kevesebb a rokon- és családlátogatás. Ilyen helyzetben a hajszolt, magát túlvállaló embernek még inkább szüksége van mindarra, amit a közösségek tudnak nyújtani – beleértve az egyházi közösségeket is. Így az oktatási intézményeknek – melyek naponta akár háromszor annyi emberrel érintkeznek, mint amekkora a tanulói létszámuk – rendkívül megnőtt a felelősségük a rájuk bízott – mondhatjuk azt is: rájuk hagyott – gyermekek nevelését illetően.

A délutáni szekcióban négy előadó osztotta meg gondolatait a jelenlétükkel a *keresztény értékek megőrzése és átadása* témájában: *Fodorné Pecznik Zsuzsa*, a nagytarcsai Szivárvány Evangélikus Keresztény Óvoda vezetője, *Tar Jánosné*, a Nyíregyházi Evangélikus Kosuth Lajos Gimnázium igazgatója, *Dubsky Mercédesz*, az Aszódi Evangélikus Gimnázium kollégiumának vezetője és *Tóth Katalin*, a nyíregyházi gimnázium iskolalelkésze. A különböző szemszögből elhangzott referátumok egybehangzóan megállapították, hogy az egyházi intézmények képesek olyan pluszt adni ebben a teljesítményközpontú világban, amelyet más intézmények nem; olyannyira, hogy sok esetben családépítő közegként szolgálnak.

A találkozó istentisztelettel zárult a templomban. *Dr. Fabiny Tamás*, az Északi Egyházkerület püspöke Mt 22,1–14 alapján tartott prédikációjában az úrvacsorai közösség súlyát emelte ki: „Boldog, aki Isten országának vendége. A meghívás elfogadásának van következménye: új életben járás.” Egyházi intézményben oktatók számára különösen fontos mindennek a megélése, hogy hitelesen tudjanak szólni róla a rájuk bízott diákoknak.

■ – HHÁ –

Fénysugár az égből

Beszélgetés Benedikty Tamás íróval nagyregényéről és az 1956-os forradalomról

hír nekem elegendő volt az írás elkezdéséhez.

Tizenegy évvel ezelőtt jelent meg a könyv először, 2006-ban másodszer. Regényszörny, nem vitás, nagyon vastag, majdnem ezer oldal. Nemcsak történelmi és családregegy, pszichológiai és kalandregény

is. Teljes tablót akartam, nem csupán 1956-ról vallani, hanem a megelőző időről is, a 19. század végétől, benne az első és második világháborúval, körülbelül száz szereplővel. Mit mondjak még? Teljes hallgatás és közöny övezi a könyvemet.

– *Filmjeinek sorsa szerencsésebben alakult?*

– Külön téma lehetne, hogy miért tiltották be a Corvin közről készült filmünket. Senki más nem készített erről dokumentumot. Egy kis stábal dolgoztam, én voltam a forgatókönyv írója, a film szerkesztő-riportere. A másik ilyen nagy vállalkozásunk: *Tóth Ilona* tragikus élete, amit szintén levettek a műsorról...

– *Térjünk még vissza a regényhez...*

– 1990-ben kezdtem hozzá, azt kellett először kiderítenem, hogy mi is történt a Ludovika kertjében ezzel a fiúval. Írtam neki levelet, meglátogattam Hamburgban, s ő három hét múlva hazajött, először '56 óta. Sokat beszélgettünk, végigjártuk a harok helyszíneit, átítátoztam a történeteivel. Nyolc év után tettem ki a pontot a könyv végére.

– *Beszélgünk 1956-ról.*

– Előzmények nélkül nem lehet. Nagyon fontos az odáig vezető út. Akik benne voltak, megélték, azokat a győzelem illúziója csak egy pillanatra kápráztatta el. Nem a győzelemért dobták oda az életüket a szabadságharc fiatalok, hanem elsősorban azért, mert betelt a pohár! Rádöbbentek, hogy ebben a szovjet rabságban nem érdemes tovább élni. Ezt a mai ifjúság el se tudja képzelni, mert a globalizmus, a digitális képernyővilág elfakít

ja bennük az empátiát, a fantáziát. A sivar történelmi reménytelenség vitt bennünket annak idején a forradalomba. A hétköznapi élet elviselhetetlen iszonyata. Minden más ebből következett. Az első napok helytállása kellett, hogy megszülessenek a nemzeti érzelmek: Magyarország legyen független, semleges, szabad állam.

– *Bizonyos szempontból mai életünk is reménytelennek tetszik...*

– Alapvetően pesszimista vagyok. Én a világ sorsát elég sötéten látom. *Emil Cioran* román származású filozófus mondta, hogy a történelem egyetlen véget nem érő félreértés. Ezt kibővíteném azzal, hogy nemcsak félreértés, de egy véresen hömpölygő folyam is. Ennek ellenére létezik valamiféle magasabb rendű akarat a világban, mely idővel elrendezi a ki egyenlítőlen számlákat, lerántja a leplet a politikai manipulációkról, pontot tesz az egykor átláthatatlannak ítélt hatalmi játszmák végére.

1956 úgy jött, mint égből a fénysugár, csodálatos égi felvillanás. Mint ha maga a Gondviselés avatkozott volna be a forradalomba. Nem lehet kitörölni az emberiség tudatából a reményt, hogy a mi '56-hoz hasonló ellenállásunk megismétlődhet, ha a háttérben lapuló arctalan multinacionális tőke végső rabságba akarná dönteni a világot.

– *Nehéz évtizedek várnak a fiatalokra.*

– Szoktam mondani a fiataloknak: még nem tudjátok, hogy rátok vár a világ legszörnyűbb rabszolgasága. A technológia annyira körbefonja az életünket, oly mértékben hatol be a lelkünkbe, a gondolatainkba, hogy menthetlenek vagyunk. Működnek kutatóintézetek, történészek egész hada, mint a zsiszik, örli október 23-át, csak liszt marad belőle. Minden részlet leírtak már, csak az egészről nincs képnünk. Hogy mit érezték az emberek. Mit éltek át? Milyen volt, mikor kilőttek mellőled a társadat? Elfogy gyönyörű forradalmunk, lassan marék porhamu lesz a tenyeremben.

– *Pedig csoda volt.*

– Sorsfordító világsoda. A magyar történelemben csak még egy ehhez hasonló van: 1456, a nándorfehérvári győzelem. Természetesen minden dátum fontos, a honfoglalástól az Árpád-koron át a tatárjárásig, Mohácsig, 1848 dicső napjaiig... De ez volt az a két nagy esemény, amelyik Európa és a világ jövőjét befolyásolta. A 15. század közepén Törökország a csúcson volt. Egy felfelé törő hatalom, a trónon *II. Mehmed*, aki fanatikus volt. Elindult, és meg sem akart állni Franciaorszáig. Ezt a szultánt verte

tönkre *Hunyadi János*, és hetven évre megállította nyomulását.

1956 pedig azért volt sorsfordító, mert megroppant a megdönthetetlen hitt kommunizmus. A nyugati kommunista pártok elfordultak Moszkvától, és kialakult a Szovjetunióban is az ellenzék: *Szolzenyicin*, *Szaharov*, *Salamov* és a többiek. A kapitalizmus és a kommunizmus mellett a harmadik utat a mi csodálatos önszerveződésű munkás- és forradalmi tanácsaink jelentették. Az emberek tudták, kik a vezetésre érdekesek, kik a hazaszerető és -föltő társak, akik átadják magukat a köz szolgálatának. '56 bukása ellehetlenítette ennek megvalósítását.

– *Kik voltak az ötvenhatosok? A pesti srácok?*

– *Fónay Jenő Kiáltás* című kötetének egyik hőse *Angyal István*, a Tűzoltó utca parancsnoka, 1956 kivégzett mártírja. Kérlelhetetlen igazságérzete példaként szolgált rabtársai számára. Néhány mondata ma is nagyon időszerű: „Miért nehezebb ma? Mert aki tegnap még egyet sóhajtott velünk, ma már itélkezik felettünk, és őriz bennünket, hogy holnap meg tudjon gyilkolni idegen érdekekért. Ez az igazi átok, ami ezt a szerencsétlen népet sújtja évszázadok óta.”

Az én számomra egyetlen nemesség létezik Magyarországon, az ötvenhatos szabadságharcosok egyre fogyatkozó gyülekezete! Egyetlen olyan tiszta pontja van 20. századi történelmünknek, ahová vissza lehet nyúlni hazaszeretetért, tartásért, emberi nagyságért: ez 1956!

A harcok úgy jöttek össze, mint a falevelek, melyeket befúj egy zugba az őszi szél. Hihetetlen találékonyság volt, bátrak, az erkölcsi magasugrás világajnokai, nem szenvedtek rangkorságban, világjobbító szándék vezette őket, idealizmus, öntelenség, bajtársiasság, a humor, a vagányság is alkalmassá tette őket a forradalmár magatartásra... és rájöttek az igazság energiatörvényére, hogy akkorát kell ütni az ellenségre, amekkorát csak tudnak.

Szürkéek voltak mindannyian, semmilyenek, de ez a csodálatos forradalom a lehető legjobbat hozta ki belőlük. Ezek a gyerekek arra kényszerültek, hogy fegyvert fogjanak, egy másodperc alatt több száz évet éltek át, váltak felnőtte, öntudatosá, okosá és hőssé: fiatal életüket adták a hazáért! Akik ezt átélték, túlélték, minden borzalommal együtt – mert egy polgárháború mindig rettenetes és szörnyű –, azok a testvéri szeretetet soha nem felejtik el!

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

► **A Magyarországi Evangélikus Egyház Kapernaum Szeretet-intézményében október 16-án ünnepélyesen átadták az épület korszerűsített energetikai rendszerét. A gyenesdiási intézmény még 2008 októberében nyújtott be pályázatot a *Társadalmi infrastruktúra operatív program keretében kiírt, Bentlakásos intézmények korszerűsítése* című pályázatra, és a következő évben mintegy harmincmillió forint európai uniós támogatásban részesült.**

A projekt célja geotermikus (hőszivattyús) technológiával megvalósuló fűtési rendszer kiépítése volt, amelynek révén a szeretetotthon épülete rendkívül költséghatékonyan fűthető. Ez

Fűt a föld

által lehetővé válik az intézmény működtetéséhez szükséges – a gondozottak (és a fenntartó) által fizetett – hozzájárulás minimalizálása s ily módon a fenntartható működés biztosítása.

Az intézmény igazgatója, *Tencz Károly* elmondta: az energiaköltségek visszaszorításával jelentős mértékű fejlesztésre nyílik lehetőség. Másfelől a geotermikus hőszivattyús rendszer környezetbarát, hiszen használatával csökken az üvegházhatást okozó szén-dioxid-kibocsátás és az egyéb káros környezeti terhelés is.

Az új fűtési rendszer ünnepélyes átadása hálaadó istentisztelettel kezdődött, melyen *István János* elnök-püspök és *Smidélus Zoltán*, az intézmény

igazgatótanácsának elnöke szolgált. A püspök igehirdetésében hangsúlyozta, hogy fel kell ismernünk keresztényi kötelességünket az Isten által ránk bízott javak megóvásában, és kiemelte a lokális cselekvés fontosságát. Itt-és János egyúttal hangot adott annak a reményének, hogy a jövőben egyre több intézmény vállalkozik a környezetet megóvni próbáló fejlesztésekre.

Az istentiszteleten és az azt követő szalagátvágáson az országos iroda képviselőiben részt vett *Kákay István* irodaigazgató, *Dr. Mekis Viktória* igazgatóhelyettes és *Buda Annamária*, a diakóniai osztály vezetője. Együtt ünnepelt az intézmény lakóival és dolgozóival a Zala Megyei Közgyűlés elnöke, *Manninger Jenő*, valamint az intézmény igazgatótanácsának tagjai és számos gyenesdiási, keszthelyi meghívott vendég.

A projektet lezáró rendezvényen *Szép István*, a kivitelező Penta Klíma Kft. vezetője tartott előadást az egybegyűlteknél a geotermikus energia hasznosításának lehetőségeiről és technológiájáról.

A geotermikus energia a földkéregből származó hő, mely szinte korlátlan mennyiségben áll rendelkezésünkre, s melyet legegyszerűbben hőszivattyúval lehet felszínre hozni. A földbe elhelyezett szondák által összegyűjtött hő vizet melegít. A Kapernaum falai között ezt a meleg vizet fűtésre használják.

Örömmel és Isten iránti hálával néz az intézmény közössége a tél elé, amikor már az új, környezetbarát fűtési rendszer szolgáltatja majd számukra a barátságos meleget.

► *EvÉlet-infó*

Százötven éve született Szlávik Mátyás teológiai professzor

Nagyapámra emlékezem. Népes családban ő volt a példakép. Bár én még kicsi gyermek voltam, amikor meghalt, mégis mintha velünk élt volna, mert édesanyám és számos nagynéném mindig meséltek valami történetet vele kapcsolatban. Példaként állították őt az unokák elé.

Szlávik Mátyás 1860. október 24-én bányászcsaládban született Dobosinán (ma Szlovákia). Rozsnyón értesszített kiváló eredménnyel. Eperjesen tanult tovább az evangélikus kollégiumban. Mivel itt is kiváló eredménnyel végzett, ösztöndíjat kapott a Halle–Wittenbergi Egyetemen, ahol filozófiát és bölcsészetet tanult. *Die Reformation in Ungarn* című disszertációjával 1884-ben itt szerezte meg doktori címét. (Doktori diplomáját jelenleg is őrzöm.)

Írói tehetsége már fiatalon megmutatkozott. 1883-ban, a *Luther* születésének négyszázadik évfordulóján rendezett ünnepségek alkalmából bejárta a lutheri városokat, élvezetes beszámolókat írt magyar és német egyházi és napilapokba.

1884-ben tanári állást kapott az eperjesi kollégium rendszeres teológiai tanszékén. Később professzorrá nevezték ki: dogmatikát, etikát, bölcsészettörténetet tanított. Az utóbbit és a művelődéstörténetet évtizedekig tanította az eperjesi Jogakadémián is. Többször volt dékán és rektor.

Nagyapámat szikár, szúrós szemű, de nagyon melegszívű embernek tartották. Tanítványai rajongtak érte, pedagógiai működése áldásos volt. Hosszú évekig ellátta az eperjesi

szabadakat kérdéséhez (1896), *A két protestáns vallási típus kérdéséhez* (1914).

Hosszú, mozgalmas és tartalmas élete folyamán számtalan magyar és német nyelvű napilapnak és folyóiratnak írt utazási beszámolókat, irodalmi dolgozatokat. Ezeket összegyűjtötte és bekötötte 1883-tól 1914-ig. A cikkgyűjtemény olvasható az Evangélikus Országos Könyvtárban, ahol nagyapám könyvtára is megtalálható. Rengeteg könyvismertetőt írt, rendszeresen tudósította a magyar evangélikus újságokat a német teológiai, filozófiai és világi irodalomról. Írásaiból és családi krónikákból megismerhető színes egyénisége, sziklaszilárd jelleme, hazafiassága.

1885-ben feleségül vette *Siebert Olga*-t, akivel ötvenkét boldog évet élt együtt. Kilenc leányuk született, kö-

Számos elfoglaltsága mellett Szlávik Mátyásnak jutott ideje hobbijára, a természetjárásra is. Nagy szerelme volt a Magas-Tátra, ahová sok tanítványát is elvitte hosszú túrákra. Alapító tagja volt a Tátrai Turista Egyletnek. 1911-ben háromnyelvű, képes tátrai útikönyvet írt.

Eperjesen a 19–20. század fordulóján élénk irodalmi és zenei élet folyt. Országos hírvő volt a Széchenyi-kör, melynél egyszer két napig *Jókai Mór* is vendégeskedett. Nagyapám és tanítványai aktív tagjai voltak ennek a körnek és az eperjesi kulturális életnek.

Szlávik Mátyás sokat utazott. Részletes beszámolókat írt különböző útságoknak. Legérdekesebb útja Szerbián és Bulgárián át Törökországba vezetett. Bulgáriában éppen a király koronázási ünnepségén vett részt. Isztambulban az osztrák követség révén egy szultáni ebédre kapott meghívást. Beszámolóiban részletesen írt az iszlám hitről, a ramadánról, a török életről. Hosszú utazást tett Kis-Ázsiában is.

A trianoni békeszerződés nagy traumát jelentett a család számára. Mivel nagyapám magyarnak vallotta magát, az egész családnak el kellett hagynia a Csehszlovákiához csatolt szülőföldet és a szeretett Eperjest. Hosszú hónapokon át vagonban lakott a család.

Tanított még az ideiglenesen Budapesten működő teológián, majd 1922-ben nyugdíjba vonult. Ezután is aktív maradt azonban: számtalan helyen tartott istentiszteletet, főleg német nyelven, évekig az evangélikus gimnáziumok és a tanítónőképzők értekezési biztosaként tevékenykedett.

1931-ben a Magyar Tudományos Akadémia Kazinczy Gábor-díjat és emlékermet adományozott neki hosszú tanári és írói munkájának elismerésül. 1934-ben aranydiplomát kapott Halléban. 1937. december 3-án hunyt el Rákosszentmihályon. A Jogakadémia 1938. január 13-ai kari ülésén jegyzőkönyvben örökítették meg emlékét.

A családban ma is sokat beszélgetünk róla, gyakran nézegetjük a régi fényképeket, olvasgatjuk írásait. Egyik rokonom a Szlávik család felmenőit keresi, és már a 18. század végén talált adatokat. Egyik unokám, amikor egy neves egyházi személyről kellett esszét írnia a gimnáziumban, úkapját, Szlávik Mátyást választotta témának. Híres nagyapám élő emlékét őrzi családbunk és az evangélikus egyház.

■ DR. GÁVAY ÉVA

Ajándék Pécsnek

▶ A Magyarországi Evangélikus Egyház rendezett zenés programot – *Családi matiné* címmel – Európa kulturális fővárosában, Pécsen. A város Nemzeti Színházában október 16-án zajlott eseményt *Németh Zoltán*, a szervezésben is részt vállaló helyi evangélikus egyházközség lelkésze nyitotta meg, hangsúlyozva, hogy e délelőtti lényegében az evangélikusok ajándéka Pécsnek. A belépődíj nélküli rendezvényre nem csak helybeliek voltak kíváncsiak, a környező településekről is szép számmal érkeztek kicsik és nagyok, hogy megtöltsék a gyönyörű színházépület nézőterét.

A műsor első számaként a pécsi gyülekezet nagykórusa lépett fel. Az együttes harminc esztendeje szerveződött újjá, azóta ápolja és szolgálja hűségesen a kórusművészet ügyét. A negyventagú énekkar ezúttal protestáns barokk szerzők műveit adta elő *Lovász Péterné Balázs Magdolna* karnagy vezetésével.

Kossuth-díjjal és a Magyarországi Evangélikus Egyház Prónay Sándor-díjával kitüntetett együttes tagjai (*Becze Gábor, Gryllus Dániel, Gryllus Vilmos, Radványi Balázs*) a tőlük megszokott virtuozitással adták elő szerzeményeiket (*képünkön*). *Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, József Attila, Kányádi Sándor* és mások

A nagykórust a *Pécsi Gospelkórus* követte. Az *Árvai Dániel* és *Bánki András* vezette együttes a szivárvány színeibe öltözve vonult a színpadra. A huszonöt fiatal előadásában magyarul, angolul és afrikai nyelveken csendültek fel az Istent dicsőítő énekek. A kóruskoncertet méltán honorálta tapssal és elismerő kiáltásokkal a közönség.

Szünet után – a matiné második részében – az országSZerte ismert és elismert *Kalácsa* ajándékozta meg műsorával a kulturális fővárosba érkezettek. A harminc éve alakult és az idők folyamán – többek között –

megzenésített verseinek némelyikét velük együtt énekeltek a nézőtérre helyet foglaló idősebbek és fiatalok.

„Ennek az alkalomnak a megvalósításával nem csupán a pécsi kulturális eseményekhez való csatlakozás volt a célunk – mondta *Gáncs Péter*, a Déli Egyházkerület püspöke, aki *Lengyel Anna* kerületi felügyelővel együtt képviselte egyházunkat –, azt is szerettük volna elérni, hogy legyen egy jó délelőttiük mindazoknak, akik eljöttek, és valóban »szeretetalapú« családai együttlétben lehessen részük.”

■ WISZKIDENSZKY ANDRÁS

A dobsinai szülői ház

si magyar–német egyház lelkészi teendőit is.

Első könyve 1887-ben jelent meg *A legújabb theologia történetéből* címmel. Számos publikációja közül néhány: *Bölcsészettörténet 1–2.* (1888–1889), *Kant etikája* (1894), *A*

zülük az egyik az én édesanyám. Egyik gyermekük tizenhét éves korában meghalt, ezt a traumát nagy- szüleim egész életükben nem tudták elfelejteni. Valamennyi lányukat férjhez adták, szorgalmas és tehetséges unokáik születtek.

Schimkó János lutheránus orvosdoktor emlékezete

▶ *Schimkó János Theophil István* kétszázhuszonöt esztendeje, 1785. október 22-én a Felvidéken, a Trencsén vármegyei Bánluzsányban (ma Podlužany, Szlovákia) született evangélikus családban. Édesapja, *Schimkó István* lelkészként szolgált, édesanyja *Hofmann Márai Krisztina* volt. A kor szokásainak megfelelően a magyar nyelv minél tökéletesebb elsajátítása végett szülei 1797-től Győrben taníttatták. 1800-tól 1805-ig felsőfokú tanulmányait Pozsonyban végezte: a teológia mellett természettudományokkal, így matematikával és csillagászattal foglalkozott.

Pályája 1806-ban nevelőként indult egy magyar nemesi családnál, majd 1808-tól a Trencsén megyei Ozoron – ma Bán (Bánovce nad Bebravou) része – kezdte meg lelkészi szolgálatát.

Életében 1811 hozta meg a forduló-

pontot: úgy döntött, hogy élethivatásul az orvosi pályát választja.

A bécsi egyetemen kezdte ez irányú tanulmányait, amelyeket különböző – így magyar főnemesek közbenjárásával szerzett – ösztöndí-

jak és segélyek, illetve egy négyezer forint összegű hagyaték révén tudott finanszírozni. 1816-ban végzett, oklevelét a rákövetkező esztendőben szerezte meg.

Gyakorló orvosként öt esztendőn át Pozsonyban, majd tíz éven át a sziléziai Teschen (ma nyugati fele Český Těšín, Csehország; keleti fele Cieszyn, Lengyelország) városában praktizált, ahol a tescheni hercegség főorvosa lett.

1831-ben kormány megbízással Galíciába utazott a kolera orvosi és járványügyi vonatkozásainak kutatására. 1832-ben a morvaországi Znaim (ma Znojmo, Csehország), majd miután az itteni kolerahelyzet keze-

lésében jelentős érdemeket szerzett, Olmütz (ma Olomouc, Csehország) város főorvosává nevezték ki, ahol 1864-ig, nyugállományba vonulásáig működött.

Testvéröccsei közül *Vilmos Manó (Immanuel)* (1791. március 6. – 1875. március 7.) Trencsénben, majd Pozsonyban evangélikus lelkészként szolgált és líceumi tanárként működött; *Frigyes Dániel* (1796. április 6. – 1864. december 1.) Bécsben volt teológus.

Schimkót termékeny szerzőként is számon tarthatjuk: megközelítőleg kéttucatnyi önálló könyve és kézirat tanulóanyagát látott napvilágot, legfőképp orvosi témákat érintve. Csillagászati vonatkozásokat is tar-

talmazó három művének témái: a világ keletkezése és felépítése, harmonia a világegyetemben, asztronómiai felfedezések (1847, Bécs); a földön kívüli élet (1856, Olmütz); aritmetikai és geometriai harmóniak a Naprendszerben (1864, Olmütz). Tárgyalt (testvéreinek, Frigyes Dánielnek érem- és régiséggyűjteményével összefüggésben) numizmatikai kérdéseket, írt verseket és szépprózát, valamint fennmaradt egy egyháztörténeti vonatkozású kézírata is.

A természettudományok iránt is nyitott lelkipásztor és kiváló orvos életének 83. esztendejében, 1868. április 21-én Pozsonyban hunyt el.

■ REZSABEK NÁNDOR

EVÉLET-EST

Az Evangélikus Élet legközelebbi rendezvényén *Ezerarcú Indonézia – világvallások a vulkánok földjén* címmel *Aradi György* lelkész tart vetített képes előadást *Balin, Jáván és Szumátrán tett útjáról*. Díszvendég: *Mangasi Sihombing*, az Indonéz Köztársaság volt magyarországi nagykövete.

November 11-én, csütörtökön 18 órakor a Fehér Páva zarándokszálló éttermének pinchehelyiségében (1091 Budapest, Úllői út 7., a Kálvin tértől egy percre; az épületben van lift) A részvétel ingyenes.

A SZENTÍRÁS VA

Bibliavasárnap

Nem régi, de nagyon jó szokás. Talán így lehetne summázni a bibliavasárnap gyakorlatát. Nyugat-Európában többnyire január végén tartják, Svájcban novemberben, Magyarországon, a mi egyházunkban mindig októberben, a reformáció ünnepét megelőző vasárnapon. Ebben az évben tehát október 24-én.

Német nyelvterületen – az év első hónapjának utolsó vasárnapján – ökumenikus jellege van a Biblia vasárnapjának. Együtt ünneplik a különböző felekezetek azt, ami összeköti, a szent könyvet, Isten Ó- és Újszövetségbe foglalt ígését. Magyarországon a reformátusok március elején ünneplik a bibliavasárnapot – utalva arra, hogy – egyes források szerint – márciusban jelent meg az első nyomtatott Biblia, az úgynevezett Gutenberg-Biblia.

Evangelikus gyakorlatunk szerint – nem véletlenül – a reformáció emléknapiához esik közel ez az ünnep, hiszen reformátor eleink tanításai között ott szerepel a *sola scriptura* elve. Eszerint az Írás hitünk ismeretei szempontjából döntő fontosságú helyet foglal el. A Biblia az a mérce, amelyhez mérjük egyéni és közösségi keresztény életünket. Luther kézbe vette és kézbe adta a Szentírást. Nemcsak egyszerűen lefordította, hanem „németítette”, azaz a német gondolkodás számára érthetővé tette a Bibliát.

Külön liturgikus színe nincs ennek a napnak, ebből a szempontból belesimul a Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok sorába, tehát a

stóla, az oltárterítő s a többi paramentum zöld színű.

A célja, lényege és értelme, hogy az egyházi év sodrában legyen egy vasárnap, amikor a Szentírásra mint Isten ajándékára figyelünk, továbbá gondolkodunk és beszélünk mindarról, ami a Bibliával kapcsolatos: a Biblia használatáról, fordításairól, terjesztéséről.

Megerősítő jellege is van e napnak, meg missziói is. Megerősítő, hiszen a keresztény embert emlékezteti, mit is jelent Bibliával a kézben, a Szentírás ígéivel a szívben élni. Missziói is, hiszen minden érdeklődő számára rámutat arra a páratlan kincsre, amely több, mint nagyszerű olvasmány. Ez a könyv magát az életet kínálja és hozza közel a mulandó emberhez. A bibliavasárnap a szó legszentebb értelmében reklám, hirdetés.

Több évtizeden át érlelődött és vált szokássá, hogy offertóriumként ezen a vasárnapon gyűjtenek egyházközségeink a Biblia terjesztésére. Hosszú időn keresztül ebből a gyűjtésből tudták megajándékozni a következő év konfirmandusait egy-egy Szentírással.

Az egész egyházi év Krisztus-év. Az üdvösség eseményeit mutatja be. Azok az ünnepek, amelyek nem régmúlt eseményekre utalnak, hanem valamilyen tematikát hordoznak – ilyen a Biblia vasárnapja is –, ugyancsak válhatnak Krisztus-ünnepé. A Szentírás – így tanítja Luther – pólya, amelyben ott van Krisztus. A Biblia igéi számunkra Krisztusról tanúskodnak. Így illik bele ez a vasárnap a Krisztus-év egészébe.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Revízió alatt

Beszélgetés a bibliatársulat főttkárával a Szentírás új kiadásának munkálatairól

► Tavasz végén, nyár elején olvasóink a Szentírás két könyvének revíziós próbakiadásával is találkozhattak lapunk hasábjain. A Magyar Bibliatársulat Alapítvány ugyanis a közeljövőben szeretné megjelentetni a protestáns új fordítású Biblia új, revideált kiadását. Az előkészületekről két évvel ezelőtt, a Biblia évében készítettünk interjút Pecsuk Ottóval. A szervezet főttkárával most az azóta eltelt időszak eredményeiről beszélgettünk.

– Úgy fogtak hozzá az új kiadás elkészítéséhez, hogy meghirdették: a legszeleesebb körből – közöttük lelkipásztoroktól és bibliaolvasó hívektől is – várják az észrevételeket az új fordítás jelenlegi szövegével kapcsolatban.

– 2006 tavaszától 2008 végéig gyűjtöttük a hozzászólásokat. Körülbelül százötven embertől összesen közel húszezer megjegyzés érkezett. Ennek az eddigi tapasztalatok alapján körülbelül a tíz-tizenöt százalékát fogjuk valóban érvényesíteni a revízió során, de a revizoroknak ahhoz, hogy elfogadjanak egy-egy helytálló megállapítást, természetesen minden javaslatot véleményezniük kell.

– Szabad tudni, hogy pontosan kik végzik ezt a munkát?

– Maga a revíziós bizottság négy főből áll. Kettőn az Ó-, kettőn pedig az Újszövetség revideálásán dolgoznak. Az előbbi Kustár Zoltán, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Ószövetségi Tanszékének vezetője és Tokics Imre, az Adventista Teológiai Főiskola Ószövetségi Tudományok Tanszékének vezetője, az utóbbit pedig Vladár Gábor, a Pápai Református Teológiai Akadémia rektora, egyben az intézmény Újszövetségi Tanszékének vezetője, illetve Bácskai Károly, az Evangelikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszékének megbízott tanszékvezetője végzi. A kiadás nyelvi lektora – aki a magyar helyesírás és a stílusztika szempontjai alapján ellenőrzi-javítja a szöveget – Szikszainé Nagy Irma, a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének tudományos tanácsadója. Az én feladatomban a munka koordinálása: például közvetítés a revizorok között – a folyamat úgy zajlik, hogy a revizorok egyik tagja a beérkezett észrevételeket is figyelembe véve átdolgozza a szöveget, a másik pedig ellenőrzi és véleményezi a munkáját –, illetve én tartom a kapcsolatot a revíziót anyagilag támogató Amerikai Bibliatársulattal és a szakmai ellenőrzést végző United Bible Societieszel.

– Korábban 2010-re tervezték az új kiadás megjelenését. Tudják tartani ezt a határidőt?

– Eredetileg egyszerűbb szövegjavításra készültünk; a munka valódi nagyságával, összetettségével csak menet közben szembesült a szöveg-gondozó bizottság. Ahogy egyre bővült az elvégzendő feladatok köre,

úgy lett egyre világosabb, hogy a megjelenés tervezett dátuma nem tartható. Reálisan nézve inkább 2013-ban lesz kézbe vehető az új kiadású protestáns Biblia.

Eddig Mózes öt könyvével, illetve Máté evangéliumával és a Római levéllel készült el a bizottság. Anyagi okokból ezek közül nyomtatásban – az Evangelikus Életen kívül a Refor-

A SZERZŐ FELVÉTELE

mátusok Lapjában, a baptista egyház Békehármok című hetilapjában, valamint az adventisták folyóiratában – csak Mózes első könyve és a Római levél jelent meg. Ugyanakkor hamarosan az összes már elkészült szöveg megtalálható lesz – illetve már most is folyamatosan publikáljuk – a honlapunkon, a www.bibliatarsulat.hu oldalon és tagegyházaink honlapjain, így az evangelikus egyházén is, a Teológia menüpontban.

– Kaptak visszajelzéseket?

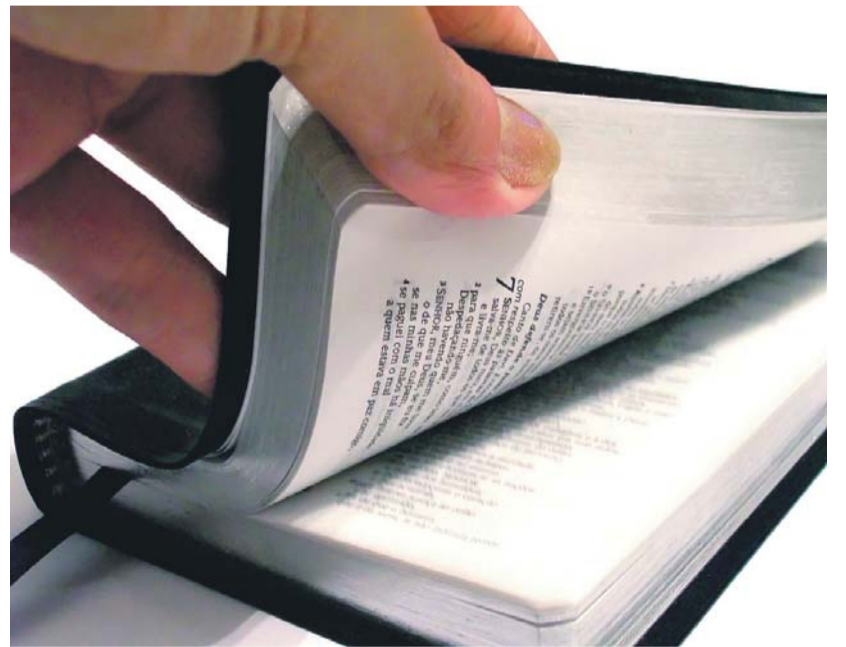
– Elég sokat. Jellemzően kritikai megjegyzéseiket küldték el a levélírók – több tucatnyi üzenetről beszélhe-

veltetés; nekünk is többen jelezték már, hogy hiányolják a szent szót az új fordítású Biblia borítójáról. Ugyanígy sokak számára lenne fontos az is, hogy a magyar nyelvű protestáns Biblia Károli Gáspár nevét viselje – hasonlóan a Luther-Bibliához, amelyet bár már számtalanszor revideáltak és modernizáltak, és mai formájában nagyon más, mint az eredeti szöveg volt, újabb és újabb változatait mégis következetesen továbbra is Lutherhez kapcsolják.

Mi azonban úgy gondoljuk, hogy a Biblia értékét vagy tekintélyét nem annak az embernek a neve adja meg, akihez a fordítás köthető. Az új fordítású protestáns Biblia is Károli-revizióként indult, de végül új fordításként definiálták, hiszen szövegében már valóban messze áll a vizsolyi Bibliától. Annak idején az új fordítás készítésekor elődeink talán ezért döntöttek úgy, hogy a címben is jelezni kell: itt már nem a Károli-fordításról van szó.

Hogy a szent szót miért hagyták el a borítóról, azt nem tudom pontosan. Az is lehet, hogy azért döntöttek így, mert nem kizárólag belső egyházi használatra szánták, hanem a szélesebb, szekularizált olvasóközönséget is szerették volna elérni. Egyébként ha körbenézünk a külföldi bibliakiadások között, azt tapasztalhatjuk, hogy bizonyos kiadások borítóján szerepel a szent szó, bizonyos kiadásokén nem – noha sokszor ugyanarról a szöveg-változatról van szó.

– Az új fordítás, illetve kiadás meghatározásán Önöknek is törniük kell majd a fejüket.

tünk –, de ez érthető is, mert azért általában ritkábban ragad az ember tollat, hogy azt mondja, ez úgy jó, ahogy van. A próbakiadások még mindig nem a véglegesnek szánt szöveget tartalmazzák – nyelvi lektorálásukra például még csak ezután kerül majd sor –, továbbra is várjuk az olvasók észrevételeit, melyeket szintén egyesével mérlegelni fogunk.

– Az október 10-ei Evangelikus Élet 13. oldalán Garai András nyíregyházi presbiter olvasói nyílt levelében azt javasolja: nevében is legyen újra szent a pontosított fordítású Biblia.

– Nem ismeretlen előttünk ez a

– Ez tényleg fontos kérdés, és sokat gondolkodunk rajta. Az valóban túl bonyolult lenne, ha „az 1975-ös új fordítású Biblia 1990-es javított kiadásának 2013-as revíziójaként” definiálnánk a majdan elkészülő szöveget. Lehetséges, hogy egy jól megjegyezhető, új nevet adunk majd az új, revideált Bibliának. Valószínűleg megjelenésében is változni fog az új bibliakiadás, de hogy pontosan miként akarjuk majd formájában is megkülönböztetni a most is elérhető Szentírásoktól, azon még van időnk gondolkodni – sokaknak, így az evangelikus bibliaolvasókkal együtt is.

■ VITÁLIS JUDIT

A budapesti Bibliamúzeumban készült felvételünkön Káldi György Szentírás-fordításának (1626, Bécs) másolata mellett a Komáromi Csipkés György által fordított, Leydenben megjelent magyar nyelvű Biblia (1675–1718) látható a felső polcon. Alattuk az úgynevezett kasseli Biblia 1704-ből – történetéről olvashatnak a Biblia üzenete a tárlákon keresztül is élő és ható című interjúban a 9. oldalon.

SÁRNAPJA

A Biblia üzenete a tárlókon keresztül is élő és ható

▶ A Bibliamúzeum nem egy látogatója lepődött már meg azon, hogy a különféle Bibliák helyett – pontosabban: mellett – sok minden mást is talál a tárlókban. Hogy mégis miket láthatnak a Dunamelléki Református Egyházkerület budapesti, Ráday utca 28. szám alatti székházában található, 1988-ban alapított kiállítóhely vendégei, arról az intézmény vezetőjét, Timár Gabriellát kérdeztük.

– Hagyományos értelemben vett bibliakiállítás Magyarországon máshol – például Göncön – is van. Mi azonban nem csak ezzel szolgálunk a hozzánk betérőknek. Intézményünk hivatalos elnevezése, a Biblia Világa Múzeum név is árulkodik arról, hogy a szép, régi Bibliák mellett állandó kiállításunk a Szentírás keletkezésének hátterét is bemutatja.

A kiállítás első részében régészeti anyagokkal illusztráljuk a könyvek történetét. Az írás- és szövegtörténeti részben az agyagtábláktól a papirusztekercsek és kódexeken át az első nyomtatott Bibliáig vezető utat tekintjük át. A kiállítás harmadik része a magyar nyelvű Biblia történetével foglalkozik. Az utolsó pedig a különböző nyelvekre lefordított Szentírások mutatja be a látogatóknak. A pécsi evangélikus gyülekezet szervezésében a közel-múltban megnyílt, *Bibelturm* című kiállításához ebből a kollekciónál kölcsönöztünk százket darabot. (A december 31-ig előzetes bejelentkezéssel látogatható kiállítás megnyitására az Evangélikus Élet szeptember 19-éi számában tudósítottunk. – A szerk.)

– Felveheti-e a versenyt ez a gyűjtemény más múzeumok anyagával? Egy történeti múzeum régészeti anyaga vagy egy könyvtár állománya sokkal gazdagabb lehet...

– Igen, felveheti, még ha nem is feltétlenül a kiállított, illetve a birtokában lévő anyagok tekintetében. Néhány évvel ezelőtt egy konferenciának az volt a témája, hogy az „óriásmúzeumok” – mint mondjuk a budapesti és vidéki nagy múzeumok – mellett a kis, tematikus, ha úgy tetszik, emberléptékű kiállítóhelyeknek van jövőjük.

Európában egyre több bibliaközpont nyílik; például Bécsben is van ilyen intézmény. Ezek egyszerre funkcionálnak kutatóhelyként, tudományos konferenciák, előadássorozatokat, illetve fiatalokat is megszólító, befogadó klubkalkalmak helyszíneiként. Emellett némelyiknek van múzeumi része is.

Ezt a tendenciát is figyelembe véve a közeljövőben mi is megújulunk. Várhatóan a jövő évtől jelentős átalakításokra kerül sor, így például az épület pinchhelyiségeivel is bővül majd a rendelkezésünkre álló hely. Fő vállalásunk továbbra is a múzeumi anyag bemutatása lesz; az állandó kiállítást – elsősorban a magyar biblia-történetet és a szövegtörténetet bemutató részeit – szintén gazdagítá-

nánk. A múzeumi tárlatvezetéseket a könyvtár szakembereinek segítségével már most is összekötöm a Ráday Könyvtár ismertetésével; az átalakítás után ez is a kiállítás része lesz. Az eddiginél nagyobb hangsúlyt fektetnénk az időszaki kiállításokra is; ezekből – a hely szűkössége miatt – az utóbbi időben elég keveset rendez-

teke van ennek a kötetnek, és a története még különlegesebbé teszi.

– Mi a múzeum legnagyobb büszkesége? Nyilván a vizsolyi Biblia, ugye?

– Mindenki azt akarja látni, és mindig az az első kérdés, hogy eredeti-e. Természetesen az. A vizsolyi Bibliát soha nem raknám ki másolat-

FOTÓ: VITÁLIS JUDIT

tünk. Egyéb rendezvényeknek is szeretnénk majd otthont adni, és a múzeumpedagógiai foglalkozásokra is nagyobb figyelmet fordítanánk.

– Amikor jöttem, épp ötödik osztályos tanulókat kalauzolt. Általában kik keresik fel a múzeumot?

– Rendszeresen jönnek hozzánk gyülekezeti és iskolai csoportok, illetve különféle egyesületek, klubok is szerveznek ide kirándulást. Érdekes, hogy időnként több a külföldi látogatónk, mint a magyar. Miattuk is szükség van a korszerűsítésre, mert sok minden nincs kiírva angolul.

– Míg az interjúra vártam, behallgattam a tárlatvezetésbe. Épp egy Bibliákat tartalmazó vitrin előtt álltunk, és egy megható történetet mesélt. Elmondaná az Evangélikus Élet olvasóinak is?

– 2008-ban, a Biblia évében több Szentírást is kaptunk ajándékba, illetve letétbe. Mások mellett megke-resett bennünket egy ügyvéd testvér-pár is. Gyönyörű, házi vászonlepedő-be csomagolva, nemzetiszínű szalaggal átkötve hozták el a nagymamájuktól örökölt, 1704-es kiadású, úgynevezett kasseli Bibliát, amit különben Nürnbergben nyomtattak. Úgy gondolták, múzeumunk a legméltóbb arra, hogy őrizze. Egyetlen kérésük az volt, hogy a könyv történetét is írjuk le, illetve meséljük el a látogatóinknak. Mi ennek készségesen eleget is teszünk.

A nagymama annak idején tele volt csomagokkal, amikor az orosz front elől menekült. A Szentírást ebbe a vászonba bugyolálta be, hogy meg ne sérüljön. Apránként mindig letett egy-egy pakkot; hol az ágyneműt, hol a konyhai edényeket, hol a ruhákat hagyta hátra, mert már nem bírta cipelni őket. Mire biztonságos helyre érkezett, már csak a Bibliája volt nála... Önmagában is óriási ér-

ban egy bibliamúzeumban! Ott kell lennie – és ott is van – a fő helyen.

Töreksem arra, hogy minél több eredeti tárgyat állítsunk ki, de természetesen van, amit csak másolatban tudunk. Ilyen például az *I. Rákóczi György* fejedelem bejegyzéseit tartalmazó úgynevezett *Rákóczi-Biblia*, ami a Ráday Gyűjtemény féltett kincse.

– A múzeumból térjünk picit át a múzeum vezetőjének személyére. Ha jól tudom, végzettsége szerint református lelkész.

– Igen, havonta egyszer prédikálok is Kispesztén, a Rózsa téri gyülekezetben. Korábban több helyen szolgáltam beosztott lelkészként, de dolgoztam Izraelben, és jártam tanulmányúton Egyiptomban is. Tizenkét éve dolgozom a múzeumban; tudták rólam, hogy érdekel a bibliai régészet, talán ezért is hívtak ide. Azóta elvégeztem az Eötvös Loránd Tudományegyetem múzeumpedagógia szakát, és rendszeresen járok a Múzeumi Oktatási és Képzési Központ képzéseire.

Elsősorban református lelkész vagyok, ezért – az előbb említett tanulmányaim ellenére – sokáig úgy éreztem, csak kontárkodom a múzeumi világban. Az áttörést az jelentette, amikor egy látogatónk azzal búcsúzott: „Maga templommá tette a múzeumot!” Ez a mondat segített vállalni azt a küldetést, hogy a Bibliamúzeumban igenis lehet azon fáradozni, hogy a múzeumi kórséta több legyen pusztán tárlatvezetésnél, és a Szentírásról, a Szentírás világról, történetéről lehet úgy beszélni, hogy az Ige is megszólaljon. Így válhat a múzeum szakrális térré – és így lehet valóban élő és ható az evangélium üzenete itt, ebben a térben is.

■ – VITÁLIS –

Fogadjon örökbe egy betűt!

▶ Különleges születésnap ajándékkal ünnepelhetik a hálás utókor olvasói az első teljes magyar nyelvű Biblia kiadásának negyvenházasodik évfordulóját – „örökbe fogadhatnak” egy betűt a vizsolyi Bibliából. Pontosabban: a nyomtatáshoz szükséges, ólomból készülő betűkészlet egyik darabját. A Vizsolyi Biblianyomtató Műhely uganis „felélesztette” a 16. századi nyomdát, majd az eredeti sajtó másolatán, az újraöntött ólombetűvel újra ki kívánja nyomtatni a *Károli Gáspár* által lefordított Szentírást.

A Nagykárolyban született *Radics Gáspár* későbbi református lelkipásztor, az első teljes magyar nyelvű Biblia fordítója – a kor humanista tudósainak mintáját követve – a szülővárosa iránti tiszteletből vette föl a *Caroli* – ahogyan ő írta – nevet. Wittenbergi és svájci tanulmányok után 1563-ban lett a gönci református gyülekezet lelkipásztora. Az 1580-as években az országban dúló pestisjárvány megfosztotta feleségétől és három gyermekétől.

Megrázkódtatásai után fogott komolyan a Szentírás-fordításhoz, melynek elkészültében környékbeli prédikátortársai is segédkeztek. Az *Újszövetséget* maga Károli fordította, elsősorban a latin *Vulgatából*, de vélhetőleg felhasználta a korábban készült részleges magyar bibliafordításokat is. Károli egy személyben gondozója, szerkesztője, sajtó alá rendezője és kiadója is volt a Bibliának, lapszéli jegyzeteket írt a szövegekhez, és a fejezetek elé tartalmi összefoglalót készített.

Az elkészült részeket a Göncről tizenkét kilométerre található Vizsolyban nyomtatták – a feltehetően lengyel származású *Mantskovit Bálint* nyomdájában. A nyomtatáshoz szükséges papírt Lengyelországból, Krakóból hozatták, és részben tokaji borral fizettek érte.

A munkához 1589. február 18-án kezdtek hozzá, bár akkor még nem volt kész a teljes fordítás, így az újabb és újabb elkészült fejezeteket – szinte lapponként – a Göncön tanuló *Szenczi Molnár Albert* vitte át gyalog a nyomdába.

A vizsolyi Biblia három részből áll, mind-egyik önálló címlappal és levélszámzással van el látva. Az első címlap, Magyarország címerével, az egész műre vonatkozik. Ennek hátlapján az első rész tartalomjegyzéke olvasható. Közvetlenül a főszöveg előtt állnak a fordító és a nyomdász figyelemzetei az olvasókhoz.

Az első rész az *Őszövetség* első huszonnyolc könyvét öleli fel Sirák fiának, Jézusnak a könyvéig. A végén nyomdászjelvény látható. A második címlap a könyv második és harmadik részére vonatkozik: *A szent Bibliának második része, melyben vannak a próféták írásai mind, a Makkabeusok könyvei és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Új Testamentoma*. A harmadik rész címe: *A mi Urunk Jézus Krisztusnak Új Testamentoma*, alatta nyomdászjelvény, hátlapján rövid tartalomjegyzékkel. Utána egy behajtogatott nagy ívrét levél van beillesztve: *Táb-*

la Jézus Krisztusnak embersége szerint való nemzetségéről. A nyomdászjelvényvel díszített kolofon szerint a nyomtatást Mantskovit Bálint 1589. február 18-tól 1590. július 20-ig végezte. Mind a három címlapon 1590 áll, a főcímlapon ezen kívül január 10. Valószínűleg ekkor készült el az első rész nyomtatása.

A Bornemisza–Mantskovit-nyomda felszerelése huszonnégyféle betűtípusból, huszonnégy könyvdíszből, kalendáriumi ábrázolásokból, különféle iniciálékából, magyar címerből és Mantskovit négyféle nyomdászjelvényéből állt. Ez utóbbiak közül a horgonyra tekeredő kígyót csak ő használta, míg a reneszánsz fülkében könyvön fekvő zászlós bárány tovább élt a bártfai városi nyomdában a 17. században is, akárcsak a griffmadarak közé helyezett koronás magyar címer.

A műhely négy sajtóval, azaz nyomógéppel dolgozott, a három-négy szedőnek napi tízezer betűnyi szedést kellett előállítania a mintegy negy-százötven munkanapon, hogy elkészülhessen a nyolcszáz példány. Ez akkor Európa-szerte igen nagy teljesítménynek számított.

Ennek a hatalmas munkának emlékére és tiszteletére idén létrehozták a Vizsolyi Biblianyomtató Műhelyt. Ez az ország első és egyetlen 16. századi működő nyomdája és interaktív nyomtatástörténeti kiállítása, amelynek mentora a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület. Az Országos Széchényi Könyvtár két kutató munkatársa szakmai információkkal, a mainzi Gutenberg Múzeum pedig az eredeti Gutenberg-sajtó és az eredeti ólombetű-készítő berendezés vázlatával segítette a nyomda újbóli felállítását. A betűkészlet elkészítésére azonban már nem maradt elegendő pénz. Így a múzeum betű-örökbefogató akciói hirdettét gyének és gyülekezetek, közösségek számára.

A támogatók választhatnak: egy betűöntő matrica 4500 forintért (áfával együtt), egy iniciálé vagy nyomdai cifra 25 ezer forintért fogadható örökbe. (Az adományok leírhatók az adóalapból.) A Vizsolyi Idegenforgalmi és Kulturális Központ honlapján nemcsak az örökbefogató nyilatkozat tölthető le, de megtekin-

hetők a betűkarakterek, valamint az iniciálék is (www.vizsolyvendeg.hu).

A nyomdakiallítás március 15. és november 15. között mindennap 9 órától 20 óráig tart nyitva. A látogatók megismerkedhetnek a vizsolyi Biblia születésének történetével, részesei lehetnek a betűszedésnek, a festék elkészítésének és a nyomtatásnak is. Ez utóbbi a sárvári Nadasdy Ferenc Múzeum és az Iparművészeti Múzeum segítségével rekonstruált, korhű nyomdagépen történik merített papíron. A meghosszabbított Kálvin-év jegyében pedig 2011. február 18-án ünnepélyes keretek között elindítják az új ólombetűvel zajló nyomtatást: elkészítik az első lapot.

■ BODA ZSUZSA

Rejtőzködő képek – 1956

Kinczler Gyula emlékére

Talán sokan emlékeznek az Evangélikus Országos Múzeum 2006-os kiállítására, melyen a kőbányai gyülekezet felügyelőjének, *Kinczler Gyula* mérnöknek évtizedeken át rejtőgetett 56-os felvételei voltak láthatók. A fotók sokakat vonzottak a kis kiállítótérbe: civileket és egykori „forradalmárokat”, fotósokat és újságírókat, művészeket és egyháztagoztakat. *Fuszencker Ferenc* rendező is itt találkozott Kinczler Gyula képeivel. A képek alapján ismeretség született, s a barátság kialakulásának talán csak Gyula bácsi betegsége volt a gátja. Most, évek múltán elkészült a rövidfilm, amelynek képanyagát teljes egészében Kinczler Gyula fotói alkotják. A film: 17 perc csönd, döbbenet, emlékezés – jól ismert helyszínek, ismeretlen, ragyogó vagy megtört arcok és *Márai* súlyos szavai. A kisfilm alkalmas családi, gyülekezeti, iskolai megemlékezések, rendezvények keretében való vetítésre.

Megrendelhető az Evangélikus Országos Múzeumon keresztül. E-mail: eom@lutheran.hu, telefon: 1/317-4173. Ára: kb. 2200 Ft.

Rejtőzködő képek 1956

Kinczler Gyula emlékére

Maléter Pálra emlékeztek

▶ **Az 1956-os események katonai vezetőjére, a neves evangélikus értelmiségi család fiára, Maléter Pálra emlékeztek a nemzeti ünnephez közeledve, október 18-án Pápán, a Pedagógus Művelődési Házban.**

Maléter édesapja a jogakadémia tanára, majd a neves lutheránus kollégium igazgatója volt Eperjesen. Fia Prágában, később Budapesten folytatott orvosi tanulmányokat. Am igazán a katonai pálya vonzotta, ezért 1940-tól a Ludovika Akadémia hallgatója lett. Hadnaggyá avatása után, 1943-ban Kassán kezdte meg hivatalos tiszti szolgálatát.

Gyorsan haladt előre a katonai ranglétrán. Szolgált a határőrségnél, rövid ideig a köztársasági elnök testőrségének parancsnoka is volt. Egyéb beosztások mellett 1956 tavaszán megbízták a Katonai Műszaki Kisegítő Alakulatok megszervezésével. A tehetséges és munkájában mindig pontos fiatal ember ekkor már ezredes. A sztálinista diktatúra embertelenségeit tapasztalva azonban az 1950-es évek folyamán egyre kiábrándultabbá és zárkózottabbá vált. A forradalom kitörése Budapesten találta. Felettesei október 25-én a Kilián laktanyába küldték, hogy ott rendet teremtsen...

Maléter hamarosan meggyőződött arról, hogy a felkelők tiszta és nemes célokért harcolnak, ezért október 28-án átállt az oldalukra. Magáévá tette a szabadságharcosok demokratikus követeléseit, bár az emberarcú szocializmus megvalósíthatóságába vetett hite nem ingott meg. Ettől kezdve a forradalom egyik katonai vezetője volt, és nagy népszerűségnek örvendett. Kinevezték a honvédelmi miniszter első helyettesévé, november 2-án pedig átvette a honvédelmi tárca vezetését Nagy Imre kormányában. Ezzel egyidejűleg vezérőrnaggyá léptették elő. Részt vett a szovjet haderő

Magyarországról történő kivonásáról kezdett tárgyalásokban.

November 3-án éjjel a Tökölön levő szovjet főparancsnokságon a megbeszélések újabb fordulójára érkezett magyar küldöttség tagjait – közöttük Malétert – letartóztatták.

Maléter 1957 januárjának végéig volt a szovjetek fogságában. Akkortól a magyar belügyi szervek végezték kihallgatását. Nagy Imre és társai koncepciók perében Malétert „a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés büntette” vádjával halálra ítélték.

1989-ben rehabilitálták, posztumusz vezérezredesi kinevezést kapott, és ünnepélyes körülmények között temették újra.

A nagy érdeklődést kiváltó pápai megemlékezést *Márai Sándor Mennyből az angyal* című költeménye nyitotta meg *Gosztola István* versmondó tolmácsolásában, majd *Schmidt Dezsőné* alapítványi elnök köszöntője következett. Bevezetőjében elmondta: a pápai Petőfi Sándor Gimnázium diákjai által összeállított és előadott kis színdarab létrehozását a fiataloknak Maléter özvegyével, *Gyenes Judittal* 2009 júniusában, a Maléter-szobor avatóján való személyes találkozója inspirálta.

A bevezető gondolatok után *Kerecsényi Zoltán* művelődésiház-igazgató beszélt Maléter életpályájáról. Kiemelte, hogy az egykori honvédelmi miniszter életét kevesen ismerik igazán; 56-ot megelőző szerepvállalásairól sem szabad megfeledkezni, hisz prágai diákként hősiességet vett részt a németellenes diákmegmozdulásokban, majd antifasisztaként 1944-ben fegyverrel harcolt hazája ellenségeivel szemben is: partizánakciókban vett részt Erdélyben.

Az ünnepi rendezvényen méltón adózott a neves történelmi személyiség emlékének öt pápai középiskolai diák „*Hova álljak?*” címmel előadott, megkapó énekekkel színesített összeállítása. Megelevenedett 1956 őszi napjainak fő katonai irányítója és Maléternek a feleségével való meghatározó kapcsolata is.

A rendezvény rangját az is emelte, hogy jelenlétével megtisztelte a Pápán élő *Tóth László* egykori tizedes, aki hadtáposként szolgálva Miskolcon 1954-ben szakaszparancsnokának tudhatta Malétert. Mint a műsor után elmondta, Malétert nagyon kemény katonás, de igen emberséges embernek ismerte meg, s nagy kár volt érte, hogy élete vértanúsággal zárult.

▶ *EvÉlet-infó*

Aki a sortűz áldozatait gyógyította

Interjú dr. Székelyhidi László nyugalmazott orvossal

▶ **1956. október 26-án egyetemisták és munkások, asszonyok és iskoláskorú gyermekek indultak el Mosonmagyaróváron a helyi határőr-laktanya felé, hogy az épületen lévő vörös csillagot levetessék. A laktanya előtt géppuskák mögött fekvő határőrök várták a fegyvertelen, békeesen éneklő tömeget, majd több alkalommal is sortűzet zúdítottak az emberekre, miközben az épület emeleti ablakaiból kézigranátókat hajigáltak a menekülők közé. Dr. Székelyhidi László katonaoorvosként az elsők között érkezett a borzalmas mézárálás helyszínére, később a kórházban vett részt a sortűzben megsebesültek gyógyításában. A tragikus események évfordulóján beszélgettünk vele.**

– *Hogyan került Mosonmagyaróvárra?*

– 1953-ban bővítették a néphadsereget, ötszáz új katonaoorvosra volt szükség. Akkor végeztem az egyetemen, és felajánlottak egy katonaoorvosi állást. Annyi engedélyt tettem, hogy megválaszthatam, az ország melyik településére menjek. Miután a feleségem mosonmagyaróvári volt, ezt a várost jelöltem meg. Két-három hét múlva megkaptam a behívót, hogy jelentkezsem Mosonmagyaróváron a műszaki zászlóalj parancsnokánál.

– *Lehet-e valamit érzekelni október 26-án a laktanyában abból, hogy valami készül?*

– Bizonyos jelek mutatták, hogy készülődik valami. *Ambrus József* őrnagy, laktanyaparancsnok reggel öt órakor riadót rendelt el a laktanyában, de akkor még nem tudtuk, hogy miért. Később aztán kiderült, hogy felvonulók gyülekeznek a pártbizottság székháza előtt. Azt is megtudtuk, hogy a tömeg elindult a laktanya felé, sőt a vonulók száma, ahogy hozzájuk csatlakoztak a gyárakból hazafelé induló emberek, egyre nő. Még ekkor sem gondoltuk azonban, hogy ebből ilyen tragédia keletkezik.

– *Miként került a sortűz helyszínére, majd később a kórházba?*

– Nagyjából délelőtt fél tizenegy lehetett, amikor meghallottuk a lövéseket. Nagyon megdöbbenünk. A mi laktanyánk a határőr-laktanya szomszédságában volt, és néhány tiszthelyettes kiszaladt, hogy megnézzék, mi történt. Szinte sokkos állapotban tértek vissza, és elmondták, hogy a

határőr-laktanya előtti tér tele van halottakkal és sebesültekkel, illetve pánikszzerűen menekülő emberekkel. Akkor, katonaoorvosként, azonnal parancsot adtam az egyik tiszthelyettesnek, hogy álljon elő a mentőautóval, mert nekünk dolgunk lesz.

A helyszínre érve iszonyatos kép tárult a szemem elé. Mindenfelé halottak és sebesültek heverték. Véres volt minden. Sok halottat akkor már letakartak egy-egy piros-fehér-zöld zászlóval. Én azonnal sebesülteket kerestem, és megláttam két egyetemistát. Az egyiknek comb-, a másiknak pedig fejsérülése volt. Betettem őket a mentőautóba, és bevittem őket a kórházba. Aztán már ki sem tudtam jönni, mert odabent minden emberre szükség volt.

– *Milyen helyzet fogadta a kórházban?*

– Szörnyű állapotok uralkodtak. Amikor megérkeztem, *Veres Béla* gondnok épp azok nevét írta fel, akiket már holtan hoztak be a kórházba. Ők a kapu mögött feküdtek kiterítve. A két sebesült egyetemistát felvittem az emeletre, ahol megint pokoli kép tárult a szemem elé. A folyosót vérző, fájdalomtól üvöltő betegek, hozzátartozóikat kétségbeesetten kereső emberek töltötték meg. A kórház sebesülteit akkor már a műtőkben dolgoztak, én pedig, aki nem sebesült voltam, több más kollégával és a nővérekkel azokat a sérülteket láttuk el, akiket nem kellett műteni. A sérültek legtöbbször végtag-, fej- és mellkasi sérülései voltak.

– *Mennyire volt felkészülve a kórház a sebesültek ellátására?*

– Egyáltalán nem volt felkészülve a kórház ilyen nagyszámú sérültre. Ez rendkívül nagy gondot jelentett számunkra. Osztályozni kellett a sebesülteket. Kevés volt a rendelkezésre álló vér. Infúziókat kellett bekötni. Ez minden ott dolgozó számára óriási idegi terhelést jelentett. Kevés volt a hely. Sok sérült a folyosón feküdt. Volt, akit a nőgyógyászatra vittek, mert éppen ott volt szabad ágy. Délután már jöttek orvosok és mentőautók Győről is, így sok áldozatot elszállítottak a győri kórházba. Ennek köszönhetően éjjelre, hajnali két órára sikerült ellátni a rászorulókat. Akkor tört ránk az ólmos fáradtság, de lehunyni akkor sem tudtam a szememet, mert előttem lebegett

sérülése volt, de egyébként is az események hatása alatt állt. Egy, a mi laktanyánkban szolgáló katona vigyázott rá fegyverrel. Másnap, október 27-én reggel már jelentős tömeg gyűlt össze a kórház előtt, és azt követelték, hogy adják ki nekik a főhadnagyot. A kórházigazgató azt válaszol-

FOTO: VÉGH BÉLA

ta nekik, hogy amíg Stefkó ellátásra szorul, addig nem adja ki őt. Am mind vehemensebben követelték a tiszt kiadását. Az igazgató erre azt mondta, hogy szerezzenek a parancsnoktól egy igazolást. Ezt *Ambros József* parancsnok megadta. Így a tömeg kihozhatta Stefkót. Nem vitte messze. A kórház szomszédságában álló evangélikus templom előtti fára fejjel lefelé fellegették, letépték a ruháját, majd halálra verték...

– *Lehet-e tudni a kórházban elhunyt áldozatok számát?*

– Adminisztratív módon ötvenhat halottat tudunk bizonyítani. Am a halálos áldozatok száma száznál is több volt, csak sok sebesültet és halottat elvittek a környező falvakból érkezett hozzátartozók.

Számomra a legmegdöbbentőbb az volt, hogy amikor 1989 után az egykori határőr-laktanya-parancsnok, *Dudás István* perére készültünk, és kórházigazgató-helyettesként kutatni kezdtem a kórház irattárában és a városi levéltárban, azt tapasztaltam, hogy a sebészeti osztály október–novemberi kórlapjai szőren-szálán elűntek. A városi levéltárban pedig olyan anyakönyvi bejegyzéseket találtam, amelyekben azok neve mellett, akiről biztosan tudtam, hogy a sortűz végzett velük, tüdőgyulladás szerepelt a halál okaként. Így igazán nehéz pontos számokat mondani a kórházban elhunytak, illetve az ott kezelt sebesültek számáról.

– *Hogy gondol vissza ennyi év távlatából az akkor történetekre?*

– Hosszú éveknek kellett eltelnük ahhoz, hogy fel tudjam dolgozni az október 26-i eseményeket. Próbáltam választ találni arra, hogy miért történt mindez. Most már letisztul-

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése után a mosonmagyaróvári események megtorlásaként koncepciók perben hét ember felett mondtak ki halálos ítéletet. Az ítéleteket a sopronkőhidai fegyházban hajtották végre. A holttesteket dróttal hátrakötözött kézzel, hasra fektetve temették el a börtönudvaron egy közös sírba. A mártírok újratemetésére 1990-ben került sor. A mosonmagyaróvári újratemetésen részt vett *Antall József* miniszterelnök is.

A kivégzett mártírok a következők voltak: *Czifrik Lajos, Földes Gábor, Gulyás Lajos* levéli református lelkész, *Kiss Antal, Tihanyi Árpád, Weintrager László, Zsigmond Imre*.

mindaz, amit láttam és átéltem aznap a gyásztéren és a kórházban.

– *Egy ÁVO-s tisztet is kezeltek a kórházban, akit később meglincseltek. Erről mit tud?*

– Igen, *Stefkó József* főhadnagy került be a kórházba. Őneki arc- és fej-

tek bennem az emlékek, de még most is sokszor magam előtt látom a gyásztér apokaliptikus képét a halottak és a sebesültek tömegével. Ezt az emléket halálom pillanatáig magammal cipelem.

■ **KISS MIKLÓS**

Lapusnyik fotói

Azon az éjszakán sűrű köd ült a városban. A szovjet csapatok minden ellenállás nélkül bejutottak a főtérré, azután két-két harcocsit állítottak a kivezető utakra a város határában. Reggel mindenki csodálkozva nézte a katonákat. Mi pár nap múlva érkezünk, két teherautóval. Minden simán ment, egyetlen puskalövés nélkül átvettük a hatalmat. A munkástanács azonnal lemondott, és szétszéledt.

Másnap jelentkezett nálam egy ember. „Nagyon fontos – üzenete az őrről –, de csak személyesen mondhatja el.” Amikor belépett, azt hittem, elvevtem magam. Kővér volt, szuszogott, krárogott, és állandóan az orrát fújta. Faközöld esőkabátot viselt, és barna kalapot. A kezében hatalmas barna aktatáska. Letette az asztalra, és rendületlenül túlkölt az orrával.

– Bocsánat – mondta –, bocsánat, nagyon megfáztam. Kérem, én szívesen segítségükre leszek, ha...

– Kicsoda maga?

– Lapusnyik vagyok, kérem, Lapusnyik András, fotós, ha még nem tetszett rólam hallani. Én kérem...

– Mit akar?

– Kérem, én örömmel állok rendelkezésünkre, amennyiben önök...

– Nyögje már ki!

– Kérem, mint mondtam, én fényképész vagyok, a legrégebbi fényképész a városban, harmincegy éve, kérem...

– És?

– Én, kérem, én most is mindent lefényképeztem, itt van, kérem, mind a két akasztás, minden részlete élesen látható...

– Mutassa!

A nagy táskából egy halom fényképet tett az asztalra. Szemügyre vettem őket. Valóban jó képek voltak. A megkínzottakon látszottak az ütések és rúgások nyomai, a sár, megtépett ingük rozslányai, még a juharfa törzsének repedései is. Egy másik sorozaton a hóhérok: aki a kötelet csomózta, ketten, akik húzták, az ütlegelők, valamennyien eltorzult, vérszomjas arccal. Mögöttük a tömeg. Látszott a képeken, hogy gondos munka. A bémézkodókat úgy vette sorra, rájuk élésítve a gépet, hogy mindenki jól látható legyen. Volt még néhány kép a szovjet hősi emlékmű ledöntéséről, külön-külön a traktoros és a drótkötelet csomózó férfi ábrázatával.

– Valóban jó képek – állapítottam meg. – Itt van a negatív is?

– Nincs, kérem, az nincs.

– Hozza be azt is!

– Kérem, én fotós vagyok, nem szoktam a negatívot kiadni a kezemből, harmincegy évre visszamenően nekem mind megvan. Sosem adom ki a kezemből.

– Nyugodtan behozhatja. Megígérem, hogy visszakapja. Mondja, ismeri ezeket az embereket?

– Nem ismerem, kérem.

– Ez, például? Ki ez, aki a kötelet hurkolja? Azt mondja, harminc éve itt lakik.

– Harmincegy, kérem, harmincegy. De nem ismerem, lehet, hogy nem is idevalósi.

– Nézze meg jobban! Kiket ismer?

– Senkit sem ismerek. Kérem, én mindent megtettem, ami tőlem telt, én, kérem...

– Rendben van. Jöjjön be holnap, hozza a negatívot is, talán több időnk lesz a beszélgetésre.

Lapusnyik szuszogva kifarolt a szobából, mi pedig hozzáláttunk a munkához. Nem volt könnyű, de a fényképek segítségükre voltak. Engem másnap berendeltek M.-be,

ahol még zavargás volt, s mielőbb rendet kellett teremteni. Később hallottam, hogy valamennyi gyilkost és bűnrészeszt elfogták, s a fényképek alapján azonosították őket.

Véletlenül jutott eszembe az a régi história. Reggel hatkor indultunk Budapestről, s cammogva jutottunk el ideig. Néhol kilométeres hosszúságban összerolódtak a gépkocsik. Nem akart szünni a hóvihár. A hómarók tehetetlenek voltak, ahogy végigkecmeregték az úton, a nyomunkban újabb hótorlaszokat emelt a szél. Végül megtorpant az egész sor, és a kocsikat kezdte betemetni a hó.

– Hiába – mondtam a sofőrnek –, innen már nem jutunk ki, amíg el nem áll.

– Én is azt hiszem – mondta.

– Nincs itt valami meleg hely?

– Fél kilométerre lehet az autós-csárda.

– Vágyunk neki – mondtam. Gyalogszerrrel könnyebb volt, mint keréken. Hamar odaértünk, hajtott a hideg is. Rengeteg ember verődött össze a vendéglőben, volt, aki a földre vetett pokrócon ült, hátát a falnak támasztva. Lassan kiállt a kezünkből-lábunkból a fagy, бүдös törkölyt ittunk.

– Azt mondják, Gyula környékén farkast lóttek – közölte bizalmasan a pincér.

– Igazán?

– Bizony, kérem, ideig lemerészkedtek. Azt mondják, az erdélyi havasokban még most is sok farkas él. Képzeljék, ideig lemerészkednek.

– Hozzon még két törkölyt! Illetve hármat.

– Köszönöm, én nem szoktam inni.

– Most bekaphat egyet, nem?

– Egyet talán. Hozom, uraim, hozom.

Felhajtottuk a pálkát, és cigarettával kínáltam őket. Ezt szó nélkül elfogadta a pincér, s mohón szívta.

– Nem fogják elhinni, kérem, gyerekkoromban még mifelénk is lóttek farkast, a z.-i hegyekben. Ilyen nagy hidegben lejönnek a Kárpátokból, itt kóborognak, amíg le nem puffantják őket.

– Szóval maga z.-i? – kérdeztem.

– Hogyne, kérem, ott születtem.

– Ismer ott valami Lakusnyikot? Fényképész.

– Hát persze, az esküvői képünket is ő csinálta, Lapusnyik.

– Igen, igen, Lapusnyik. Hogy van az öreg?

– Ó már jól, kérem, jobban nem is lehetne. Ismerte talán?

– Csak futólag – mondtam –, egyszer jártam nála, igazolványképet csináltattam. Kedves embernek látszott.

– Ó, nagyon kedves ember volt, kérem.

– Hogyhogyan volt?

– Meghalt, kérem, Isten nyugosztalja, még a múlt tavaszon.

– Aha.

– Kérem, ez a Lapusnyik – mondta a pincér, és közelebb hajolt –, ez 1956-ban mindent lefényképezett, az akasztásokat, felvonulást, szóval

mindent. Egyszer aztán behívták a munkástanácshoz, azt mondták neki: „Lapusnyik, mit sündörög maga mindig ott, ahol nem kéne?” Erre azt mondja az öreg: „Drága polgártársak, azért vagyok fotós, hogy fényképezek. Higgyék el, nagyon jó lesz ez egyszer, hogy lesznek dokumentumok a forradalom győzelméről.” Erre elengedték, és adtak neki egy igazolványt, hogy fényképezhet tovább. Amikor aztán bejöttek az oroszok, és levették a forradalmat, az öreg állítólag rögtön bement hozzájuk, odaadta nekik az összes fényképet. No, most ehhez szóljanak hozzá.

– Szóval azt mondja, hogy szemét volt.

– Én nem mondtam, kérem. Csak azt mondtam el, amit hallottam.

– Aha.

Míntha csendesedett volna a hóvihár, már nem füttyült a szél. Nemsokára elállt a havazás is. Hómunkások jöttek be, toporogtak, ittak, csizmájukról levált a hó, és víztócsák fényltek az olajos padlón. Egyszer azt mondta valaki, hogy már szabad az út. Késő délután volt.

– Nézz körül, Gyuri, mi újság odakinn – mondtam a sofőrnek. Vette a kabátját, és kiment.

– Hozzon még egyet! – szoltam a felszolgálónak. – Lehet kettőt is.

– Köszönöm, én már nem iszom többet – mondta. – Nekem számolnom kell. Úgy is nehéz ebben a zűrzavarban.

Amikor kihozta az italt, megkérdeztem:

– Mondja, hogy halt meg ez a Lapusnyik?

– Azt nem lehet tudni, kérem.

– Miért?

– Összevissza beszélnek az emberek. Én nem voltam ott.

– De hát mit beszélnek? Azt csak tudja?

– Hogyne, kérem. Azt tudom.

– No, mondja már!

– Én nem hiszem, amit beszélnek. Azt mondják, hogy vénségére, amikor már nem dolgozott, vett egy darab szőlőt, pincével, mindennel felszerelve, ott szőlészkedett, a végén már alig járt haza. Aztán vett valami automata gépet is, ami magától fotózott. Azzal fényképezte magát, ahogy kötözi a szőlőt, fejt a bort. És állítólag, mikor felkötötte magát, akkor is

beállította ezt a gépet, és fényképezte az egészet, de mondom, én ezt nem hiszem.

– És maga mit hisz?

– Én – nevetett a pincér –, én azt hiszem, hogy egyszerűen jól beszívott az öreg, és kampec, vége.

– Igen, ez a valószínűbb – mondtam.

Közben visszajött a sofőr, és jelentette, hogy szabad az út. A harcokcsika a legnagyobb hóakadályokat is letaposták. Mentünk a kocsink felé – közben elég jól kitisztult az idő.

■ PALÁDI JÓZSEF

Paládi József: A bánat hegedője. Novellák. Második, bővített kiadás. Dunapress Kiadó, Budapest, 2008

HETI ÚTRAVALÓ

„Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval.” (Róm 12,21)

Szentháromság ünnepe után a 21. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi-fel-szólitanak: járjunk elhívásunkhoz méltóan – a hit harcában! A harcokban erősödő hit jó fegyvere a Szentírás. „De minden keresztyén is fegyverezze fel magát! Hit- és tanbeli bizonyosságát alapozza meg úgy az Isten igéjéből, hogy ellenállhasson az ördögnek, s tudjon védekezni, mikor valaki el akarja téríteni.” (Luther) Isten igéje élő s ható! A Szent Biblia ünnepének üzenete: Jézusban az élet igéje jelent meg, hogy átvezessen a halálból az életbe, ezért tudakozzuk, kutassuk az Írásokat, mert azok róla tesznek bizonyosságot, s a mi tanulásunkra szolgálnak (lásd Lk 24,27). De hogy is készülünk a rossz elleni harcra? „Ízleljétek és lássátok, mily jó az Úr! Boldog az az ember, aki hozzá menekül.” (GyLk 698,8) „Akik az Úrban bíznak, azoknak ereje megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak el, járnak, és nem fáradnak el.” (Ézs 40,31 LK) Isten örök élettel koronázza meg az állhatatosakat. Urunk mondja nekünk *Hegyi beszédében*: szeressük ellenségeinket, s imádkozzunk üldözőinkért, mert mennyei Atyánk „felhossa napját gonoszokra és jókra”. „Ti azért legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes.” (Mt 5,45.48) Pál pedig a rossz elleni győztes harchoz az Isten teljes fegyverzetének felöltésére ösztönöz: „Mert a mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem (...) a gonoszság lelkei ellen...” Az öt részből álló védőfelszerelés mellett, az egy (!) támadó fegyvert is fel kell vennünk, „a Lélek kardját, amely az Isten beszéde” (Ef 6,12.17). Heti igénket ezzel indokolja: „Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért. Arra legyen gondotok, ami minden ember szemében jó.” (Róm 12,17) A bosszúállást hagyjuk az Úrra, és képmutatás nélkül szeressük ellenségeinket, amiként Dávid ismételt megkímélte az őt üldöző Saul király életét: „... az Úr a kezembe adott ma téged, de én nem akartam kezet emelni az Úr fölöttébe.” (1Sám 26,23) És megtapasztalhatjuk: „Az emberektől való rettegés csapdába ejt, de aki az Úrban bízik, az oltalmat talál.” (Péld 29,25) „Isten a mi oltalmunk és erősségünk, mindig biztos segítség a nyomorúságban.” (Zsolt 46,2) Az *Öszövény* evangélistája így szolt az eljövendő Messiásról: „Igazságosan fog uralkodni a király...” (Ézs 32,1) S az ő fegyvere a megbocsátó, hű szeretet. Elfogatásakor Jézus megtiltotta tanítványainak a fegyver használatát: „Hagyjátok abba!” „Úgy vonultok ki ellenem kardokkal és botokkal, mint valami rabló ellen.” (Lk 22,51.52) Az ő hű vitéze mindenkor az üdvösség reményében küzd, megerősödve a kegyelemben; így lehet misszionáriusa, evangéliumának hiteles továbbadója. „Ébredj, bizonyágtévő lélek!” S így bátorít Pál: „Vállald velem együtt a szenvedést, mint Krisztus Jézus jó katonája.” (2Tim 2,3) Ezt tették a hű reformátorok is a hit harcában. S azóta is „hány hívó érte el az égi célt, / Hű volt, kitarított, harca véget ért (...). Mert már itt halljuk harcon, éjen át / Győzelmi ének távol dallamát...” (EÉ 454,1.4)

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉS

Gyülekezetimunkatárs-képzés – „kezdőknek” és „haladóknak”

Gyülekezetimunkatárs-képző tanfolyamot indítunk – immár negyedszer – november 26. és 28. között Piliscsabán. A tanfolyamot három alkalommal, három hétfőn tartjuk. Az ez évi novemberi mellett jövő évben a február és március hónap utolsó vasárnapjához kapcsolódó hétfőn. Korhatár 18–70 év. A tanfolyam helye: Piliscsaba, Széchenyi utca 8–12. Az ellátás és a szállás költségeit az országos egyház vállalja. Útiköltség-térítést szükség esetén a helyi gyülekezetől kérünk. A tanfolyam részvételi díja: 3000 Ft. Jelentkezési határidő: november 10. A jelentkezéshez rövid életrajzot és lelkesítő ajánlást kérünk mellékelni.

Gyülekezetimunkatárs-továbbképző konzultációt tartunk november 12. és 14. között Piliscsabán, a szokott helyen és a régi feltételek szerint. Anyagi nehézség miatt senki ne maradjon otthon. Jelentkezési határidő: október 31.

Az alkalomokra a következő elérhetőségeken lehet jelentkezni: MEE Országos Iroda, D. Szebik Imre, 1085 Budapest, Üllői út 24.; e-mail: kata.polyak@lutheran.hu; telefon: 20/824-2013.

A jelentkezőket imádsággal és örömmel várja a munkatársak nevében is: D. Szebik Imre nyugalmazott püspök, tanfolyamvezető

HIRDETÉS

Erőnlétünk

A felügyelők országos találkozájának programja • Révfülp, november 5–7.

Program

Péntek: 18.00: Vacsora • 18.30: Köszöntő – *Próhla Gergely* országos felügyelő • 18.40: Nyitóáhitat: *A mulandó erő (Sámson)* – *Ittész János* püspök • 19.10: Előadás: *Egységünk és egészségünk állapota* – dr. *Cserháti Péter* helyettes államtitkár, Nefmi

Szombat: 8.30: Reggeli • 9.00: Laudes – *iff. dr. Hafenscher Károly* • 9.30: *Közkívánatra a választási előkészületekről, a törvény és a gyülekezet-lélektan szempontjából* – *Mészáros Tamás* és *iff. dr. Hafenscher Károly* • 11.00: Előadás: *Közösség és egészség* – dr. *Székely András*, a SOTE Magatartástudományi Intézetének munkatársa • 12.30: Ebéd • 14.00: Előadás: *Egyházunk erőnléte. A szociológiai kutatás eredményei* – dr. *Fábri György* és dr. *Fábri István* • 15.00: Fórum, vita • 18.00: Vacsora • 18.30: Áhitat: *A küldetés ereje (Dávid)* – dr. *Fabiny Tamás* püspök

Vasárnap: 8.30: Reggeli • 9.30: Záró istentisztelet: *A felülről kapott erő (Pál)* – *Ittész János* püspök • 12.00: Ebéd

A találkozó péntek este vacsorával kezdődik, és vasárnap ebéddel zárul. A változtatás jogát fenntartjuk. Kedvezményes részvételi díj: 5000 Ft. Jelentkezni a revfulop@lutheran.hu e-mail címen lehet október 29-ig.

HIRDETÉS

Az Evangélikus Kántorképző Intézet *téli kántorképző tanfolyama* 2010. november 6-án, szombaton kezdődik, az ünnepélyes nyitóáthítat délelőtt 10 órakor lesz. A tanfolyam húsz szombati tanítási alkalomból áll, a vizsgára 2011. április 16-án kerül sor. Jelentkezni a kántorképző címén (2151 Fót, Berda József u. 3.) vagy e-mailben (kantorkepzo@citromail.hu) lehet. Bővebb információ az intézet honlapján (<http://kantorkepzo.lutheran.hu>) található. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

HIRDETÉS

Meghívó

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) a magyar tudomány ünnepe alkalmából interdiszciplináris konferenciát rendez, melynek időpontja november 4., csütörtök, 10 óra. A konferencia címe: *Gyógyítók és gyógyulók – épségről, testről, lélekről (orvostudomány és teológia találkozása)*.

Előadások: Egri László: *Egész-ség; elég-e a testet gyógyítani?* • Varga Gyöngyi és Szabóné Mátrai Marianna: *Ép ember, ép közösség, ép hit a Biblia üzenetében* • Velkey György: *Testi és lelki egészség ma Magyarországon* • Várszegi Asztrik: *Milyen életmódot ajánl a keresztényeknek a bencés regula?*

Az előadásokat Csorba István könyvének bemutatója követi. (A részletes program elérhető az EHE honlapján.)

Ebédet csak előzetes jelentkezés alapján tudunk biztosítani! Jelentkezni lehet személyesen, telefonon, faxon vagy e-mailben: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3., telefon: 1/469-1051; fax: 1/363-7454; e-mail: teologia@lutheran.hu.

Szeretettel várunk minden érdeklődőt.

Dr. Szabó Lajos rektor

HIRDETÉS

Konferenciameghívó

A Magyarországi Luther Szövetség (MLSZ) október 30-án, szombaton 10 és 18 óra között a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközsége tanácstermében (Budapest V., Deák tér 4. I. emelet) konferenciát szervez *Az ügynökkérdés feldolgozásának egyházi fogadtatása és teológiai értékelése* címen. A konferencia fővédnökei: Ittész János elnök-püspök, Pröhle Gergely országos felügyelő.

A konferencia célja a Magyarországi Evangélikus Egyházban öt éve folyó tényfeltáró szakmai munka és az ennek első dokumentációjaként kiadott *Háló* című kötet (Luther Kiadó, Budapest, 2010) egyházi fogadtatásának nyílt megbeszélése.

A konferenciára minden érdeklődőt szeretettel várnak a szervezők. A részvétel ingyenes. Szerény ebédre vendégül látjuk a résztvevőket. Az ebéd igénylését kérjük legkésőbb október 25-ig jelezni az MLSZ titkárnál, Grendorf Péternél a 20/775-3964-es telefonszámon vagy a pgrendorf@hdsnet.hu e-mail címen.

Program

- 10.00–10.10: Megnyitó, igei köszöntő – Ittész János elnök-püspök, a konferencia védnöke
- 10.10–10.20: dr. Fabiny Tibor egyetemi tanár, MLSZ-elnök, a konferencia szervezője: *Miért rendeztük ezt a konferenciát?*
- 10.20–10.40: Szabó Gyula római katolikus plébános, kutató: *Az evangélikus tényfeltárás katolikus szemmel – párhuzamok a mai katolikus egyházban*
- 10.40–11.00: dr. Fazekas Sándor rektor, teológus (Debreceni Református Hittudományi Egyetem): *Az evangélikus tényfeltárás református szemmel – párhuzamok a mai református egyházban*
- 11.00–11.20: Roszák Gábor evangélikus lelkész, volt MDF-es képviselő: *Megismert ügynökklista az Antall-kormány idején*
- 11.20–11.50: Hozzászólás a három előadáshoz
- 11.50–12.00: Szünet
- 12.00–12.20: Disputa – dr. Hafenscher Károly (id.) nyugalmazott evangélikus lelkész és Ittész Ádám történész
- 12.20–12.40: dr. Ittész András matematikus, gyülekezeti felügyelő: *A tényfeltárás egyik előzménye: az átvilágítás lehetősége*
- 12.40–13.00: Hozzászólás a disputához és az előadáshoz
- 13.00–14.00: Ebédszünet (szerény ebéd előzetes bejelentkezés alapján)
- 14.00–14.20: dr. Joób Máté evangélikus lelkész: *A bűnbánat és a szégyenérzet feloldásának kérdései az ügynökkérdés kapcsán*
- 14.20–14.40: dr. Pröhle Péter matematikus: *Felelősségünk*
- 14.40–15.00: dr. Böröcz Enikő evangélikus lelkész, egyháztörténész: *Pröhle Károly professzor a tagadásról, illetve az árulásról*
- 15.00–15.30: Hozzászólás a három előadáshoz
- 15.30–15.40: Szünet
- 15.40–16.00: Zászkaliczky Pál (id.) nyugalmazott evangélikus lelkész: *A jelentések igazságtartalma*
- 16.00–16.20: Zászkaliczky Péter nyugalmazott evangélikus lelkész: *„Csináljunk rendet magunk, különben más csinál”*
- 16.20–16.30: Hozzászólás a két előadáshoz
- 16.30–16.50: Mirák Katalin történész, a tényfeltáró bizottság tagja, a *Háló* című kötet szerkesztője: *A Háló című kötet visszhangja az egyházi közvéleményben*
- 16.50–18.00: Kerekasztal és fórum minden résztvevő számára. A kerekasztal résztvevői a tényfeltáró bizottság tagjai: dr. Csepregi András evangélikus lelkész, Mirák Katalin történész, dr. Kertész Botond történész, dr. Balás István jogász, Ittész Ádám történész. Moderátor: Pröhle Gergely külügyi államtitkár-helyettes, országos felügyelő, a konferencia védnöke. (Hozzászólásra előre jelentkezett: Magassy Zoltán, dr. Kabódi Csaba.)
- 18.00: Záró – Pröhle Gergely

► **De hiszen az egész emberiség megváltása belefért 72 órába! – emlékeztetett mindenkit Szabó István református püspök a 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű programsorozat országos megnyitóján, mintegy választ adva azoknak, akik szerint ennyi idő alatt nem lehet nagy dolgokat véghezvinni. Egyedül valóban kevesek vagyunk ahhoz, hogy jelentős változásokat indítsunk el a társadalomban, de együtt sokra vagyunk képesek – hangzott Spányi Antal katolikus püspök bátorítása október 15-én kora délután a budapesti Szent István-bazilika előtti téren. Különösen akkor – tette hozzá Fabiny Tamás evangélikus püspök –, ha ki-ki nem válogat a feladatok között, hanem mindenki oda megy, ahol szükség van rá, ahová a küldetése szólítja.**

A három történelmi egyház képviselői az imént felidézett gondolatokkal nyitották meg az Ökumenikus Ifjúsági Iroda koordinálása mellett megvalósuló, felekezeten átívelő, Magyarország egész területét lefedő szociális akciót. Október 15. és 17. között országszerte mintegy négyezeröttszáz fiatal teljesített közhasznú feladatokat – nem titkoltan azzal a szándékkal, hogy szolgálatuk révén ne csak az önkéntes munka elismertségét növeljék, hanem egyúttal bizalmat is tegyenek hitükről. (A kezdeményezés hátteréről az Evangélikus Élet október 10-ei számának 15. oldalán, Három nap a tettek mezején című cikkünkben írtunk bővebben. – A szerk.)

– Igaz, hogy a projekt egyházi kezdeményezésű, de nem kizárólag keresztény fiataloknak szól: gyakorlatilag bárki csatlakozhatott hozzá – mondta el lapunknak Jakab Rita főkoordinátor, amikor a Szélrózsza Band szolgálatával színesített hivatalos megnyitó után arról kérdeztük, vajon egyházi berkeken kívül mennyire ismerik az akciót, és vannak-e világi követőik. – Számos oktatási intézménnyel vettük fel a kapcsolatot, és buzdítottuk őket, nézzenek szét a környezetükben, és találják ki, ők mi-

Az orosházi diákok egy csoportja katonasírokat tett rendbe

ként kapcsolódhatnak be a programba. Nagy örömünkre nem csak egyházi fenntartású iskolákat sikerült megnyernünk; sok önkormányzati iskola is jelezte részvételét. De például a tavaszi Közöd! – önkéntes fiatalok napját szervező Demokratikus Ifjúságért Alapítvány is csatlakozott a felhívásunkhoz.

Az evangélikus iskolák közül – tudomásunk szerint – a Deák téri, a nyíregyházi és az orosházi gimnázium vett aktívan részt az akcióban, utóbbi ráadásul nem is csak egyféle projektet szervezett.

Mint azt az orosházi Székács József Evangélikus Óvoda, Általános

Iskola és Gimnázium iskolalelkészétől megtudtuk, minden korosztályt igyekeztek bevonni. Húsz óvodás az Ezüsfenyő Idősek Otthonában *Lélek gyümölcsei* címmel adott műsort a lakóknak. Az alsósok közül mintegy félszázán a helyi kutya-

Ép és mozgássérült fiatalok ismerkedtek egymással a Mevisz-Bárka hétvégéjén

menhelyet keresték fel, és segítettek az állatok gondozásában. Ugyanennyi felsős diák az iskola udvarán és az épület utcafrontján serénykedett: szemetet szedtek, gyomláztak, gereblyéztek, gallyakat és leveleket gyűjtöttek össze. A nyolcadik osztályosok a gyopárhalmi temetőben, a gimnazisták pedig az orosházi alvégi temetőben tették rendbe hősi halott magyar, szovjet és román katonák sírjait.

– A 72 óra remek lehetőség volt arra, hogy intézményünk tanulói – természetesen önkéntes alapon – közösen dolgozzanak egy-egy előre kitűzött célért, az közben megtapasztalják az egység erejét – fogalmazott Ribárszki Ákos. – A pedagógusok és a szülők is egyértelműen pozitívan álltak a dologhoz, mondván: „Ahol a gyerekek maguk takarították

kötötték össze a 72 óra kompromisszum nélkül keretében vállalt projektjükkel: a falutól mintegy tíz kilométerre fekvő Somló hegyet tisztították meg a szemetől. A pápai református gimnáziumból és Somlószlósról is csatlakoztak hozzájuk, így összesen több mint harmincötven vágtak neki az útnak.

– Húsz kilométer választja el Nagyalásonyt Devecseről, illetve Kolontártól; a hegy pont félúton emelkedik. Vagyis elég messze van a vörösiszappal előntött területől ahhoz, hogy nyugodt szívvel odavigyem a gyerekeket. A szülők is megértették, hogy körülbelül annyi veszélyt jelent rájuk nézve, mint amikor az utcára engedik ki őket.

(A 72 óra hétvégéjén egyébként –

országos projektként – külön csapat utazott Devecserre. A százhusz önkéntes a katasztrófa óta a helyszínen tartózkodó Katolikus Karitászmunkájába kapcsolódott be. – A szerk.)

Megismerkednél egy mozgássérült fiatalal? Nem tudod, hogyan viszonyul hozzá? Nem tudod, hogyan segítsél? Nehéz elképzelni, hogy ő is lehet a legjobb barátod? A Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz) Bárka szakcsoportja ezekkel a kérdésekkel hívogatta a vállalkozó szelleműeket demonstrációs (bemutató) hétvégéjére. A részletekről Bence Orsolya témafelelőst kérdeztük.

– Öt mozgássérülttel utaztunk le Csákvárra, az evangélikus parókiánál működő, jól bevált táborhelyre. Olyan bákásokat vittünk magunkkal, akik vállalják helyzetüket, és feladatunknak érzik, hogy másokkal is megismertessék, mit jelent kerekesszékben élni. Nyolc székesfehérvári, illetve soproni fiatal „vállalta be” az ottalvós programot. Nem szerveztünk különleges dolgokat; ugyanazt csináltuk, mint a hagyományos táborainkban, illetve (tábor)találkozóinkon: ebédtünk, sétáltunk, játszottunk, beszélgettünk – és közben az „újjoncok” nemcsak figyeltek bennünket, hanem maguk is bekapcsolódtak. Jó volt látni, hogy nemcsak az étkezésben és az ágyművelésben segítettek, hanem a játék során azt is megértették: épek és mozgássérültek jól érezhetik magukat egymás társaságában. Az egyik mozgássérült fiatal búcsúzáskor odasúgta nekem: szerinte a fiatalok nem úgy mentek el, mint akik végre kiszabadulnak, hanem mint akik kaptak valamit a hétvégén...

Hogy mit kaphattak az önkéntesek akár az idősekkel való beszélgetés, akár szemétszedés, akár ágyművelés közben? A Bérés Tamás evangélikus lelkész által még a megnyitón kiosztott „házi feladat” szavaival élve: észrevették a szenvedést, ugyanakkor meglátták az örömet és a szépséget is – és ami a legfontosabb: megtapasztalták a Lélek erejét.

■ V. J.

Kik lopnak a templomban?

Szomorú árnyékot vet a Deák téren október kilencedikén megtartott idei országos evangélikus kedves eseményére, hogy nem is kevesen vették el értékeiket (pénzt, személyes irataikat) éppen a legszentebb és legáhitatosabb időszakban, amikor mintegy ezren ünnepelték együtt az Úr szent vacsoráját. Az óvatlanul helyükön hagyott különféle táskák közül többet is elloptak azon idő alatt, amíg tulajdonosaik – lassan haladva – a paténát és a kelyhet közelítették. Mire visszatértek, hült helyük volt a táskáknak.

Egyházi honlapunkon (*evangelikus.hu*) a szerkesztő, *Horváth-Bolla Zsuzsanna* tudósít a történetekről. A *Lopni a templomban?* címmel október 13-án megjelent írás olvastán az ember felháborodik, és tehetetlen keserűséget érez. A drámai híradásban ugyanakkor gyönyörű és áldott „poén” annak az asszonytestvérnek a megnyilatkozása, aki a nála levő pénzből csak 300 forintot tartott meg a hazafelé útra... A tőle idézett mondatot többször is elolvastam: „Még jó, hogy a többi a perselybe raktam! Az jó helyre került, mert a vörösiszap-károsultaknak juttatják el!” Nagyon szép megnyilatkozás és megható bizonyágtétel. Mégis el kell gondolkodnunk valamin...

Kik lopnak a templomban? Szinte költői a kérdés, amelyre válaszolni sem kellene, mert aligha vitatéma, hogy nem a hitben járó, a Szentírásat gyakorta forgató, igehirdetést rendszeresen hallgató, az úrvacsora szentségével áhitattal élő testvéreink között keresendő a tettes vagy a tettesek. Mert akinek igazán a szívébe plántálták a *Tízparancsolat* áldott tartalmát és szellemiségét,

és aki az Úr Jézus tanítását óvodás korától kezdve tanulta – és tudja azt is, hogy a végső elszámolás (régiesen: utolsó ítélet) alkalmával minden titkolt bűn is napvilágra kerül –, az nemcsak kerülő az ilyen galád tetteket, hanem eleve védelmet keres az Úr Jézusnál. Tehát egyetlen gyülekezeti csoportnak sem kellett aggódnia útítársai miatt, és a messi és ismeretlen gyülekezetből jött hittestvérektől sem kellett tartania.

Kik lopnak hát a templomban? Megfékezem a nyelvem, szelídebbre igyekszem hangolni a szavaimat. Inkább azon töpregek, hogy kik tették az elkövetőket mocsos tolvajjá, milyen társadalmi és világnézeti koordináta mentén aljasult el Istentől kapott lelkük, hogy gátlástalanul hozzányúljanak a másikéhoz, s teszik mindezt éppen egy templomban. Még csak nyomokba sem tölt el örömmel annak tudata, hogy az ebül szerzett jószág ebül vész el. Az sem, hogy átkot szabadít alanyára, mivel – a törvényből tudjuk – a bűnbánat már magában benne van a büntetésben. Az erkölcsi sötétségben élők előbb vagy utóbb méretes csapdába rohannak, noha imádságban kérhetjük Istent, hogy legalább akkor adja meg nekik a megtérés, a bűnbánat lehetőségét.

Ám nemcsak azt a kérdést kell megválaszolnunk, hogy kik lopnak a templomban, hanem egy villanásnyi időre saját felelősségünket is meg kell fogalmaznunk. Mert a hit és a hiszékenység nem ikertestvérek, és nem is következhetnek egymásból. Sokkal jobban meg kell ismernünk az Úr Jézus szavait, aki többek között ezt is mondta tanítványainak, azaz nekünk: „Íme, én elküldelek titeket,

mint juhokat a farkasok közé: legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok.” (Mt 10,16)

Nem volna szabad naivaknak lennünk. A szelídség nem teszi feleslegessé az óvatosságot, különösen egy olyan alkalommal nem, ahol sok százan vagyunk együtt, és különösen nem a fővárosban. Jézus nyomában járva több realitásérzékre lenne szükségünk. Semmiképpen sem szeretnénk bárkit is megbántani, de talán még jobban oda kellene figyelnünk az Úr Jézus szavára.

Szívükből reméljük, hogy minden károsult testvérünk kapott annyi gazdagító áldást a Deák téri találkozó alkalmával, ami kárpótolta a veszteséget, és azóta már rendeződtek az elvesztett dokumentumok, ha pénzek nem kerültek is meg.

E sorok írója is átélte hasonló esetet, amely azonban némi – mosolyra indító – vigasszal is szolgált. A millenniumi esztendő megelőző zsinat befejezte munkáját, megszületett a törvénykönyv. Az ünnepélyes záró istentiszteletre a farsori evangélikus templomban került sor. Előtte a szolgálati autó hátsó ülésére – helytelenül – betettünk egy láthatóan értéktelen, kopott táskát. Február eleje volt, tél, mínuszok. A templomban kellemes idő. S az istentisztelet alatt e táská miatt beverték az autó ablakát, ellopták a teljesen értéktelen táskát. A legnagyobb veszteség a betört ablak volt. Csak a tolvajok arcát lett volna érdemes látni, amikor kinyitották a táskát, és megtalálták benne – még csak lazán fűzve – a Magyarországi Evangélikus Egyház törvényeit. Ez volt az összes nyereségük.

■ RIBÁR JÁNOS

Kiáltó szó – a szívekbe

Tavaly már kiáltottunk – akkor a pusztába... Hívtuk egyházunk népeiből mindazokat az országos cigánynapra, akikben érdeklődés van a cigányság iránt, akikben mozgolódik a tenni, a szolgálni akarás ezen a nem könnyű, de nagyon szép és legfőképp megkerülhetetlen területen, amelyet cigánymisszióknak nevezünk. Egy éve a misszióban már érintett kedves és áldott képviselőkön kívül egy kezemen meg tudtam számolni a hívásra jött új érdeklődőket. De akik együtt voltunk, Isten különleges kegyelmét tapasztalhattuk meg.

Idén másodszer találkozunk. Közben nagy változások történtek: a cigányság helyzete hangsúlyosan és megfogalmazottan európai kérdéssé vált, Magyarországon a választások eredményeképpen a cigányügyet felelősen és átfogóan kezelni próbáló erő került kormányzó, cselekvési pozícióba. De mindenki tudja: az elképzeléseket megvalósító, segíteni kész emberek nélkül a nagy tervek, a nagy lehetőségek a semmibe vesznek. És föl kell tenni a kérdést: történt-e közöttünk és bennünk, a Magyarországi Evangélikus Egyházhoz tartozó keresztényekben változás? Nekünk, keresztényeknek is megvan a feladatunk – a Krisztustól kapott üzenettel, felhatalmazással menteni az embert, a cigány embert is, igen, a cigány embert is!

November 6-án, 10.30-tól cigánymissziói napot tartunk Budapesten, a Rózsák terén lévő evangélikus kollégiumban.

A program

- 10.30–11.00: Éneklés, evangélikus (Karl Jánosné Csepregi Erzsébet)
- 11.00–11.20: A cigánymisszió örömei, nehézségei (Györfi Mihály)
- 11.20–12.00: Régi adósságunk: evangélikus cigánymisszió (dr. Fabiny Tamás) – Kérdések, hozzászólások
- 12.00–13.00: Ebéd
- 13.00–13.15: A cigánymisszió örömei, nehézségei – az idei „Közös asztal” tábor (Lacki János)
- 13.15–13.45: Zenés bizonyágtétel (Rontó Attila)
- 13.45–14.00: A cigánymisszió örömei, nehézségei (Bakay Péter)
- 14.00 – kb. 15.00: Bizonyágtételek, éneklés, kérdések, záróhívat (Bakay Péter)
- Kötetlen együttlét

Nagy reménységgel szól és hív a szívbe kiáltó szó!

BAKAY PÉTER

Romaügyben szükség van az egyházakra is

► **Balog Zoltán szerint a tervezett európai roma keretstratégia részeként át kell tekinteni, hogy a szociális ellátórendszerek mennyiben segítik a munkavállalást. A társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár Tőkés László EP-alelnökkel közös október 8-i sajtótájékoztatóján, Budapesten kitért arra is, hogy az egyházak segítségével nélkül nem lehet előrelépni romaügyben.**

Az államtitkár kiemelte: a szociális ellátórendszereket úgy kell átalakítani, hogy a munkavállalást segítse. Hangsúlyos helyen kell szerepelnie a belbiztonság kérdését is – mondta, utalva a franciaországi történésekre.

A kormányparti politikus nagyon fontosnak tartotta a stratégia kapcsán a jó gyakorlatok összegyűjtését és az értékek bemutatását is, különös tekintettel a cigány kultúrára.

Balog Zoltán hangsúlyozta: az egyházak segítségével nélkül nem lehet előrelépni romaügyben. A konkrét elképzelések közül az egyházak képviselőivel tervezett keretmegállapodást említette kollégiumok létrehozásáról. Ugyanakkor kitért arra is, hogy mindenkiel szeretnének együttműködni, aki javítani és nem rontani szeretne a helyzeten. Mint kifejtette, a tapasztalatok szerint azok a programok működőképesek, amelyekbe az érintetteket is bevonják. Az a cél, hogy a romák ott boldoguljanak, ahol születtek – fűzte hozzá.

Tőkés László, az Európai Parlament néppárti alelnöke szintén szólt arról, hogy az egyházakat is mozgósítani kell a cigányság felzárkózása érdekében. Fontosnak nevezte, hogy az unió, az Európa Tanács és az Európai Parlament összefogjon a tagállam-

mokkal a cigányság helyzetének megoldása, szülőföldön maradása érdekében. „Ezt tartanám az igazi megoldásnak és járható útnak” – fogalmazott az alelnök.

A volt református püspök utalt az Európai Néppárt múlt hónapban Budapesten tartott rendezvényére, ahol Orbán Viktor miniszterelnök bejelentette, hogy a magyar elnökség egyik legfőbb feladata az európai roma keretstratégia kidolgozása. Ennek folytatására a soron következő lengyel EU-elnökség jelenthet garanciát. A cigánykérdés messzemenően európai ügy, erre európai megoldást kell találni – mutatott rá Tőkés –, ugyanakkor egyszersmind magyar nemzeti ügynek is minősül. Kitért arra is, hogy az elmúlt húsz évben semmilyen előrehaladás nem történt, nagyon sok tekintetben romlott a cigányság helyzete.

A néppárti politikus úgy látta, hogy az Európai Parlamentben a kérdés átpolitizálódott, s ezzel éppen a lényegről terelődik el a figyelem. A sajtótájékoztatón kiosztott nyilatkozatában azt írta: a szocialista-liberális tábor a cigányok európai helyzetének megítélését szélsőséges elfogultsággal hajlamos az őket sújtó diszkriminációra, kirekesztésre és rasszizmusra leszállítani.

► MTI

Visszaemlékezem a régi napokra...

Gyülekezeti hétvége és finnek a kelenföldi gyülekezetben

► **2003 óta minden évben őszi gyülekezeti hétvége keretében adnak hálát a kelenföldi evangélikusok az 1928 októberében felszentelt templomukért. Az együttlét fényét az idén emelte finn testvérgyülekezetük tizennyolc fős delegációjának négy napos látogatása is, melyet éppen erre a hétvégére időzítettek. Kulosaari – Helsinki egyik városrésze – evangélikusaival 1982 óta tart a kapcsolat. A minden korosztályt megmozgató és a közösségi alkalmak széles skáláját kínáló háromnapos ünnepségsorozat eseményeiből olvassuk ez alkalommal az egyházközösségben szolgáló hatodéves teológushallgató szemével pillanthatnak bele.**

Az ünnepségsorozat október 15-én, pénteken este Blázy Árpád nyitóáhitatával kezdődött. Az új munkaév témájához (reformáció és szabadság) kapcsolódva az egyházközösség igazgató lelkésze Gal 5,1 alapján a keresztény szabadság sajátságairól szólt.

Ezután fórumra került sor a testvérgyülekezet tagjaival Egyéni és gyülekezeti hit megélése a szabadságban (finnek) és korlátok közt (magyarok) címmel, Joób Máté lelkész moderálásával, Pap Kinga Marjatta tolmácsolásával. A közvetlen légkörű beszélgetésben a sok személyes élmény között szó esett rendszerváltásról, egyházi stratégiáról, imádkozásról, társadalmi változásokról, múltról,

jelenről. A jelenlévők megállapították, hogy a két nemzetnek hasonló kihívásokkal kell szembenéznie, és hogy arra kell tekinteni, aki megszólít és megszabadít: Krisztusra.

Ikon – Bibliás képek címmel kiállítás nyílt a tanácsteremben Ladócsy László festőművész képeiből. A tárlatot Petrőczy Éva költő, műfordító nyitotta meg.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Szombaton a gyerekdélután várta vendégeit, melyen Bence Zsófi a Kenyában végzett missziói munkáját mutatta be Blázy Árpádné lelkész segítségével, majd a templomban gyűlt össze a két gyülekezet. Itt és András gyülekezeti felügyelő képes beszámolóban elevenítette fel az elmúlt tizenkét hónap eseményeit. A nap zárásaként egyházzenei koncertet adott a gyülekezet énekes- és zenekara Bence Gábor (képzőművész) vezényletével, az

egyházközösség elnöksége pedig köszönetet mondott az orgonista-kántor, karnagy harmincéves szolgálatáért. (A koncerten többek között elhangzott – az egyházközösségben ötven évig szolgáló – Sulyok Imre Hozzád kiáltok, Uram, Istenem című műve, a 28. zsoltár feldolgozása is.)

A vasárnapi istentiszteletnek szinte minden mozzanata finül és magyarázatra is zajlott. Igével Lk 14,25–34 alapján Markku Rautiainen, a finn testvérgyülekezet igazgató lelkésze szolgált. A Joób Máté tolmácsolásában elhangzott üzenet kezdő gondolatai Jézus követésének nehéz feltételeiről szóltak, melyek „nem feltétlenül kedvezőek, inkább taszítóak”.

Jézus nehézségekkel teli útra hív el bennünket, melyen azonban ő vezet, ő megye elől, sőt ő viszi életünk terheit. Ebben az ígértetben bízza felzabradul, aki erre a jézusi útra tér, hiszen békességgel teheti le keresztjét, melynek cipelésébe belefáradt teste-lelke.

A vasárnap egyik igéjének, a 143. zsoltár 5. versének szavai méltán szóltak az együtt örvendező kelenföldi gyülekezetekhez: „Visszaemlékezem a régi napokra...” Az egész közösséget megmozgató hétvége élő példája lehet annak, hogy az Istentől kapott minden újabb év – legyen kerek vagy nem – ok a hálaadásra és a méltó ünneplésre.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A TELEVÍZIÓBAN

Bemutkozik a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezet

A pesti evangélikusság gyülekezetté szerveződésére II. József türelmi rendelete (1781) után került sor. A szervezés első lépéseit Pongrácz Boldizsár péteri földbirtokos tette meg, akit ebben anyagilag támogatott gróf Beleznay Miklósné. A városi polgárság egy fiatal tagjának, Liedemann János Sámuel kereskedőnek, a gyülekezet későbbi gondnokának fáradságtalan munkája nyomán 1787-ben alakult meg a pest-budaiai első evangélikus gyülekezet.

Lelkészül a három nyelven prédikáló Molnár Jánost hívták meg. A gyülekezet többsége ebben az időben német ajkú volt, de egyre nőtt a szlovák iparosok, munkások száma is. A magyar híveknek havonta egy alkalommal tartottak istentiszteletet.

A gyülekezet igen hamar templomot, iskolát és paplakot akart építeni. Ehhez a telket 1792-ben kapták meg Pest városától. Először az imaterem készült el, majd 1795-ben a lelkészlakás mellett megnyílt az elemi iskola is. A templom terveinek elkészítésére Krausz Jánost kérték fel. Terveit Pollack Mihály átdolgozta, és megépítette klasszicizáló empire, palatinus stílusban.

Az alapkövetéssel 1799-ben történt, az építkezés a napóleoni háborúk miatt késett, ezért a felszentelésre 1811 pünkösdjén került sor. A templom homlokzatát Hild József 1856-ban áttervezte, majd 1875-ben lebontották az életveszélyessé vált tornyot.

A 19. században sok jeles lelkésze volt a gyülekezetnek: Székács József, Ján Kollár, Győry Vilmos, akik irodalmi munkásságukról is híresek. A közösség növekedésnek indult, és a szlovák gyülekezet 1854-ben önállósodott saját templommal. A parókiaépületben található Evangélikus Országos Múzeum sok tárgyi emléket őriz ebből az időből, többek között híres evangélikusok portréit. A Deák téri iskola is ebben az időszakban erősödött meg, vált középiskolává, majd a helyet kinőve 1905-ben került át a főgimnázium a fásori főgimnázium épületébe.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Televízióban
Október 31-én, a reformáció ünnepén 11 órától istentiszteletet láthatunk a Magyar Televízió egyes csatornáján Budapestről, a Deák téri evangélikus templomból. Igét hirdeti Ittész János elnök-püspök.

A 20. század sok változást hozott a közösség életében. Területe csökkent, több gyülekezet önállósodott.

Jelenleg a gyülekezetben az aktív élet a kisközösségekben zajlik. Igen népszerű a Kisdéák Evangélikus Óvoda, amely 1998-ban jött létre a parókiaépületben.

A gyülekezethez tartozik a Lutheránia kórus, melynek karmestere dr. Kamp Salamon, korrepetitor orgonistája Mekis Péter.

A gyülekezet igazgató lelkésze Smidéliusz Gábor, lelkészei Gáncs Péter püspök és Cselovszky Ferenc, másodlelkésze Gerőfiné dr. Brebovszky Éva. Orgonistája dr. Finta Gergely. Felügyelője dr. Solyom Jenő.

A régiiek Insula Lutheranának, evangélikus szigetnek nevezték a belváros szívében található gyülekezeti központot. Ez a jelenlegi közösség szándéka is: hogy a felgyűlés, pihenés, lelki megerősítés helye, oázis lehessen a nagyváros sivatagában minden istenkereső, békére vágó számára.

Hatvanéves barátságunk után...

Hálaadó emlékezés Ferenczy Zoltán (1919–2010) lelkészársamra

Első szavam a hálaadás szava. Istennek köszönöm Zoltánt, öreg barátomat. Több mint hat évtizedes barátságunk 1949-től datálódik.

Ismertem már öt fásori diák korában is, felettem járt, 1942-ben végzett. Barátságunk akkor kezdődött, amikor káplán koromban, 1949 őszétől a zuglói gyülekezet területén új munka indult a missziói intézet Gyarmat utcai székházában. Ennek az intézetnek magyar létrehozója és mindenesége volt ő.

Munkatársai, tanárok és a hallgatók nagyszerű közösséget alkottunk. Zoltán nem volt kezdő lelkész, hiszen már vidéken és a fővárosban is szolgált. Az ostrom idején Budahegyvidéken segédlelkészként állt a gyülekezet szolgálatában. Feleségem, Veronika tanúskodik arról, hogy a legnehezebb időben, 1944–45 telén, amikor svábhegyi házukat porig rombolták, ő segített szüleinek és testvérének lelki- testi nyomorúságukban.

Énekeskönyvünk imádságos részét harman készítettük: Benczúr László, Ferenczy Zoltán és jómagam. Barátságunk töretlen maradt évtizedeken át.

Különös merészség kellett ahhoz az 1950-es évek elején, hogy együtt tartunk előadást lelkési körökben Gyenesdiáson – majd megismételjük Budapesten – a következő témáról: „Támadásban a világvallások”. Egyik – különben jól tájékozott – kollégánk megkérdezte: „Miért érdekel minket a misszió világhelyzete, amikor van nekünk is éppen elég bajunk?” Európa keleti sarkában éltünk, elzárva a külföldi perspektívától, előadásunk témája feleslegesnek tetszett. Ma pedig már az egész világ kereszténysége egyik fő témájának tekinti ezt.

Kinek ismertem meg az elhunytat?

Testvéremnek. Egyaránt elmondta örömet és saját nyomorúságát; együtt örült velem vagy vigasztalt, ahogy a Szentírás mondja: „Örüljetek az örülőkkel, sírjatok a sírókkal.” (Róm 12,15)

Zoltán az imádság embere volt. Napi rendszeres elcsendesedésében

éppen úgy, mint közösségben. Gyakran lehajtott fejjel, de szinte kiáltva imádkozott közöttünk. Minden időben gyakorolta az egymásért imádkozás keresztény kötelességét. Istentiszteleti imádságaira éppen úgy készült, mint prédikációira.

Szívügye volt a gyermekmunka és ugyanígy a konfirmációs oktatás is. Szívesen tanította a gyerekeket énekekre, bibliai idézetekre. Nagyon szerette énekeinket; minden találko-

zásunkkor énekelünk is. Emlékszem, mennyire örült, amikor lefordítottam egyet Nikolai Grundtvig sok száz éneke közül – az Áll az Úristen temploma kezdetű korált –, s ez később megjelent énekeskönyvünkben (a 288. számú; énekeink között ez az egyetlen dán).

Ferenczy Zoltán hivatása az igehirdetés volt elsősorban. Mindig pontosan készült a vasárnapi szolgálatra, ahogy Jánossy Lajos professzor tanította nekünk: már hétfőtől kezdve! Erős hangon, érthetően prédikálta a törvényt és az evangéliumot.

Az Egyház volt mindene (nagybetűvel!), noha sokféle egyesületben, mozgalomban is részt vett, a MEGDESZ-től a Fében keresztül a különböző baráti társaságokig. Mégis az Egyház egészében gondolkodott a Credo harmadik hitágazata alapján. Jellemző a család gázsijelentésén az első oldal: az Egyház hajója a hullámokon hanyattatik, de nem süllyed

el. Ez a szimbólum Zoltán hitvallása is volt.

Fontos volt számára lelképásztori munkája. Komolyan vette a magánygónást és a testvéri lelki beszélgetéseket, vigasztalást is.

Nagyon szerette családját. Felesége munkatársi szolgálata, gyermekeinek a teológiára kerülése azt jelentette, hogy a Mezőberényből származó család kis otthoni gyülekezetté vált. Napi közös imádsággal, közös bibliaolvasással és énekléssel tartották az otthoni áhítatokat.

Zoltán sokat olvasott, sokat tanult és sokat tudott, mégis a szív embere maradt.

Végül egy személyes vallomás. Amikor Benczúr László barátunk megvált, már Zoltán is alig-alig látott. Családjá segítette a bibliai igék felolvasásában, és Marschalkó Gyula – hűséges barátja és lelképásztora – tartott igehirdetést az ágya mellett. Imádkozott vele, beszámolt az egyház életéről.

Közben az én látásom is megromlott, csak fél szemmel látok. Gyakran idéztem mindkét barátomnak John Milntól A vak szonettjét: e szerint Isten vak szolgálói is a

mennyei Király alattvalói, és vakon is lehet dicsérni az Istent. A mű részlete – Tóth Árpád fordításában – így hangzik: „Tünődöm olykor, mért szállt rám homály / élttem felén? (...) / »Mit kezdjek így, ha nincs munkámra fény?« – / lázongok halkán. Ám vigaszt talál / türelmem és szól: »Senki sem viszen / méltó munkát Elé. Csak türed szelíd / Igáját, úgy a jó. Hisz Ő a szent / király. A szárazföldön és vízen / sűrűteti szolgálói ezreit / s az is cseledje, ki csak vár s me-reng.«” A 17. századi híres angol költő, klasszikusan művelt tudós és politikus az elveszett paradicsom című eposzát még maga írta. Élete alkonyán A visszanyert paradicsom szövegét már diktálta lányainak.

Amíg életben vagyunk, látók és vakok, szolgálhatunk Urunknak, sőt reménykedhetünk, hogy az elveszett paradicsom helyett visszanyerjük – a paradicsomot.

■ HAFENSCHER KÁROLY

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban
Október 24-én, a Szentháromság ünnepe utáni huszonegyedik vasárnapon 10.04-től istentiszteletet hallhatunk az MR1 – Koszuth rádió hullámhosszán Harkaról. Igét hirdeti dr. Wagner Szilárd lelkész.

Istentiszteleti rend • 2010. október 24.

Szentháromság ünnepe után 21. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: ApCsel 8,26–38; Ám 8,11–12. Alapige: Jn 5,39–44. Énekek: 438., 451.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Gerhard Schorr; du. 6. Bencéné Szabó Márta; II., Hűvösvölgyi út 193., Főb. de. 10. Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 11. Sztójanovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. Zay Balázs; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zoltán; Újpest, IV., Lebstűk M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. (Bach: H-moll mise) Gáncs Péter; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Pelikán András; du. 6. (angol nyelvű vesperás) Alexander Faludy; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Szabó Bertalan; IX., Gát u. 2. (katolikus templom) de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. 10. Benkőczy Péter; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. Missura Tibor; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. (úrv.) Missura Tibor; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Bence Imre; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Grendorf Péter; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; du. 6. (zenés áhítat) Tamásy Tamásné; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. Tamásy Tamás; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabóné Mátrai Marianna; Rákospalota, XV., Régi Főti út 72. (nagytemplom) de. 10. Ponicásn Erzsébet; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. Börönte Márta; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. Vető István; Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24. de. 9. Vető István; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Nagyné Szeker Éva; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; Rákoscaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Kopf András; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Kopf András; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. dr. Korányi András; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. dr. Korányi András; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyás; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. Solymár Gábor; Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem) de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Ittész István.

Összeállította: BODA ZSUZSA

HIRDETÉS

140 éves a sárszentmiklósi templom – hazahívó ünnepi istentisztelet

A Sárszentmiklósi Evangélikus Egyházközség idén ünnepi sárszentmiklósi temploma fennállásának százegyvenedik évfordulóját. Az egész októbert átívelő ünnepségsorozat csúcspontjaként október 30-án 15 órakor a jubiláló istenházában hálaadó istentiszteletet tartunk, amelyen Szarka István, a Fejér-Komáromi Egyházmegye esperese hirdeti Isten ígétjét. A díszközgyűlés után szeretetvendégségre is marasztaljuk a velünk ünneplőket.

Ezúton hívjuk különösen is azokat a testvéreinket, akik bármilyen módon kötődtek templomunkhoz, gyülekezetünkhöz, de az idők során távolra szakadtak: jöjjenek, ünnepeljünk együtt, és imádkozzunk azért, hogy gyülekezetünk és temploma életében a felszentelés emléknapja újabb százegyven esztendő nyitánya lehessen.

A gyülekezet presbitériuma

Globális generációk, avagy együtt egy igazságosabb világért

Több hazai településen még be sem fejeződött az árvíz okozta károk helyreállítása, máris egy újabb katasztrófával állunk szemben.

A vörösiszap-katasztrófa okainak, illetve annak feltárása, hogy története emberi mulasztás, gondatlanság, a hatóságok feladata, de egyvalamire mindnyájunkat újra figyelmeztet október 4-e: felelősségünk van egymás és az egész teremtett világ iránt. Ahogy már többször is megtapasztalhattuk az elmúlt század során, nemcsak a természet erőinek vagyunk olykor kiszolgáltatva, hanem saját emberi tevékenységünk (ipar, gazdaság) és a politikai érdekek gátlástalan érvényesítése is vesztélyt jelenthet embertársaink és a környezet számára.

Többször bizonyítottuk már, hogy a bajban képesek vagyunk összefogni. Legalább ilyen fontos azonban egymástól tanulni – határainkon belül és a határokon túl egyaránt –, hogy jobban megismerjük és megértjük egymást; és az egyéni érdekérvényesítés helyett előtérbe kerülhessen a szolidaritás.

Ennek jegyében indult útjára a 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű szociális akció (erről lapunk 12. oldalán olvashatnak beszámolót – a szerk.), és ennek jegyében hirdette meg – Ausztriával, Németországgal és Dél-Afrikával együttműködve – a magyarországi BOCS Alapítvány a *Globális generációk* című, három éven át tartó képzését. Jelmondata: „Együtt egy igazságosabb világgá.”

Kifejeztem ötven év felettieket

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla

várnak egy olyan szellemi, lelki kirándulásra, amelynek során megoszthatják élettapasztalataikat különböző kultúrákból érkező embertársaikkal – felismerve azokat a vonásokat, amelyek összekötnek vagy éppen elválasztanak minket. Fontos, hogy tisztában legyünk a globális változásokkal és problémákkal, amelyek a közvetlen környezetünket is érintik, és amelyek nem lehet megoldani globális szemléletmód nélkül.

Azért fókuszálnak kifejezetten erre a korosztályra, mert egyrészt az arányuk növekedik a társadalomban, másrészt olyan élettapasztalattal rendelkeznek, amelyet hasznosítani lehet a döntéshozatal során.

Évente öt műhelymunkát (workshopot) tartanak (ebből kettő már lezajlott), minden évben egyszer pedig találkoznak a partnerországok képviselői.

A program során a résztvevők megismerhetik azokat a lehetőségeket, amelyekkel – saját, helyi környezetükből – hatékonyan tudják támogatni a fejlődő országokban élő embereket. Ezen felül úgynevezett multiplikátorképzést tartanak vezetői, döntéshozói pozícióban lévőket, il-

letve tanárok, lelkészek, sajtósok számára is, akik érdeklődnek a téma iránt, és szeretnék részesülni a fejlesztési politika kialakításának. A 2010-es év témája: *(Hideg)háború és béke, (köz)biztonság.*

A programokon való részvétel ingyenes. (Bővebb információ és jelentkezési lap a <http://global-generation.org> illetve a <http://bocs.eu> honlapon érhető el.)

A fent említett program – többek között – törekszik az Egyesült Nemzetek Szervezetének 2000-ben rendezett csúcstalálkozóján megfogalmazott millenniumi fejlesztési célok megvalósítására is.

A világ nemzeti nyolc fejlesztési célt határozott meg, ezek egyike szerint tizenöt év alatt felére csökkentenék a súlyos szegénységet, azaz a napi egy dollárnál (jelenleg 1,25 dollárnál) kevesebből élők legalább egymilliárdos tömegét. (A szegénység mértékének és mélységének mutatói alapján Magyarország az uniós tagországai között a középmezőny alján foglal helyet.) Erre hívja fel a figyelmet október 17-e, melyet az ENSZ közgyűlése 1992 decemberében a *szegénység elleni küzdelem világnapjává* nyilvánított. (Hazánkban 1996 óta emlékeznek meg róla.)

Ma már sokféle módon segíthetünk egyházi, állami és civil szervezetek keretei között is. Eszünkbe juthatnak Jézus szavai is: „Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük...” (Mt 7,12)

■ JCS Cs

EVÉL & LEVÉL

Viharsarki meghurcolások

Édesapám, *Fecske Pál* evangélikus lelkész száz évvel ezelőtt, 1910. október 17-én született Csorváson, kántortanítói családban. Az Erzsébet Tudományegyetem Evangélikus Hittudományi Karára került Sopronba, ott végzett 1937-ben. Ugyanabban az évben, október 26-án szentelte őt lelkésszé *D. Raffay Sándor* bányakerületi püspök Budapesten.

Segédlelkészként Makón, Szolnokon, Nagykátán és Irsán szolgált. Ez utóbbi helyen ismerte meg *Ponicsán Ilonát*, aki később felesége lett; két gyermekük született. (Sógora, *Ponicsán Imre* szintén lelkészként szolgált.)

Fecske Pál 1943-ban – parókus lelkészként – Battonyára került. Nem félt a fizikai munkától sem, minden nyáron megkereste a családtagok „fejadagját”. Motoron járta be a szórványgyülekezeteket, itt konfirmálta meg *Szokolay Sándort*, a későbbi zeneszerzőt is.

1956 tavaszán Nagyszénásra került, ahol nagy gyülekezetet várt rá. Végiglátogatta a híveket még a tanyákon is. Nagyszénási évei alatt renoválták a templomot, bővítették és korszerűsítették a parókiát, és kialakítottak egy gyülekezeti termet is. Hűséges tagja volt lelkészi munkaközösségének, pozitív hozzáállása egyházmegyei presbiterként pedig a nehéz időkben sokat számított.

1956 őszén kitört a forradalom, ő pedig hazafias beszédet mondott a piactéren. A római katolikus plébánossal ugyanakkor fékezte az egybegyűlteket, így nem volt verontás. A beszéd miatt azonban a kommunista párt helyi emberei nagyon meghurcolták – a karhatalmisták egy időben minden temetés előtti éjszaka elvették, és gumibottal verték a talpát és a veséjét. Négykézláb jött haza. A temetésekre se kántor, se édesanyánk nem kísérhette el, ráadásul ellenőrizték, hogy állva végzi-e a szertartást. Édesapám végül veserákban halt meg 1982-ben, ami érzésem szerint összefüggésben volt a sok gumibotos veréssel. (*Erdélyi Zoltán*, a jelenlegi nagyszénási lelkész nemrég találkozott az egyik volt karhatalmistával, aki azt mondta, hogy ő még most is lábánál fogva akasztaná fel édesapámát.)

Ránk, gyermekeire is kihatással volt az ő üldöztetése – engem például kitanuló iskolai eredményeim ellenére sem vettek fel gimnáziumba. Öcsémet a katonaság ideje alatt pedig a Jóisten segítette ki viszontagságos helyzetekből.

Huszonnyolc lelkész búcsúztatta édesapámát Szarvason, majd szülei mellett, Tápírozentmártonban helyezték végső nyugalomra. Nagyszénáson a gyülekezet nagyon szép Fecske-házat, múzeumot alakított ki Édesapa emlékére.

Ami velünk történt a Viharsarkokban, az az egész országban végbement sok lelkészcsalád életében. Meg kell bocsátanunk azoknak, akik elkövték ellenünk ezeket a tetteket! Édesapám üzenetként hagyta ránk: „Egész életemben soha nem akartam mást tenni, mint szeretni és megbecsülni az embert és hitemmel, szeretettel szolgálni embertársaimnak.”

TARPATAKI PÁLNÉ FECSKE KATALIN (Solymár)

Frankfurti könyvvásár 2010 – protestáns szemmel

► **Mennyi van még hátra a könyveknek? A több mint fél évezredes Gutenberg-galaxis vajon át kell hogy adja a helyét a Szilícium-völgynek? Az október 5–10. között megrendezett frankfurti könyvvásár egyik hívogató programja, a *Hot-Spot – The Future of Publishing* (a könyvkiadás jövője) számos új elektronikai berendezést mutatott be, amelyekre könyveket lehet feltölteni – egyszerre akár több százat is –, majd könyvoldalhoz hasonló formában olvasni is. Minden bizonnyal lesz is jövőjük ezeknek az okos, hasznos, végső soron környezetbarát szerkezeteknek, bár még nem dőlt el, melyik formátum kerül ki győztesen a versenyből, és terjed el. Mellettük azonban tovább él, sőt fantasztikus minőségben és mennyiségben ontja termékeit a nyomtatottkönyv-ipar, amelynek a legrangosabb seregszemléje ezúttal száz országból több mint 7300 kiállítóval és 300 ezer látogatóval büszkélkedhetett.**

Ahogy a könyveknek, úgy az olvasásnak sem áldozott le: a legnagyobb példányszámot elérő műfaj, a regény esetében feltűnő – ki gondolta volna –, hogy a kiadványok egyre vastagabbak lesznek. Nem ritka közöttük a hat-hétszáz oldalas.

És itt rögtön hadd hívjam fel a figyelmet *Thorsten Becker Das ewige Haus* (Az örökkévaló ház) című, 512 oldalas, lebilincselő Luther-életrajzára, amely a népszerű Rowohl kiadónál jelent meg. A két síkon játszódó történet nemcsak a reformátor életét bontja ki, hanem emléket állít *Jochen Kleppernek*, egy evangélikus lelkész író fiának is, aki 1942-ben zsidó származású feleségével és lányával, *Renatával* öngyilkosságba menekült, mert nem látott más kiutat a kislányt fenyegető deportálás elől. Ő kezdte el ezzel a címmel írni „az első német protestáns parókia” lakóinak történetét.

Talán magyar sikerként könyvelhetjük el, hogy a Német Könyvdíjat idén *Melinda Nadj Abonji Taubenflie-*

egen auf (A galambok felszállnak) című regényének ítélte a zsűri. Az önéletrajzi ihletésű történetben Ildikó – a szülei ellenében – Svájcban nem a lehetőségek országát látja, hanem a saját idegenségét éli át, és visszavágyik a szerbiai magyar közösségbe, ahol azonban dúl a háború. Az integráció és identitás megőrzés kérdéseit feszegető regény díjazásával a németek ismét bizonyították érzékenységüket a társadalmi kérdések iránt.

És most nézzük a keresztény könyvpiacot! A legnagyobb standon a kisebb protestáns kiadókat felvásárló, dinamikus növekvő SCM (Keresztény Média Alapítvány) állít ki – ők adják ki a német *Family* magazint, amelynek magyar változatát a Harmat Kiadó jelenteti meg. Az SCM elsősorban népszerű tanácsadó kiadványokkal, vallásos regényekkel és gyerekkönyvekkel van jelen a piacon, de hozzájuk tartozik a klasszikus CD-ket ké-

szítő Hänssler is, amely *Bach* összes művét árulja díszdobozban. Ha lenne rá igény – mondta a kereskedőnk –, Magyarországra is elhoznák.

Az evangélikus Chrismon Kiadó standján karácsonyi hangulat uralkodik. Vezető szerzőjük az egyház korábbi – egy közlekedési kihágás miatt lemondott –, de még mindig igen népszerű püspöke, *Margot Käßmann*, ám a békéről és a reménységről szóló könyveinél is jobban fognak kilincse akasztható adventi naptárai. A kiadó *Chrismon* címmel megjelenő, társadalmi és vallási kérdésekkel foglalkozó magazinját havonta behúzzák – egymillió-hat-száz ezer példányban – a legnagyobb német lapokba, többek között a *Frankfurter Allgemeinen*be, a *Tag-*

A SZERZŐ FELVÉTELE

*esspiegel*be és a *Süddeutsche Zeitung*ba.

Protestáns teológia kiadására a Vandenhoeck & Ruprecht kiadó vállalkozik, ám – ahogy képviselőjük elmondta – náluk is kelendőbbek a népszerű életrajzok, de leginkább a vallásperagógiai, a hitoktatást, gye-

rek- és ifjúsági órák módszertani színesítését szolgáló kiadványok, mint például a *12 kreatív istentisztelet fiúknak és lányoknak* vagy a *20 perc a templomban óvodásokkal*, azért is, mert sok olyan önkéntes dolgozik a gyülekezetekben, akinek nincs hitoktatói végzettsége.

Kis könyvet veszek kézbe Ábrahámról – de ezúttal újszerűen, a három nagy monoteista vallás bemutatásában. Bár a nagyarányú németországi muszlim jelenlét a közbeszédet és a szépirodalom egy részét is meghatározza, a kiadó szerint ezek a könyvei inkább elébe mennek még a keresletnek.

A témában mértékadó a Bertelsmann Kiadó által a felnőttoktatás számára készített, CD-ROM-mal is kiegészített, öt leckéből álló tankönyv, a *Christen und Muslime* (Keresztények és muszlimok). A kiadvány mind a saját, mind az idegen hit meggyőződéseit górcső alá veszi; nemcsak információkat kíván átadni, hanem – kérdéseivel – el is gondolkodtat.

Amíg a katolikus standok felé igyekszem, nem hagyhatom ki a *Losungot*, amely a Herrnhuti Testvérközösségből kerül az asztalunkra – 2008 óta külön a fiataloknak is. Különböző színekben és több méretben, CD-n és naptáron – németül – már kapható a sokak által kedvelt igeolvasási *Ütmutató* 2011-re.

Jelen van az ökumené iránt elkötelezett kiadó is, nagyon szimpatikus kinézetű, idősebb kiállítókkal, de valójában csak magukkal beszélgetnek – sajnos érdeklődőt nem látok

náluk, pedig az Otto Lembeck Kiadó standján politikáról, teológiáról szóló igényes könyveket vehetünk kézbe, és az egész világra kiterjedő missziót megvitató cikkeket tartalmazó *Interkulturelle Theologie* című folyóirat legújabb számát is osztják.

A katolikusok hatalmas vállalkozással rukkoltak elő, tolonganak is az érdeklődők a Herder Kiadó standján rendezésen. „*A keresztény Európa intellektuális summázata*” – hirdetik tizennegy ezer nyomatott oldalt és több mint ezeröttszáz illusztrációt tartalmazó sorozatukat. A monumentális mű *Augustus* korától a 20. század végéig mutatja be az egyetemes kereszténység eszme-, társadalom-, teológiai- és kultúrtörténetét több mint száz neves szakértő tollából.

Itt állít ki a Kreuz Kiadó is, amelynek töretlen népszerűségű és termékeny szerzője a bozontos szakállú bencés apát, *Anselm Grün*. A Grün és *Jochen Zeitz*, a Puma cég menedzsere által jegyzett, *Gott, Geld und Gewissen* (Isten, pénz és lelkiismeret) című kötettel ezúttal a közgazdasági könyvdíjra pályáztak, de a díjat végül az egykori kancellár, *Helmut Schmidt* lánya, *Susanne* zsebelte be, nagyon hasonló témájú, az üzleti etiká(tlanságot) firtató, szintén alliteráló című művével: *Markt ohne Moral* (Erkölc nélküli piac).

A könyvvásár utolsó két napja népünnepély is – az elmaradhatatlan sörccsapokkal és rengeteg fiatalal, akik Winnetounak vagy éppen Hamupipókének öltöztek. Talán kitart még ez a galaxis egy ideig...

■ NASZÁDI KRISZTA

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

A Csikvándi Evangélikus Gyülekezetért Alapítvány közöni támogatónak adójuk 1%-át! A befolyt összeget a magyarpolányi passió megtekintésére fordítottuk.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykorsós
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

HIRDETÉS

A pestszentlőrinci evangélikus gyülekezet által szervezett Lőrinci Érdeklődők Teaháza (LÉT) szeretettel hív minden érdeklődőt következő, reformáció alkalmára október 30-án, szombaton 18 órára, ahol vendégünk *Csepregi Zoltán* egyháztörténész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzora lesz. Az est témája: *A Szentírás világszerte fordítás nehézségei*.

Helyszín: evangélikus gyülekezeti terem, 1183 Budapest, Kossuth tér 3. Megközelíthető az Üllői úton vagy az 50-es villamossal.

HIRDETÉS

Lelki konferenciát rendez a Bibliaszövetség november 22. és 26. között a berekfürdői Megbékélés Házában. Téma: *Személyes reformáció*. A szervezők szeretettel várják az érdeklődő felnőtteket. Tájékoztatás, jelentkezés: Bibliaszövetség, 2119 Pécel, Kálvin tér 2/b; bsz@bibliaszov.hu; 28/452-334.

HIRDETÉS

Orvoskonferenciát rendez a Bibliaszövetség november 7. és 12. között a Zirchez közeli Hotel Szépalomban. Téma: *Az orvos hite*. A szervezők szeretettel várják a részt venni kívánó orvosokat. Tájékoztatás, jelentkezés: Bibliaszövetség, 2119 Pécel, Kálvin tér 2/b; bsz@bibliaszov.hu; 28/452-334.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Megbocsáttattak bűneitek Jézus Krisztus nevéért. 1Jn 2,12 (JSir 1,20a; Mt 5,38–48; Ef 6,10–17; Zsolt 38) Az Isten golgotai örömezenete hangzik ilyen röviden, világosan, szívet melegítően. Mindaz, amire vágyunk, amit kerestünk, amiért könyörgtünk: bűneink bocsánata, tengernyi adósságunk rendezése – egyszer s mindenkorra megtörtént. Végérvényesen. Nincs az a testi-lelki szenny, szó vagy tett, amely a szabadító Király keresztségének tényét eltörölhetné. Ez az a hír, amely felemel mélységekből, ez ad új életet, ez törli el gyötrő kétségbeesésünket, ez életünk megváltoztathatatlan, elvethetetlen ténye: megtörtént! Bíz rá magad!

Hétfő

Jóakarattal szolgáljatok, mint az Úrnak és nem mint embereknek; mert tudjátok, hogy ha valaki valami jót tesz, visszkapja az Úrtól. Ef 6,7–8 (2Krón 15,7; Róm 12,17–21; Jel 4,1–11) Hitünk nagy öröme, hogy kereszténységünk nem vallás, hanem Isten minket körülölelő szeretetközössége. Minden áldás, mozdulat ebből a közelségből fakad, terem gyümölcsöt. Kizárólag az a szeretet szabadítja fel kezünket, szívünket a „mit és hogyan tegyék” fárasztó, sekélyes kötelezettségei alól a másokért való örömteli szolgálat szabadságára. Szeretve lenni és szeretni – ez hitünk, életünk alapja, lényege.

Kedd

Izráelt megszabadítja az Úr örökké tartó szabadságra. Nem ér benneteket szégyen és gyalázat soha, soha többé. Ézs 45,17 (1Jn 2,28; 1Sám 26,5–9.12–14.17–24; Jel 5,1–5) Fantasztikus biztosságot, távlatot, erőt rejtenek ezek a szavak. Lehetetlen, tehetetlen, végességbe zárt, ideig-óráig fennálló életünkben elmúlhatatlant és valóságosat tett a Mindenható. „Örökké tartó, soha többé, szabadság” – egyedül Krisztus keresztségében nyernek értelmet ezek a szavak. Ott, a Golgotán lett a sától való megszabadítása valódi, örök szabadságunkká és a „soha többé” végérvényes befejezéssé. Bíz benne, hidd el, hogy ez a te életedért is megtörtént. „Mert annyira lesz a tied, amennyire hiszed.”

Szerda

Jézus mondta: „Ti se kérdezzétek tehát, hogy mit egyetek, vagy mit igyatok, és ne nyugtalankodjatok. A ti Atyátok pedig tudja, hogy szükségetek van ezekre.” Lk 12,29–30 (Zsolt 23,2–3; Péld 29,18–25; Jel 5,6–14) A félelem nélküli élet – szemben az üres magabiztossággal – nem tulajdonság, ugyanis kizárólag ajándékba kapjuk – napról napra. Ebben a jézusi fél mondatban érkezik hozzáink: „Atyátok tudja...” Ő ismeri, látja, számon tarja valamennyiünk életét, testi és lelki szükségletét. Semmi és senki sem kerül el a figyelmét. Mint atya, szeretettel gondoskodik az övéiről. Ezért nincs miért aggódnotok! Bizzatok! Atyátok Isten! Ma és holnap is az!

Csütörtök

A mi Urunk Jézus Krisztus és az Isten, a mi Atyánk, aki szeretett minket, és kegyelméből örök vigasztalással és jó reménységgel ajándékozott meg, vigasztalja meg a ti szívetekeket. 2Thessz 2,16–17 (Jer 31,13b; Ézs 32,1–8; Jel 6,1–8) Mindennap szükségünk van a vigasztalás nagy kincsére, hogy mélységeink, magányunk, gyászunk, reménytelenségünk közepette megszólítson az Isten: szeretlek. Ez az a kijelentés, amely betölti hiányainkat, újítja romba dőlő életünket, ez az, amitől túlcserélőd szívünk örvendező hálaadásra. Istennek hála, hogy mindennap így és ezért keres minket.

Péntek

Megjelent az élet, mi pedig láttuk, és bizonyosságot teszünk róla, és ezért hirdetjük nektek is az örök életet, amely azelőtt az Atyánál volt, most pedig megjelent nekünk. 1Jn 1,2 (Zsolt 90,4; Lk 22,49–53; Jel 6,9–17) Nekünk. Nagy üzenet ez a világ számára. Voltaképpen az egyetlen, továbbadásra érdemes hír: Isten kegyelme értünk van, minket akar. Ezért jelent meg, adatott nekünk az Élet, a Krisztus. Istennek ezért az értünk véghezvitt csodájáért lehetünk tanúk, akik nem tudják nem hirdetni: ez az örök élet, ez a Krisztus jött el hozzánk, és jött el hozzád is, hogy örökké az övé legyünk.

Szombat

Fülpö így szólt Nátánaélhez: „Megtaláltuk azt, akiről Mózes írt a törvényben, akiről a próféták is írtak: Jézust, a József fiát, aki Názáretből származik.” 1Jn 1,45 (Péld 10,28; 2 Tim 2,1–5/6; Jel 7,1–8) Itt van! Eljött közénk! Megtaláltuk azt, akiről Mózesen és a prófétákon keresztül üzent az Úr. Azt, aki a kígyó fejére tapos, aki betegségeinket viseli, akinek sebei árán meggyógyulunk, a csodálatos Tanácsos, az erős Isten, az örökkévaló Atya, a békesség Fejedelme! Ez a Krisztus találkozik velünk ma is, és adja szívünkbe a megtalálás örömteli élményét, hogy együtt énekelhessük a kortárs zenesz bizonyosságtételét: „Én hiszem és tudom, hogy ő a Megváltó, akire várunk, az Örömhírhózó!”

■ ESZLÉNYI ÁKOS

HIRDETÉS

Ünnepi istentisztelet tartanak a Budapest-Deák téri evangélikus templomban (V., Deák tér 4.) október 23-án 9 órakor. Igét hirdet *Cselovszky Ferenc*.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 24-étől október 31-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>10.04 / Kossuth rádió Evangélikus istentisztelet közvetítése a harkai evangélikus templomból Igét hirdet: Wagner Szilárd lelkész</p> <p>10.30 / m1 Evangélikus magazin</p> <p>10.55 / m1 Evangélikus ifjúsági műsor</p> <p>20.05 / Duna Tv Az utolsó kettő (magyar dokumentumfilm, 2010) (64') Grosics és Buzánszky... nagy idők nagy tanúi. A labdarúgás művészei, az Aranycsapat két legendás alakja. A kapus és a hátvéd... Ebben a film-ben nemcsak sportról lesz szó, hanem rendhagyó módon az ÁVO-ról és a kihallgatásokról is...</p>	<p>11.30 / RTL Klub Fantom a mélyből (amerikai filmdráma, 2005) (91')</p> <p>13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház féléórása</p> <p>15.20 / Duna Tv Virágzó Magyarország (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2009) (20') Szécsény</p> <p>18.00 / Bartók rádió Hangversenyciklus Chopin és Schumann születésének 200. évfordulója alkalmából</p> <p>20.30 / Duna Tv Névtelenek – Kaboli történet (szerb dokumentumfilm, 2010) (55')</p> <p>23.00 / Rádió 17 (Budapest) Lelki szász (evangélikus félóra)</p>	<p>5.20 / m1 Hajnali gondolatok</p> <p>13.20 / PAX Családi magazin Családi ház</p> <p>13.34 / M. Katolikus Rádió Gyógyvíz-tükör Magyarhoni fürdőkalauz</p> <p>14.05 / Kossuth rádió Arcvonások Bogár Károly 56-os forradalmár</p> <p>20.02 / Mária Rádió Hirdessék dicsőségét! Sillye Jenő könnyűzenei evangélikus műsora</p> <p>21.00 / Filmmúzeum Julius Caesar (fekete-fehér amerikai történelmi dráma, 1953) (121')</p> <p>22.50 / Duna Tv Kikötő extra (kulturális magazin)</p>	<p>9.40 / Duna Tv A világorökség kincsei Verona – egy darab földi mennyország</p> <p>12.05 / Bartók rádió Déri György (gordonka) és Geréb László (zongora) hangversenye</p> <p>13.30 / Kossuth rádió „Teberned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház féléórása</p> <p>14.00 / M. Katolikus Rádió „Valaki ír a kezdeddel...” Vas István versei</p> <p>14.40 / RTL Klub Alaska aranya (amerikai kalandfilm, 1998) (86')</p> <p>20.55 / Duna Tv A magány börtöne (olasz filmdráma, 2005) (92')</p> <p>21.10 / m2 Tréfa (magyar játékfilm, 2009) (93')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>5.20 / m1 Hajnali gondolatok</p> <p>11.30 / Kossuth rádió Vendég a háznál Gyerekekről felnőtteknek</p> <p>12.45 / M. Katolikus Rádió Gospelkrónika</p> <p>15.15 / Hír Tv A szürke fegyház keskeny köszeme (magyar dokumentumfilm, 2006) (44')</p> <p>15.25 / Duna Tv „...filléres emlékeim...” Janokovics Marcell rajzfilm-rendező</p> <p>19.35 / Bartók rádió Soproni régi zenei napok 2010 Gennaro Manna: Nagycsütörtöki rezonánciómok David Perez: Jeremiás próféta nagycsütörtöki lamentációi</p> <p>21.15 / PAX Fertőző osztály (portréfilm) (25')</p>	<p>10.00 / Bartók rádió Hang-fogó Benne: Boëllmann: Gótikus szvit</p> <p>11.05 / Kossuth rádió A Hely (riportműsor)</p> <p>14.00 / Bartók rádió A hét zenészerzője: Lajtha László Egyházi zene</p> <p>19.35 / Bartók rádió A Berlini Filharmonikus Zenekar hangversenye</p> <p>21.35 / m1 Viharos vakáció (amerikai filmdráma, 2000) (94')</p> <p>22.10 / m2 Tulpan (kazah–oros–német–svájci film, 2008) (99')</p> <p>23.15 / Duna Tv Az árok (angol–francia háborús filmdráma, 1999) (95')</p>	<p>10.35 / Duna Tv Az egyházi művészet kincsei – Barangolások Toscanában Pisa – A Dóm tér múzeumai</p> <p>12.05 / Duna Tv Isten kezében</p> <p>15.05 / Kossuth rádió Zöldövezet</p> <p>19.35 / Batók rádió Mozart: A varázsfuvola (kétfelvonásos opera)</p> <p>20.00 / Duna Tv Gróf Monte Cristo (angol–olasz játékfilm) (99')</p> <p>21.00 / m1 Színes fátyol (amerikai–kínai–kanadai dráma, 2006) (120')</p> <p>22.25 / Bartók rádió Hang-fogó A párizsi Saint-Sulpice-templom orgonája – részletek Joseph Nolan 2007-es lemezéről</p>	<p>10.00 / m1 Református magazin</p> <p>10.04 / Kossuth rádió Református istentisztelet közvetítése Kaposvárról Igét hirdet: Bellai Zoltán lelkész</p> <p>10.25 / m1 Evangélikus ifjúsági műsor</p> <p>11.00 / m1 Evangélikus istentisztelet közvetítése reformáció napján a budapesti Deák téri evangélikus templomból (ismétlés: 13.50 / m2)</p> <p>15.05 / Bartók rádió Beszélgetések az egyházzenéről</p> <p>15.10 / Duna Tv 30 éves a csíkszeredai régizene-fesztivál</p> <p>21.25 / m2 Magdolna (magyar film, 1941) (95')</p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusselet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com).

Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zárt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

